

Міністерство оборони України

БІЛА КНИГА 2005

ОБОРОННА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

КИЇВ • 2006

Щорічник “Біла книга 2005: оборонна політика України” підготовлений авторським колективом Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України.

Редакція Центру Разумкова: Микола СУНГУРОВСЬКИЙ, Алла ЧЕРНОВА, Людмила ШАНГІНА.

Щорічник “Біла книга” видається відповідно до Закону України “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави” з метою систематичного інформування громадськості про діяльність Збройних Сил України, а також – про оборонну політику держави, проблеми, що виникають у цій сфері, та шляхи їх розв’язання.

Перше видання щорічника – “Біла книга-2005: оборонна політика України” – присвячене проблемам реформування та розвитку Збройних Сил України. У виданні висвітлюються поточний стан Збройних Сил та головні напрями подальшого військового будівництва, окреслені в новій Державній програмі розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.

Для цивільних і військових фахівців у галузі військового будівництва, оборонної політики та політики безпеки, журналістів, викладачів і студентів профільних вузів та факультетів, а також для всіх, хто цікавиться станом і напрямками розвитку оборонної політики України.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ – ВЕРХОВНИЙ ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРО МАЙБУТНЄ АРМІЇ

9 грудня 2005р. на засіданні Ради національної безпеки і оборони України були прийняті стратегічно важливі рішення, які визначають майбутнє нашої армії на наступні шість років.

Це – Державна програма розвитку Збройних Сил і проект Закону про граничну чисельність Збройних Сил. Обидва документи – на період до 2011р. Відтепер військове будівництво в Україні має чітко визначену стратегічну перспективу.

Рік, що минає, не був простим для армії. Але мені, як Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил, є про що звітувати перед людьми.

Рік тому я обіцяв громаді, що термін строкової служби в армії буде скорочений до 12 місяців. І це зроблено. В листопаді додому повернувся останній солдат, призваний до лав Збройних Сил минулої осені.

Я обіцяв вивести українських миротворців з Іраку. Новий рік вони святкували в родинному колі.

Ми вивели контингент з Іраку і зробили це планово та відповідально. 1 600 українських миротворців підготували 2 700 іракських військових – це повноцінна бригада у складі трьох батальйонів.

Хочу наголосити – лише український контингент зміг з нуля підготувати для збройних сил Іраку цілу бригаду. Цій бригаді вже передано зону відповідальності, яку раніше охороняли українські миротворці.

Рік тому я говорив, що Міністром оборони в Україні буде не генерал, а цивільна особа. І це виконано. Європейська практика стала в Україні нормою.

Нова влада приділяє особливу увагу соціальному захисту людей у погонах. Наведу лише кілька прикладів.

Уже в лютому 2005р. було втричі збільшене грошове забезпечення солдат строкової служби, курсантів і ліцеїстів. З квітня всі офіцери Збройних Сил отримують надбавки за особливі умови служби. Так само, як і пристойну вихідну допомогу при звільненні в запас.

У 2005р. на 50% ліквідовано різницю в пенсіях для військових, що звільнилися з армії в різні роки. З 1 січня 2006р. диспропорції у військових пенсіях усунуті на 100%. Відповідні видатки передбачені. Несправедливість, що існувала багато років, подолана остаточно.

Я обіцяв суспільству перехід на професійну контрактну армію у 2010р. І на цьому напрямі розгорнута серйозна робота.

Рішенням Президента визначені три експериментальні бригади, які першими до кінця 2006р. будуть на 100% укомплектовані контрактниками.

У Сухопутних військах – це Новоград-Волинський, у Повітряних Силах – Старокостянтинів, у Військово-Морських Силах – Сімферополь. Плюс великий десантний корабель “К.Ольшанський”. Саме в ці з’єднання пріоритетно спрямовуються ресурси. Досвід цих бригад буде поширено на всі Збройні Сили.

Нам сьогодні потрібні контрактники не в штабах і на складах, а в першу чергу – на бойових машинах.

Перед Міністром оборони я поставив головне завдання – підвищити рівень бойової підготовки в армії, зробити військову службу справді цікавою.

Усі авіаційні бригади сьогодні літають. Навчальну практику, на відміну від попередніх років, мають також інші роди військ.

Міністерство оборони та Генеральний штаб сьогодні кардинально змінюють принципи планування бойової підготовки. 2005 рік був останнім, коли командно-штабні навчання проводилися за надуманими сценаріями.

З 2006р. всі військові частини будуть готуватися до виконання зрозумілих і реалістичних завдань. Цей підхід позитивно сприймається військовими.

Рівень боєздатності української армії та підготовки військових має відповідати європейським стандартам.

Завдяки співпраці з НАТО в рамках програми “Партнерство заради миру” українські військові успішно співпрацюють з арміями країн-партнерів. Досвід участі в миротворчих операціях отримали понад 28 тис. наших солдат.

Україну шанують на міжнародній арені за її внесок у зміцнення миру і безпеки. Ми можемо по праву гордитися своїми солдатами, які й сьогодні виконують важливі миротворчі завдання в Косово, Лівані, Лівані.

І все ж основна робота зі зміцнення української армії – попереду. Ми дуже відстали в технологічному оновленні систем озброєнь. Сучасні операції виграють інтелектуали, оснащені новітніми системами зв’язку, управління військами і вогнем, могутньою високоточною зброєю. Розробку таких систем має забезпечити вітчизняний оборонно-промисловий комплекс у тісній кооперації з іншими державами.

Я підписав Указ про створення Державної комісії з реформування Збройних Сил, інших військових формувань та оборонно-промислового комплексу України. Цей міжвідомчий орган має чітко визначити напрями і пріоритети реформування всього сектору безпеки, підготувати проекти відповідних державних рішень.

Упевнений, що 2006р. стане роком справжнього прориву в розвитку Збройних Сил. Оборонний бюджет збільшено на 51%. Такого бюджету – 8,9 мільярдів гривень – українська армія не мала ніколи.

Я вдячний Парламенту за законодавчу підтримку курсу на зміцнення української армії. Важливо, що питаннями військового будівництва опікуються всі фракції Верховної Ради.

Вперше за 14 років держава повертається обличчям до своєї армії! Бо армія нам потрібна не для парадів і показових навчань. Кожен громадянин має бути впевнений, що українські військові забезпечені належними ресурсами, мають високий професійний рівень і надійно захищають свій народ – у мирний час і на випадок загрози.

Українська армія має давні традиції. Мужність та організованість запорізького війська оспівана в піснях, історії українського козацтва присвячено сотні книг. Наші діди і прадіди вважали за честь служити Україні, цінували справжню чоловічу дружбу, знали на зброї. Але твердо усвідомлювали, що в найзапекліших баталіях перемагає не зброя, а розум.

Я бажаю всім українським солдатам – від рядового до генерала – бути гідними свого народу, служити йому чесно і достойно. Я сам був солдатом – служив прикордонником на кордоні поблизу Ленінакана. І сьогодні найбільшою честю для мене є служіння Україні.

*Президент України – Верховний Головнокомандувач
Збройних Сил України
Віктор ЮЩЕНКО*

ВСТУПНЕ СЛОВО МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Важливою складовою становлення нашої держави є створення Збройних Сил, здатних надійно забезпечити її суверенітет, територіальну цілісність і захист національних інтересів.

За часи свого існування Збройні Сили пройшли складний шлях реформування. З нинішніх позицій результати військового будівництва можна оцінювати по-різному, але те, що Збройні Сили сьогодні продовжують відігравати провідну роль у забезпеченні безпеки держави, не викликає сумнівів.

Українська армія стабільно користується найбільшою довірою в суспільстві, порівняно з іншими державними інститутами.

Новий політичний курс нашої держави з орієнтацією на вступ до НАТО передбачає активізацію процесу реформування оборонної сфери, відповідно до прийнятих у світі стандартів.

З 2006р. Збройні Сили починають новий етап свого якісного оновлення. Наступний розвиток Збройних Сил відбуватиметься в єдиному процесі реформування всього сектору безпеки країни, з чітким визначенням завдань, стратегічних цілей та конкретних шляхів їх досягнення, а також адекватним ресурсним забезпеченням.

Зміни, що відбуватимуться у Збройних Силах протягом наступних шести років, матимуть системний характер та охоплюватимуть широке коло питань, пов'язаних з усуненням розбіжностей між завданнями та ресурсними можливостями, пошуком балансу між вимогами до рівня боєздатності та вирішенням соціальних питань, удосконаленням системи управління, підготовки, комплектування та кадрового менеджменту.

Цілком очевидно, що вирішення таких складних, але вкрай необхідних для Збройних Сил завдань, відбуватиметься відкрито і прозоро в рамках демократичного цивільного контролю – від визначення завдань Збройним Силам до гарантованого ресурсного забезпечення та всебічного контролю над їх діяльністю.

Саме з цією метою Міністерство оборони розпочало щорічне видання документа, що в багатьох країнах світу має назву “Біла книга”.

У Білій книзі висвітлюється поточний стан Збройних Сил, а також напрями військового будівництва. В цьому документі достатня увага надається роз'ясненню положень Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр. та висвітленню напрямів її виконання.

Започаткуванням цього щорічного видання встановлено прямий діалог між суспільством і Збройними Силами, впроваджено механізм інформування світової спільноти про перетворення в оборонній сфері України.

Це забезпечує можливість якнайповніше враховувати вимоги суспільства до Збройних Сил, вчасно вносити необхідні корективи до поточних і перспективних планів.

Крім того, Біла книга містить інформацію, що допоможе громадянам України, які бажають пов'язати себе зі служінням Батьківщині, визначитися з майбутньою службою у Збройних Силах.

Під час підготовки Білої книги був використаний досвід країн НАТО та провідних наукових установ України в застосуванні методик опрацювання таких важливих документів. Ми вдячні за надану нам експертну допомогу.

Окрема подяка за консультаційну допомогу Міжнародному секретаріату НАТО, а також нашим партнерам з країн-членів Альянсу, насамперед Великої Британії, Канади, Литви, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Сполучених Штатів Америки, Туреччини, Угорщини та багатьох інших.

У цілому, видання Білої книги сприятиме процесам створення в Україні сучасної армії європейського типу, яка в недалекому майбутньому за всіма параметрами відповідатиме рівню збройних сил розвинутих країн.

Міністр оборони України
Анатолій ГРИЦЕНКО

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ РЕФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У 2001-2005рр.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ
ТА УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

СКОРОЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

СКОРОЧЕННЯ ОЗБРОЄНЬ
І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ
СИЛ ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ ВОЄННОЇ
РЕФОРМИ 2001-2005рр.

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ РЕФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У 2001-2005рр.

У 2005р. завершився третій етап військового будівництва, започаткований прийняттям у липні 2000р. **Державної програми реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2005р.** (далі – *Державна програма до 2005р.*)*. Її головною метою було створення за принципом оборонної достатності сучасної моделі Збройних Сил – оптимальних за чисельністю, мобільних, добре озброєних, всебічно забезпечених і навчених військ (сил), спроможних виконувати покладені на них завдання і водночас – не надто обтяжливих для держави.

Програма передбачала, зокрема, вдосконалення нормативно-правової бази діяльності Збройних Сил, їх структури та управління, скорочення чисельності особового складу, кількості озброєнь і військової техніки, покращання підготовки військ (сил), впровадження контрактного принципу комплектування особовим складом.

Аналіз виконання Програми, зроблений у грудні 2005р. на розширеному засіданні Колегії Міністерства оборони, засвідчив, що її головні заходи в цілому виконані – що створює достатнє підґрунтя для наступного етапу воєнної реформи.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Передбачені *Державною програмою до 2005р.* заходи потребували насамперед нормативного забезпечення, що було зроблено у процесі розвитку нормативно-правової бази діяльності та реформування Збройних Сил.

Протягом 2001-2005рр. прийняті 37 законів України, які дозволили розпочати перехід до тривидової структури Збройних Сил, комплектування частин і підрозділів військовослужбовцями за контрактом, здійснити значне скорочення чисельності особового складу, започаткувати створення системи оборонного планування, покращити рівень соціального забезпечення військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, та членів їх сімей (схема 1.1; докладно див. Додаток 1).

У 2003-2004рр., з метою приведення національної системи оборонного планування у відповідність до стандартів провідних країн світу та визначення шляхів подальшого розвитку Збройних Сил, був проведений оборонний огляд, за результатами якого виданий **Стратегічний оборонний бюлетень України** на період до 2015р. Огляд проводився за методичною і консультативною допомогою експертів Міжнародного секретаріату НАТО та країн-членів Альянсу.

У червні 2004р. Указом Президента України була затверджена нова **Воєнна доктрина України**, що мала стати основою для підготовки і прийняття воєнно-політичних і воєнно-стратегічних рішень, розробки програм і планів у воєнній сфері. Проте, політична кон'юнктура передвиборного періоду завадила чіткому визначенню в Доктрині воєнно-політичної орієнтації України – що значною мірою ускладнювало формулювання завдань Збройних Сил і загальне бачення їх перспективної моделі.

* Перший етап військового будівництва в Україні датується 1991-1996рр., коли формувалися основи Збройних Сил України; другий – 1997-2000рр., під час якого виконувалася Державна програма будівництва та розвитку Збройних Сил України, початково розрахована на 1997-2005рр. Проте, з огляду на зміни, що сталися в Україні та світі наприкінці ХХ століття до названої програми були внесені корективи та в липні 2000р. прийнята друга Державна програма реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2005р. Її виконання стало третім етапом військового будівництва. Докладно див. Додаток 1.

Схема 1.1. Основні нормативно-правові акти, прийняті протягом 2001-2005рр.

2001р.

- Закон України “Про розвідувальні органи України” від 22 березня

2002р.

- Закон України “Про Військову службу правопорядку Збройних Сил України” від 7 березня;
- Указ Президента України “Про Державну програму переходу Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом” №348 від 17 квітня

2003р.

- Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня;
- Закон України “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави” від 19 червня

2004р.

- Закон України “Про внесення зміни до статті 3 Закону України “Про Збройні Сили України” від 3 червня (перехід на триводову структуру Збройних Сил);
- Закон України “Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби в зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їх сімей” від 15 червня;
- Закон України “Про організацію оборонного планування” від 18 листопада;
- Указ Президента України “Про Воєнну доктрину України” №648 від 15 червня;
- Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 липня 2004р. “Про дальший розвиток відносин з НАТО з урахуванням результатів засідання Комісії Україна-НАТО на найвищому рівні 29 червня 2004р.” №800 від 15 липня (вилучення з тексту Воєнної доктрини положень про вступ України до НАТО);
- Указ Президента України “Про затвердження Державної програми розвитку озброєння та військової техніки на період до 2015р.” від 2 листопада

2005р.

- Закон України “Про чисельність Збройних Сил України на 2005р.” від 17 березня;
- Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про загальний військовий обов'язок і військову службу” від 17 березня;
- Закон України “Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2005р. для участі у багатонаціональних військових навчаннях” від 2 червня;
- Закон України “Про чисельність Збройних Сил України на 2006р.” від 22 грудня (станом на 30 грудня 2006р. визначена чисельність: 221 тис. осіб, у т.ч. 165 тис. військовослужбовців);
- Указ Президента України “Питання Воєнної доктрини України” №702 від 21 квітня (повернення до тексту Воєнної доктрини положень про вступ до НАТО як головної мети курсу України на євроатлантичну інтеграцію);
- Указ Президента України “Про визнання таким, що втратив чинність, Указу Президента України від 1 серпня 1995р. №680” №1273 від 14 вересня (“Про утворення Головної інспекції Міністерства оборони України”);
- Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 грудня 2005р. “Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.” від 27 грудня;
- Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 листопада 2005р. “Про невідкладні заходи щодо дальшого розвитку відносин України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО)” №1861 від 27 грудня

Після президентських виборів, у квітні 2005р. Указом новообраного Президента до **Воєнної доктрини** внесені зміни, згідно з якими кінцевою метою політики євроатлантичної інтеграції України визначений вступ до НАТО як основи загальноєвропейської системи безпеки.

Загалом, протягом останніх п'яти років в Україні була створена належна нормативно-правова база діяльності Збройних Сил. Напрями її наступного вдосконалення визначатимуться політичним курсом держави, змінами в міжнародному оточенні, темпами прислання України до євроатлантичної системи безпеки та положеннями, закладеними в новій Державній програмі розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.

УДОСКОНАЛЕННЯ
СТРУКТУРИ ТА
УПРАВЛІННЯ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

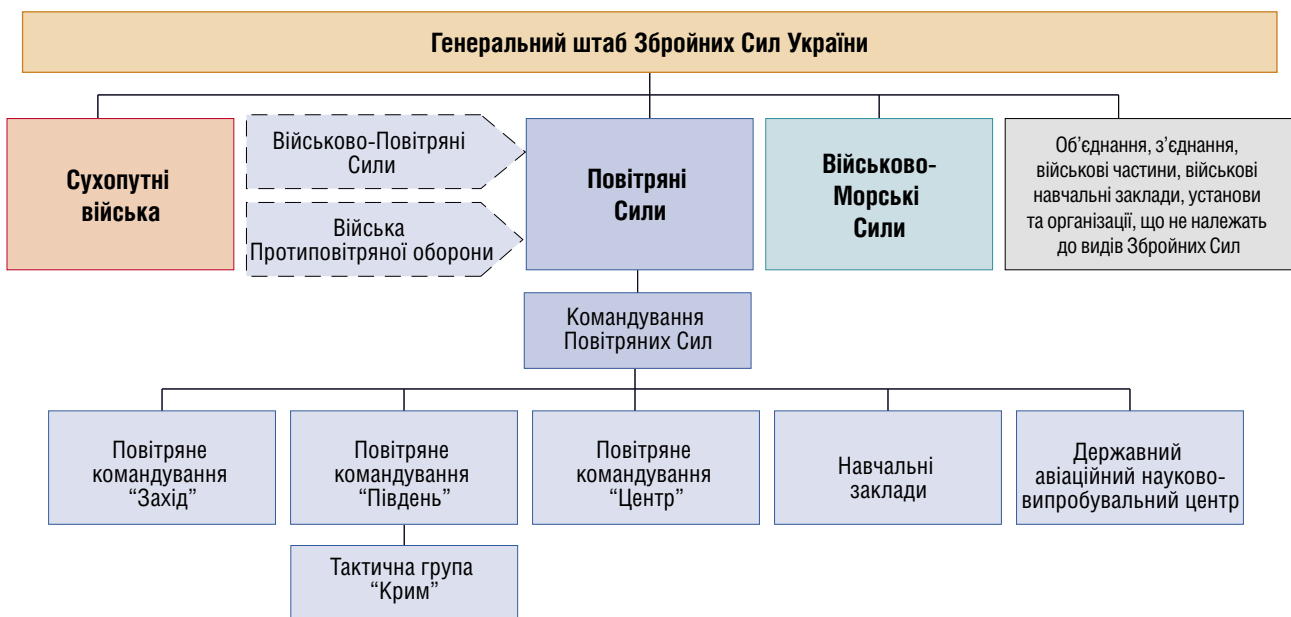
Протягом 2001-2005рр. відбулися суттєві зміни у структурі Збройних Сил та системі їх управління. Зокрема, у процес реформування Збройних Сил був запроваджений функціональний принцип їх побудови та застосування. Функціональними структурами Збройних Сил є Об'єднані сили швидкого реагування, Основні сили оборони і Стратегічні резерви. Пріоритет у формуванні наданий **Об'єднаним силам швидкого реагування** (докладно див. Розділ 3).

Важливим кроком у структурній перебудові Збройних Сил стало розформування у 2002р. 43 Ракетної армії. Цим Україна продемонструвала світовій спільноті обов'язковість у дотриманні міжнародних зобов'язань з без'ядерного статусу держави.

У 2004р., відповідно до змін, внесених до Закону України “Про Збройні Сили України”, започаткований перехід Збройних Сил з чотиривидової на тривидову структуру шляхом створення на базі Військово-Повітряних Сил і Військ Протиповітряної оборони **єдиного виду Збройних Сил – Повітряних Сил** у складі трьох повітряних командувань (“Захід”, “Південь”, “Центр”) і тактичної групи “Крим” (схема 1.2).

Схема 1.2. Перехід Збройних Сил на тривидову структуру

Це дало можливість зосередити під єдиним керівництвом усі сили та засоби виконання завдань у повітряному просторі, вдосконалити структуру, бойовий і чисельний склад Збройних Сил, привести у відповідність до їх потреб кількість озброєнь і військової техніки, підвищити ефективність системи матеріально-технічного забезпечення.

Головні командування видів Збройних Сил були переформовані у командування видів з відповідною оптимізацією їх структури та чисельності. З трьох оперативних командувань у складі Збройних Сил залишилися два (Західне та Південне), а Північне оперативне командування переформовано в територіальне управління “Північ”. Чисельність управлінь Західного та Південного оперативних командувань була зменшена на 35%, а їх статус – знижений з рівня оперативно-стратегічного об’єднання до рівня оперативного об’єднання.

З метою оптимізації системи оперативного (бойового) та матеріально-технічного забезпечення **сформоване Командування сил підтримки**. До його складу ввійшли понад 50 частин і підрозділів оперативного, технічного та тилового забезпечення Збройних Сил.

Загалом, протягом 2001-2005рр. було проведено близько 16 тис. заходів з реструктуризації Збройних Сил (таблиця 1.1).

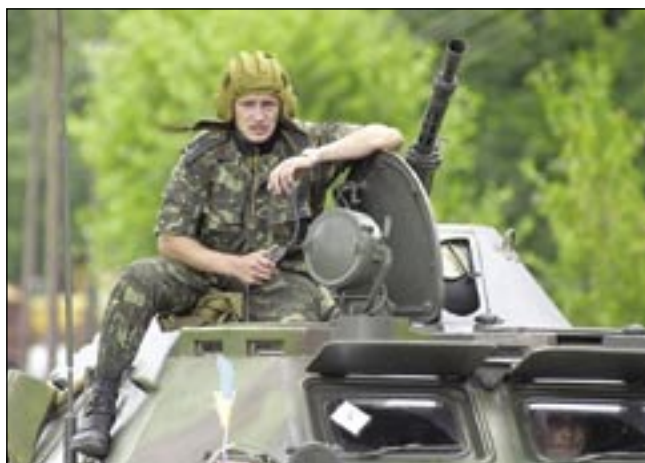
Таблиця 1.1. Проведення організаційних заходів у Збройних Силах у 2001-2005рр.

Види Збройних Сил	Організаційно-штатні заходи, кількість військових частин				Інші організаційні заходи	ВСЬОГО
	Розформовано	Сформовано	Переведено на інші штати	Переформовано		
Сухопутні війська	587	46	748	370	5 092	6 843
Повітряні Сили	306	63	180	127	2 687	3 363
Військово-Морські Сили	147	14	57	46	812	1 076
Інші	262	65	324	152	3 826	4 629
ВСЬОГО	1 302	188	1 309	695	12 417	15 911

Заходи структурної перебудови Збройних Сил дали змогу підвищити ефективність управління військ (сил), вивільнити значні людські та матеріальні ресурси, створити необхідне підґрунтя для наступного етапу воєнної реформи та прискореної реалізації в Україні сучасної моделі Збройних Сил.

СКОРОЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Протягом останніх п’яти років загальна штатна чисельність особового складу Збройних Сил була скорочена майже на 171 тис. посад – з близько 416 тис. на початок 2001р. до 245 тис., станом на кінець 2005р. (схема 1.3), з них посад генералів – 138, офіцерів – близько 29,3 тис., прапорщиків – 27,1 тис., сержантів (солдат) – 69,1 тис., курсантів – 8,8 тис., цивільних працівників – 36,5 тис.

Водночас, заходи зі скорочення чисельності особового складу Збройних Сил (особливо, вжиті протягом 2003-2004рр.) не повною мірою враховували темпи структурної перебудови їх складових, зменшення запасів озброєнь і військової техніки, утилізації ракет і боєприпасів. Це призвело до дисбалансу у співвідношенні чисельності бойових частин, з одного боку, та частин, призначених для забезпечення їх життєдіяльності, з іншого (схема 1.4).

Особливо критична ситуація на початок 2005р. склалася в Сухопутних військах, де на кожну бойову частину припадало 2-3 частини забезпечення, а на кожну одиницю бойової техніки – понад дві одиниці надлишкових.

Схема 1.3. Чисельність Збройних Сил протягом 2001-2005рр., на кінець року, кількість посад

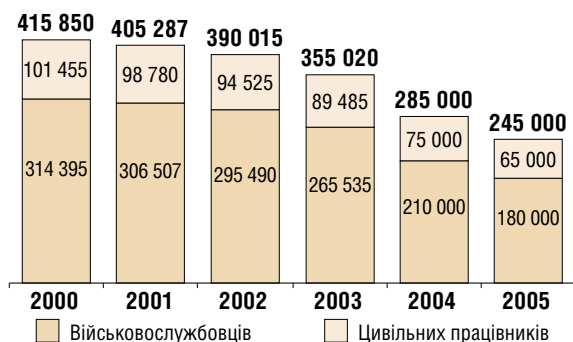
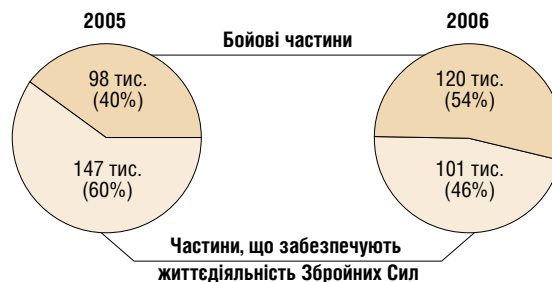

Схема 1.4. Співвідношення чисельності бойових частин і частин, що забезпечують життєдіяльність Збройних Сил, на кінець року, осіб (% загальної чисельності)

За оцінками експертів Міністерства оборони та Генерального штабу, процес прискореного, масштабного скорочення чисельності Збройних Сил за рахунок їх бойового компонента вичерпав свої можливості. Подальше скорочення чисельності Збройних Сил відбуватиметься переважно шляхом зменшення чисельності особового складу частин забезпечення та приведення їх структури у відповідність до визначених завдань.

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

Незважаючи на брак ресурсів, протягом 2001-2005рр. були проведені ряд дослідних оперативно-тактичних і командно-штабних навчань (схема 1.5; докладніше про навчання протягом 2005р. див. Розділ 5 і Додаток 2).

Заходи з підготовки військ (сил), здійснені протягом останніх п'яти років, не призвели до відчутного підвищення рівня підготовки Збройних Сил у цілому, але сприяли покращенню вишколу особового складу, підвищенню боєздатності та рівня готовності з'єднань і частин Об'єднаних сил швидкого реагування, розвиток яких визначений пріоритетним напрямом реформування Збройних Сил.

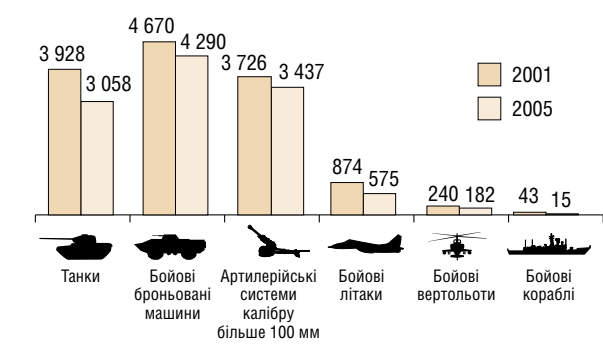
Схема 1.5. Результати основних навчань у Збройних Силах протягом 2001-2005рр.

“Небесний грім-2001”	Новий крок у розвитку воєнного мистецтва Збройних Сил України, апробація проекту документа “Засади підготовки та застосування Збройних Сил України” з підготовки та ведення повітряної операції
“Чисте небо-2001”	Створення єдиної системи протиповітряної оборони держави і Збройних Сил. Відпрацювання на практиці управління діями сил і засобів протиповітряної оборони з бойовими пусками (стрільбами)
“Морський щит-2002”, “Форпост-2002”	Розвиток теорії і практики застосування Військово-Морських Сил та Об'єднаних сил швидкого реагування. Підвищення професійної майстерності керівного складу об'єднань, злагодженості дій органів управління
“Проекція сил-2003”	Впровадження нових форм планування застосування Збройних Сил, визначення потрібних угруповань і проведення фінансово-економічних розрахунків ресурсного забезпечення операцій
Двостороннє командно-штабне навчання із Західним та Південним оперативними командуваннями	Визначення найефективніших шляхів підготовки та ведення миротворчої операції та операції з ліквідації (локалізації) збройного конфлікту
“Морський рубіж-2004”	Апробація основних положень документа “Засади підготовки та застосування Збройних Сил України”
“Реакція-2005”	Управління комплексним застосуванням різномірних сил у складі Об'єднаних сил швидкого реагування в різних регіонах. Відпрацювання нових форм і способів застосування Об'єднаних сил швидкого реагування, оцінка їх ефективності. Визначення напрямів удосконалення підготовки військ (сил)

СКОРОЧЕННЯ ОЗБРОЄНЬ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

У межах виконання *Державної програми до 2005р.* з бойового складу Збройних Сил вилучено близько 2 000 застарілих і непрацездатних зразків озброєнь і військової техніки, ремонт або модернізація яких визнані економічно недоцільними, в т.ч.: 870 танків, 380 бойових броньованих машин, 289 артилерійських систем (калібру більше 100 мм), 299 бойових літаків, майже 60 вертольотів і 28 кораблів (схема 1.6). Утилізовано 56,3 тис. одиниць надлишкових озброєнь і військової техніки та 97,8 тис. тонн ракет і боеприпасів. Проте, ці результати не можуть вважатися задовільними, оскільки існуючі запаси військової техніки на 20-120% (а за окремими номенклатурами – і більше) перевищують реальні потреби Збройних Сил.

Схема 1.6. Загальна кількість основних зразків озброєнь і військової техніки протягом 2001-2005рр., на кінець року

3 метою запровадження єдиної військово-технічної політики була розроблена та затверджена Указом Президента України *Державна програма розвитку озброєння та військової техніки на період до 2015р.* Проте, в ній не вдалося збалансувати потреби в модернізації техніки Збройних Сил з реальними економічними можливостями держави, внаслідок чого передбачені в цій Програмі цілі були очевидно недосяжними.

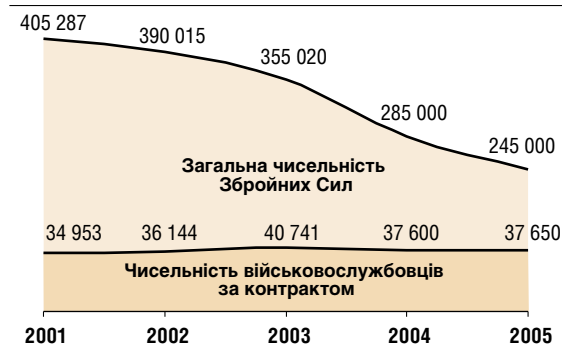
Протягом 2001-2005рр. вдалося досягти значних результатів у напрямі скорочення запасів надлишкових озброєнь, військової техніки, ракет і боеприпасів. Водночас, за напрямом модернізації і придбання нових озброєнь значних зрушень домогтися не вдалося.

КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

На 2001-2005рр. припадає початок комплектування Збройних Сил за контрактним принципом і прийняття рішення про повний перехід Збройних Сил на контрактну основу з 2015р. Динаміка нарощування чисельності військово-службовців за контрактом протягом 2001-2005рр., порівняно із змінами загальної чисельності Збройних Сил, є загалом позитивною (схема 1.7).

Зміни в системі комплектування Збройних Сил сприяли формуванню та зміцненню професійної складової військ (сил) і позитивно позначилися на боєготовності з'єднань і частин.

Схема 1.7. Співвідношення чисельності Збройних Сил та військовослужбовців за контрактом, на кінець року, осіб

ЗАГАЛЬНІ ПІДСУМКИ ВОЄННОЇ РЕФОРМИ 2001-2005рр.

Результати виконання *Державної програми реформування та розвитку Збройних Сил України до 2005р.* створили певне підґрунтя подальшого розвитку Збройних Сил.

Водночас, через відсутність протягом тривалого часу чітко визначених воєнно-політичних орієнтирів України та завдань Збройних Сил, узгодженого механізму розв'язання проблем їх розвитку, а також з причин хронічного браку фінансових ресурсів запланованого якісного оновлення військ (сил) досягти не вдалося.

Незважаючи на величезні зусилля та наявність позитивних результатів, ефективність воєнної реформи за 2001-2005рр. є нижчою від запланованої. За багатьма напрямками цілі Програми досягнуті не повною мірою, що стримує темпи реформування Збройних Сил і вимагає кардинальних змін в організації виконання планів воєнної реформи та забезпеченні її результативності.

РОЗДІЛ 2

О Н О В Л Е Н Н Я П О Л І Т И К И Р Е Ф О Р М У В А Н Н Я З Б Р О Й Н И Х С И Л

ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАХОДИ НОВОГО
ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

О Н О В Л Е Н Н Я П О Л І Т И К И РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Для ефективного використання позитивних результатів попереднього етапу реформування Збройних Сил, усунення його недоліків і досягнення належних темпів воєнної реформи необхідні були нові, більш рішучі підходи до розв'язання проблем в оборонній сфері з боку Президента України, Парламенту, Уряду та центральних органів виконавчої влади.

ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАХОДИ НОВОГО ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНЦТВА

У 2005р. такі підходи були запропоновані й почали втілюватися в життя, а прийняті рішення дозволили більш чітко визначити місце і роль Збройних Сил у системі забезпечення національної безпеки.

Були внесені суттєві корективи в механізм формування стратегічних цілей, пріоритетів розвитку Збройних Сил і підготовки на їх основі програмних документів – з конкретними термінами виконання завдань та відповідним ресурсним забезпеченням.

Першочергові заходи

(1) **Нове політичне керівництво держави чітко визначило воєнно-політичну орієнтацію України**, а вступ до НАТО проголосило кінцевою метою її євроатлантичної інтеграції. Глибоке реформування оборонної сфери відповідно до європейських стандартів і з урахуванням реальних економічних та соціальних проблем в українському суспільстві (зокрема, у військовому середовищі) віднесене до найважливіших пріоритетів як зовнішньої, так і внутрішньої політики.

(2) Завершено перехід до комплектування основних керівних посад Міністерства оборони України переважно цивільним персоналом, що відповідає принципам демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією держави (див. Відомості про керівний склад Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України). Сьогодні цивільні працівники центрального апарату Міністерства складають близько 80% його загальної чисельності.

(3) До програм діяльності Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони та інших структур, причетних до оборонної сфери, були внесені **ініціативи вищого воєнно-політичного керівництва** стосовно скорочення термінів, *по-перше*, строкової військової служби, *по-друге*, повного переведення Збройних Сил на контрактний принцип комплектування, а також щодо реалістичної оцінки загроз, визначення завдань (див. Додаток 3), ресурсних можливостей та обмежень, уточнення пріоритетів розвитку озброєнь і військової техніки.

(4) У стислі терміни були прийняті та реалізовані рішення, що не вимагали тривалої процедури погодження та передбачали мінімально можливі додаткові фінансові витрати. А саме:

- за підтримки Президента України забезпечено належний рівень фінансових видатків Державного бюджету України на 2005р. на соціальний захист і грошове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил;
- запроваджено більш обґрунтовані темпи скорочення чисельності бойових частин Збройних Сил. За оцінкою фахівців Міністерства оборони та Генерального штабу, бойовий компонент Збройних Сил практично вибрав ліміт скорочення, а наступне зменшення чисельності Збройних Сил можливе переважно за рахунок розформування частини арсеналів, баз і складів. Згідно з прийнятим у березні 2005р. Законом України “Про чисельність Збройних Сил України на 2005р.”, Збройні Сили скорочені на 40 тис. осіб (з 285 тис. до 245 тис. осіб) – замість скорочення 75-85 тис. осіб, як передбачалося Стратегічним оборонним бюджетом України на період до 2015р.;

Схема 2.1. Розпорядження Президента України

ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ПЕРЕХОДУ ПІДРОЗДІЛІВ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
ДО КОМПЛЕКТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ
ЗА КОНТРАКТОМ

З метою підвищення рівня боєздатності, професіоналізації особового складу Збройних Сил України шляхом переходу до комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом, та відповідно до пункту 17 частини першої статті 106 Конституції України:

1. Міністерству оборони України:

- 1) провести протягом 2005–2006рр. з метою вивчення проблем, які можуть виникнути під час повного переходу Збройних Сил України на професійну основу, та визначення шляхів їх вирішення експеримент щодо комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом (далі – експеримент):
 - 30 окремої механізованої бригади 8 армійського корпусу Сухопутних військ Збройних Сил України;
 - 7 авіаційної бригади бомбардувальної Повітряного Командування “Захід” Повітряних Сил Збройних Сил України;
 - 36 окремої бригади берегової оборони та великого десантного корабля “К.Ольшанський” 5 бригади надводних кораблів Військово-Морських Сил Збройних Сил України;
- 2) підготувати за результатами експерименту та подати в установленому порядку пропозиції щодо внесення змін до Державної програми переходу Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом, затвердженої Указом Президента України від 17 квітня 2002р. №348, інших нормативно-правових актів, які регламентують порядок проходження військової служби за контрактом, переходу до кінця 2010р. Збройних Сил України на професійну основу.

2. Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо ресурсного забезпечення проведення експерименту, вирішення інших питань, пов’язаних із проведенням експерименту з комплектування окремих з’єднань Збройних Сил України військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом.

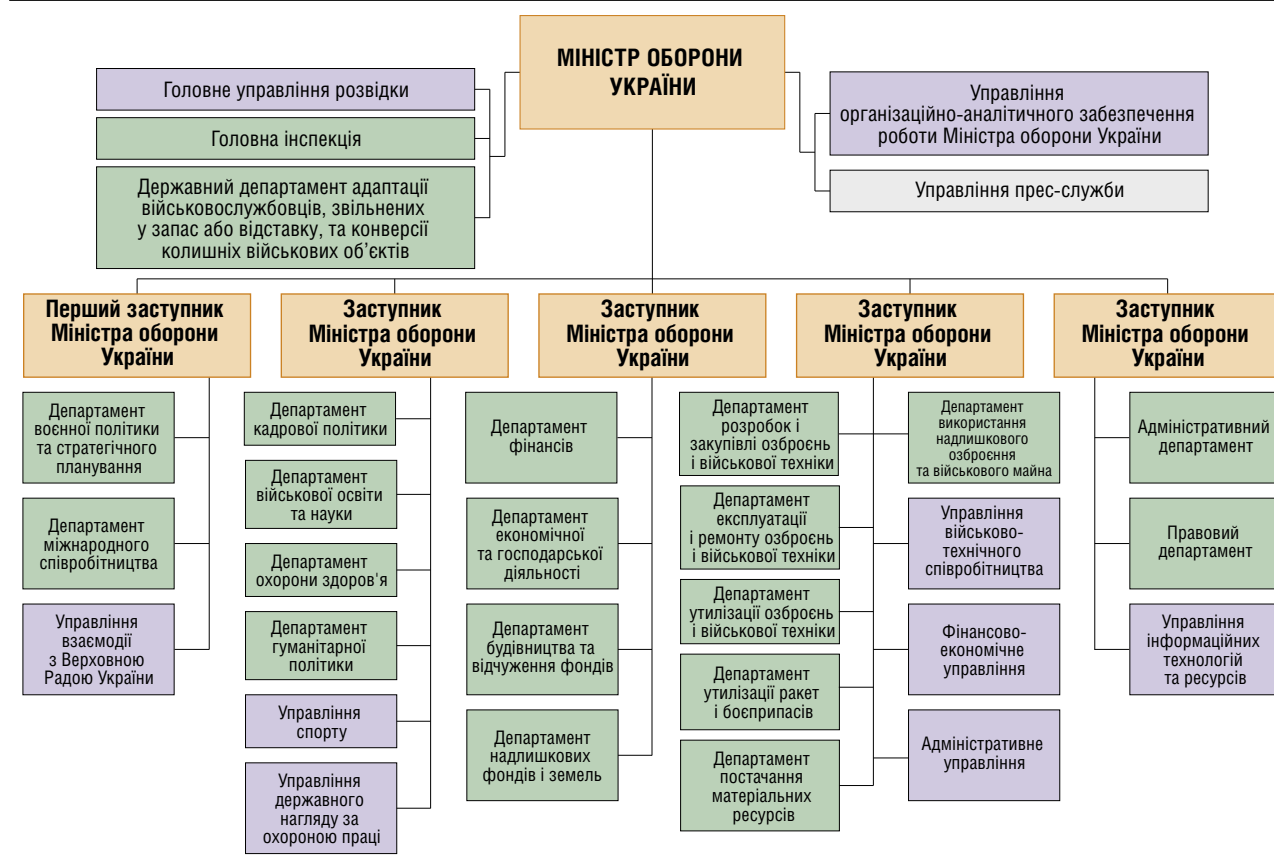
Президент України В. Ющенко
м.Київ, 16 травня 2005р.

- на виконання програми Президента України “Десять кроків назустріч людям”, у березні 2005р. Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про загальний військовий обов’язок і військову службу” **скорочені терміни строкової військової служби**. Сьогодні вони складають 12 місяців (на кораблях, суднах і в берегових частинах бойового забезпечення Військово-Морських Сил – 18), а для осіб з вищою освітою – дев’ять місяців. Перехід на скорочені терміни військової служби не вплинув на рівень бойової готовності та не знизив боєздатність військ (сил). **У стислі терміни змінені системи призову, підготовки в навчальних закладах (центрах), організація внутрішньої служби**. Правильність таких рішень підтверджена військовою практикою;

- **термін повного переведення Збройних Сил на контрактний принцип комплектування перенесений з 2015р. на кінець 2010р.** Розпорядженням Президента України від 16 травня 2005р. започатковані відповідні пілотні проекти у трьох бригадах (по одній в кожному виді Збройних Сил) і на великому десантному кораблі “К.Ольшанський”, – які до кінця 2006р. будуть повністю укомплектовані військовослужбовцями за контрактом. На цей експеримент спрямовані необхідні ресурси (схема 2.1);

- з метою стимулювання військової служби Кабінет Міністрів України прийняв рішення про збільшення грошового утримання певних категорій військовослужбовців (докладніше див. Додаток 4). Воно втричі підвищене для сержантів (старшин) і солдатів (матросів) строкової служби, курсантів і ліцеїстів. З квітня 2005р. впроваджені грошові винагороди в розмірі 100-300 грн. для сержантів (старшин), солдатів (матросів) військової служби за контрактом, які проходять її на посадах, що визначають бойову готовність (командири танків і бойових машин, зв'язківці, механіки-водії та ін.). Це позитивно вплинуло на рівень престижності військової служби;
- розроблені нові положення про Міністерство оборони та Генеральний штаб, в яких деталізовані їх завдання та функції. У новій структурі Міністерства оборони (схема 2.2) скорочена кількість ланок управління, що дало можливість спростити процедуру прийняття рішень і підвищити рівень взаємодії між Міністерством оборони та Генеральним штабом;

Схема 2.2. Структура Міністерства оборони України, на кінець 2005р.

- з метою зменшення навантаження на Державний бюджет Міністерством оборони кардинально переглянута процедура забезпечення Збройних Сил мобілізаційними ресурсами: людськими, матеріально-технічними, озброєнням. Результатами цієї роботи стали зменшення потреби в офіцерських кадрах і припинення фінансування за рахунок коштів Державного бюджету навчання щороку близько 6 000 студентів на військових кафедрах цивільних вузів за програмою підготовки офіцерів запасу. Внесені також відповідні пропозиції з перегляду мобілізаційних завдань, що були покладені на економіку держави та багато років не переглядалися;
- підвищена інтенсивність бойової підготовки. Верховна Рада України ухвалила рішення про виділення на підготовку військ додатково 100 млн. грн., отриманих від реалізації надлишкових озброєнь і військової

техніки. Завдяки цьому та за рахунок підвищення відповідальності керівного складу, у 2005р. вдалося значно покращити якість та підвищити ефективність бойової підготовки військ (сил) (докладніше див. Розділ 4);

- **упорядкована службова діяльність офіцерського складу.** Враховуючи психологічний стан у військових колективах і невдоволення офіцерського складу постійним порушенням розпорядку дня (а внаслідок цього – позбавлення офіцерів нормального сімейного життя та відпочинку), припинена практика залучення офіцерів (крім командирів і чергових змін) до забезпечення внутрішнього порядку у військових частинах. Раніше до виконання цього завдання щоденно залучалися тисячі офіцерів. Заборонена

також практика проведення службових нарад у неробочий час;

- **розроблений і впроваджується механізм подолання корупції та інших негативних явищ у Збройних Силах.** Призупинена дія значної кількості наказів і договірних документів з передачі та реалізації військового майна та внесені зміни до процедури державних закупівель – з метою підвищення ефективності боротьби з корупцією та контролю над використанням бюджетних коштів. Тендерні комітети очолили заступники Міністра оборони та начальник Генерального штабу.

У цілому, першочергові рішення та заходи Міністерства оборони створили підґрунтя для наступних більш глибоких і масштабних перетворень у Збройних Силах України. Для їх реалізації необхідні формування довгострокової стратегії розвитку Збройних Сил, забезпечення достатнього обсягу ресурсів та їх цільового використання, а в окремих випадках – прийняття жорстких, іноді непопулярних політичних рішень.

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Міністерство оборони відмовилося від практики однорічного оборонного планування та перейшло до програмно-цільового методу стратегічного планування за стандартами НАТО. В базових документах, що прийняті або готуються (Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр., Державна програма розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил України на період до 2009р., Стратегія воєнної безпеки України), визначені стратегічні цілі та завдання з побудови сучасних боездатних Збройних Сил.

Одним з таких базових документів є **Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.** (далі – *Державна програма на 2006-2011рр.*). Вона розроблена на підставі програми Президента України В.Ющенка “Десять кроків назустріч людям”, програми діяльності Кабінету Міністрів України “Назустріч людям”, а також Стратегічного оборонного бюлетеню України на період до 2015р., в яких визначені головні орієнтири соціально-економічного розвитку та наступного етапу воєнної реформи в Україні.

Програма розроблена фахівцями Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Апарату Ради національної безпеки і оборони, Міністерства оборони України, інших центральних органів виконавчої влади, а також Генерального штабу та видів Збройних Сил. Експерти країн-членів Альянсу та Управління оборонного планування Міжнародного секретаріату НАТО надали методичну експертну допомогу з окремих питань.

Схема 2.3. Структура Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.

1. Сучасний стан Збройних Сил
2. Прогнозні показники видатків із загального фонду Державного бюджету на потреби оборони та їх частки на потреби Міністерства оборони на період до 2011р.
3. Визначення складу Збройних Сил
4. Шляхи розв'язання проблем розвитку Збройних Сил
5. Очікувані результати виконання Програми
6. Фінансування Програми
7. Заходи і завдання щодо забезпечення розвитку Збройних Сил на 2006-2011рр.

- Додатки:*
- Прогнозні показники видатків з Державного бюджету на потреби Збройних Сил на 2006-2011рр.
 - Оперативні завдання та склад угруповань Збройних Сил
 - Перспективна система органів військового управління Збройних Сил
 - Розподіл Збройних Сил за функціональним призначенням на кінець 2011р.
 - Орієнтовна чисельність Збройних Сил на 2006-2011рр.
 - Перспективна система військових навчальних закладів
 - Основні показники підготовки військ і сил у 2006-2011рр.
 - Прогнозна кількість оновлених зразків озброєння та військової техніки у 2011р.
 - Перспективні системи забезпечення (логістики) та медичного забезпечення Збройних Сил
 - Видатки на потреби Збройних Сил за статтями фінансування та напрямками їх розвитку на 2006-2011рр.

На підставі *Державної програми на 2006-2011рр.* опрацьовані головні та цільові програми розвитку Збройних Сил, що деталізують її основні положення (схеми 2.3, 2.4).

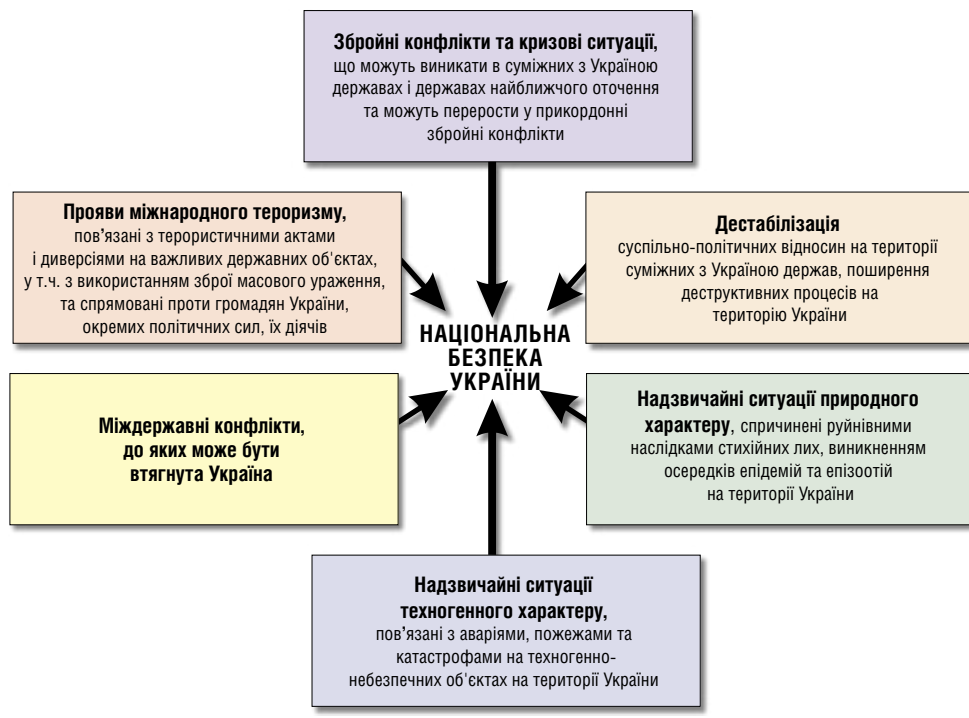
Особливість *Державної програми на 2006-2011рр.* полягає в тому, що при її розробці **вперше за новітню історію Збройних Сил України Міністерство оборони визначило органам військового управління вихідні дані для середньострокового планування:** пріоритети розвитку Збройних Сил, уточнені завдання, кількісні показники основних зразків озброєнь і військової техніки, орієнтовну чисельність особового складу, принципи побудови системи матеріально-технічного забезпечення, призову на військову службу, освіти, науки тощо, а головне – рівень ресурсного забезпечення.

Схема 2.4. Головні та цільові програми розвитку Збройних Сил на 2006-2011рр.

Розробці цього документа передувала оцінка реальних і потенційних загроз національній безпеці України (схема 2.5) та визначення варіантів можливого розвитку конфліктних ситуацій. На цих підставах, з урахуванням наявних ресурсів були обґрунтовані та визначені завдання Збройних Сил, до виконання яких вони мають бути готові.

Схема 2.5. Загрози національній безпеці України, протидія яким потребує залучення Збройних Сил

При цьому визначалися не лише загальні завдання захисту суверенітету та територіальної цілісності України (як це робилося раніше), а й детальний перелік завдань за конкретними варіантами розвитку ситуацій, з чітко визначеними термінами підготовки до їх виконання, необхідними силами та засобами. Порівняльний аналіз завдань Збройних Сил, визначених у *Державній програмі до 2005р.* та в новій *Державній програмі на 2006-2011рр.*, див. у Додатку 3.

В основу виконання визначених завдань покладені **принципи багатofункціональності застосування військ (сил) і спеціалізації їх підготовки**. Так, більша частина з'єднань, частин і підрозділів будуть готуватися до виконання кількох завдань і матимуть відповідні озброєння та запаси матеріальних засобів. Окремі ж підрозділи (переважно спеціального призначення) залучатимуться до виконання винятково спеціальних завдань. У результаті такого розподілу, кожен командир знатиме, які завдання покладаються на його частину (підрозділ) і як їх виконувати у випадках виникнення конфліктів, терористичних загроз, надзвичайних ситуацій тощо.

Такий підхід дає можливість конкретно спланувати підготовку військ (сил), забезпечити їх

відповідними озброєннями, ресурсами та перевірити готовність до виконання завдань за призначенням.

Загалом, запровадження новим керівництвом Міністерства оборони програмно-цільових методів стратегічного планування дозволило:

по-перше, більш обгрунтовано підійти до визначення структури та бойового складу Збройних Сил на підставі розгляду можливих варіантів розвитку конфліктних ситуацій та сценаріїв застосування військ (сил);

по-друге, вдосконалити існуючу систему бойової та мобілізаційної підготовки Збройних Сил, наблизити її до реальних умов застосування військ (сил);

по-третє, значно зменшити мобілізаційне замовлення: озброєнь і військової техніки – втричі, матеріальних засобів – у 3-4 рази, людських ресурсів – у чотири рази; вдалося скоротити обсяги військовозобов'язаних у 2,5-3 рази, вилучити з оборонного замовлення понад 1 500 номенклатур матеріально-технічних засобів, відмовитися від державного замовлення на підготовку офіцерів запасу за рахунок Державного бюджету.

Основні напрями розвитку Збройних Сил, визначені в *Державній програмі на 2006-2011рр.*, передбачають розв'язання системних проблем реформування військ (сил), які не вдалося в повному обсязі вирішити попередніми роками (таблиця 2.1).

Першочергові заходи Міністерства оборони забезпечили необхідні передумови підвищення темпів і результативності воєнної реформи. У цілому, вдалося призупинити наростання негативних тенденцій у воєнному реформуванні і спрямувати розвиток Збройних Сил більш інтенсивним шляхом.

Нова Державна програма розвитку Збройних Сил на 2006-2011рр. є реалістичною з точки зору існуючих і потенційних загроз, завдань Збройних Сил і ресурсних можливостей держави. Її реалізація спрямована на поступову побудову в Україні сучасних Збройних Сил, адаптованих до нових викликів у сфері безпеки.

Нижче наводяться основні заходи з удосконалення систем управління, підготовки, комплектування, матеріально-технічного забезпечення, оснащення військ і сил озброєннями та військовою технікою, вдосконалення економічної діяльності, розвитку гуманітарної сфери, а також міжнародної діяльності та фінансового забезпечення Збройних Сил.

Таблиця 2.1. Основні проблеми реформування Збройних Сил та напрями їх розв'язання, визначені в Державній програмі розвитку Збройних Сил на 2006-2011рр.

Проблеми реформування Збройних Сил, які не вдалося розв'язати попередніми роками	Напрями розв'язання проблем у 2006-2011рр.
Система управління	
Кількість ланок оперативного управління є надмірною: Генеральний штаб – вид Збройних Сил – оперативне командування – армійський корпус (повітряне командування) – з'єднання (частина), що знижує його оперативність	Запровадження з 2006р. триступеневої системи оперативного управління: Генеральний штаб – Об'єднане оперативне командування – міжвидове угруповання, армійський корпус, повітряне командування.
Система призначена для управління великими оперативно-стратегічними об'єднаннями військ (сил) у широкомасштабних війнах	Позбавлення оперативних командувачів функцій оперативного планування, забезпечення бойової та мобілізаційної готовності військ; передача управлінь армійських корпусів у безпосереднє підпорядкування командуванню Сухопутних військ
Відсутній орган управління міжвидовими угрупованнями військ (сил)	
Не завершене створення системи управління матеріально-технічним забезпеченням військ (сил)	Створення, починаючи з 2006р. , Об'єднання сил забезпечення на базі Командування сил підтримки
Рівень охоплення автоматизацією та інформатизацією органів військового управління є низьким (частка цифрових засобів зв'язку не перевищує 15%)	Завершення створення Єдиної автоматизованої системи управління (ЄАСУ) Збройними Силами: - 2006-2009рр. – розвиток і впровадження інформаційних технологій у процес підготовки рішень, насамперед, в органах управління Об'єднаних сил швидкого реагування; - у перспективі – внутрішньосистемна інтеграція та забезпечення відповідності характеристик ЄАСУ стандартам НАТО; створення єдиного телекомунікаційного середовища органів військового управління, здатного інтегруватися до загальнодержавного інформаційного простору
Структура та чисельність	
Існуючий розподіл за функціональним призначенням на Об'єднані сили швидкого реагування. Основні сили оборони та Стратегічні резерви не відповідає уточненим сценаріям розвитку потенційних конфліктних ситуацій і новим завданням Збройних Сил	Створення, починаючи з 2006р. , у складі Об'єднаних сил швидкого реагування та Основних сил оборони – структур, що відповідно до визначених завдань відрізняються за термінами приведення в готовність і способами комплектування особовим складом та озброєннями. Реформування Стратегічних резервів
Чисельність особового складу (245 тис. осіб) перевищує реальну потребу Збройних Сил	Скорочення (повільнішими темпами) чисельності Збройних Сил: 2006р. – до 221 тис. осіб; 2011р. – до 143 тис. осіб
Співвідношення бойових частин і частин забезпечення становить 1:1,5, що значно перевищує потребу у структурах забезпечення оперативно-тактичної і тактичної ланок військ (сил)	Приведення до кінця 2006р. співвідношення бойових частин і частин забезпечення до 1,2:1
Система матеріально-технічного забезпечення, оснащеність озброєннями та військовою технікою	
Система матеріально-технічного забезпечення структурно надмірна та функціонально недостатня	Переведення на комерційну основу придбання ресурсів і надання послуг для Збройних Сил; перехід до 2008р. на територіальний принцип матеріально-технічного забезпечення, централізація управління, укрупнення та спеціалізація органів забезпечення
80% зразків озброєнь і військової техніки експлуатуються понад 15 років; переважна частина ключових видів озброєнь – фізично та морально застарілі	Відмова, починаючи з 2006р. , від широкомасштабних проектів розвитку озброєнь і військової техніки та зосередження зусиль і ресурсів на пріоритетних напрямках технічної модернізації Збройних Сил
Накопичені великі обсяги надлишкових озброєнь і боєприпасів, що відволікає значні ресурси на їх утримання та загрожує виникненням техногенних катастроф	Започаткування масштабних довгострокових проектів з утилізації надлишкових озброєнь, боєприпасів, мін і ракетного палива, залучення значних обсягів іноземної фінансової і технічної допомоги
Військова інфраструктура	
На балансі Міністерства оборони налічується понад 2 000 військових містечок, в яких розташовані майже 44 тис. будівель і споруд, 455 тис. га землі, що на 30-40% перевищує потреби Збройних Сил	Удосконалення нормативно-правових засад передачі та реалізації військових містечок і майна, збільшення обсягів надходжень від їх реалізації до Державного бюджету
Підготовка військ (сил)	
Система підготовки не відповідає сучасним вимогам, не забезпечує підтримання належного рівня готовності військ (сил) до виконання завдань за призначенням (щорічно плани бойової підготовки Об'єднаних сил швидкого реагування виконувалися в середньому на 75%, в Основних силах оборони бойова підготовка зводиться лише до командирської підготовки з офіцерами та одиночної підготовки з сержантами та солдатами)	Забезпечення виконання планів бойової підготовки Об'єднаних сил швидкого реагування, проведення повномасштабної підготовки військ (сил). Удосконалення форм і способів підготовки військ (сил), забезпечення процесу підготовки сучасними тренувально-моделюючими комплексами
Кадри та військова освіта	
Співвідношення кількості посад молодших і старших офіцерів становить 1:1,03 за потреби – 1,5:1	Приведення співвідношення посад молодших і старших офіцерів з 1,06:1 у 2006р. до 1,52:1 у 2011р.
Кількість військових навчальних закладів (понад 60) значно перевищує потребу, чисельність їх особового складу становить 11% загальної чисельності Збройних Сил	Зменшення до кінця 2011р. у складі Збройних Сил кількості військових навчальних закладів і факультетів до 12 з чисельністю особового складу близько 7% загальної чисельності Збройних Сил
Темпи впровадження контрактного принципу комплектування є низькими	Прискорення темпів переходу Збройних Сил на контрактний принцип комплектування та завершення його у 2010р. (замість запланованого раніше 2015р.)
Система підготовки мобілізаційних людських ресурсів є обтяжливою для держави, незручною для населення та не відповідає сучасним вимогам до кількісних і якісних параметрів мобілізаційних ресурсів	Прийняття у 2006р. нормативно-правових актів і запровадження надолі добровільної служби в резерві

РОЗДІЛ 3

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ: СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ, СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ

ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРУКТУРИ
І ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ

ВИДИ ЗБРОЙНИХ СИЛ: СТРУКТУРА,
БОЙОВИЙ СКЛАД І ЧИСЕЛЬНІСТЬ

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТРУКТУРИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ
СИЛАМИ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ: СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ, СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ

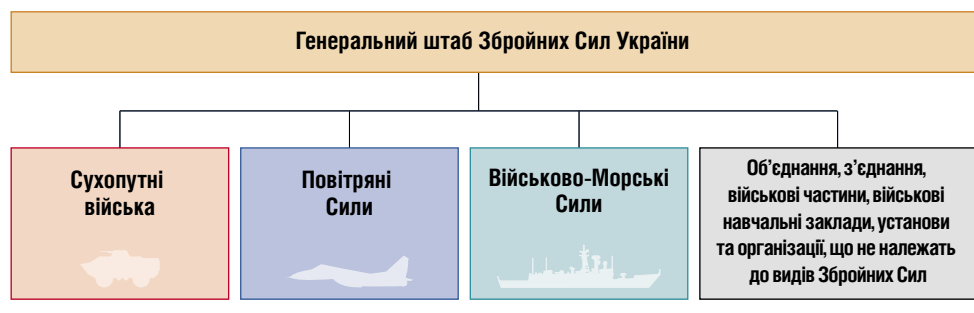

Структура, чисельність та система управління Збройних Сил визначаються потребами, можливостями та досвідом держави в забезпеченні обороноздатності, завданнями, покладеними на Збройні Сили, а також вимогами і стандартами євроатлантичної системи безпеки, елементом якої прагнуть бути Україна і її Збройні Сили.

ЗАГАЛЬНІ
ХАРАКТЕРИСТИКИ
СТРУКТУРИ
І ЧИСЕЛЬНОСТІ
ЗБРОЙНИХ СИЛ

Організаційна структура Збройних Сил встановлена Законом України “Про внесення зміни до статті 3 Закону України “Про Збройні Сили України” (2004р.) і складається з Генерального штабу, трьох видів Збройних Сил – Сухопутні війська, Повітряні Сили, Військово-Морські Сили, та об’єднань, з’єднань, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій, що не належать до видів Збройних Сил (схема 3.1).

Схема 3.1. Структура Збройних Сил України, на кінець 2005р.

За **функціональним призначенням**, Збройні Сили складаються з Об’єднаних сил швидкого реагування, Основних сил оборони та Стратегічних резервів (схема 3.2).

Схема 3.2. Функціональні структури Збройних Сил, на кінець 2005р.

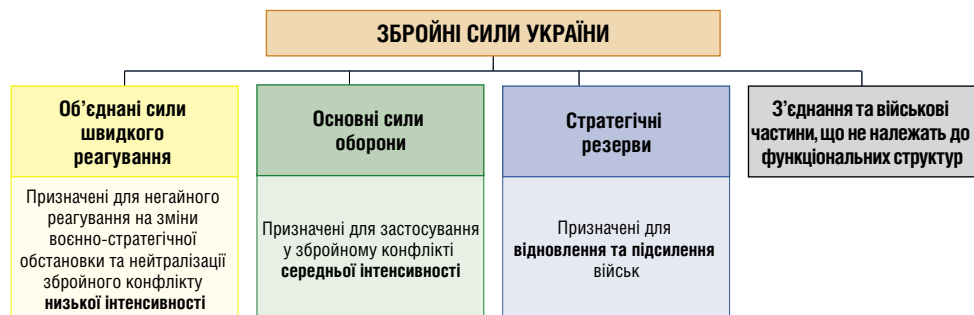
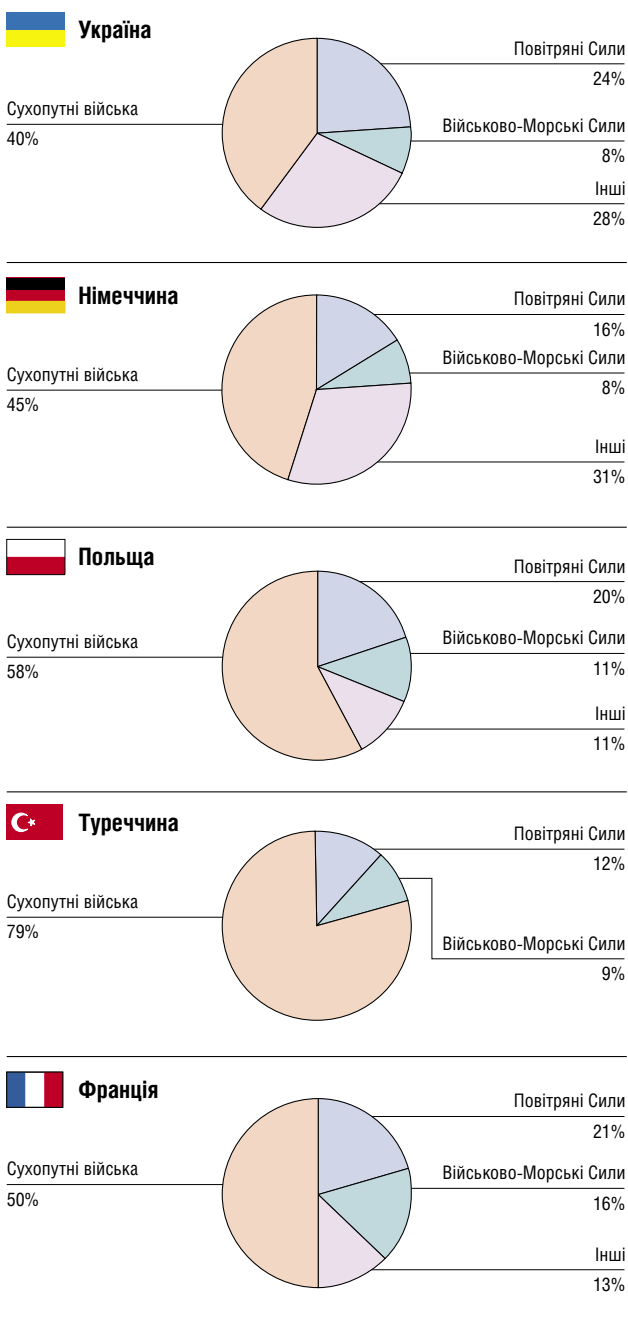

Схема 3.3. Питома вага видів збройних сил у їх загальній чисельності, на кінець 2005р.

Чисельний склад Збройних Сил визначається законами України про чисельність Збройних Сил України, які щорічно (або раз на кілька років) приймаються Верховною Радою України.

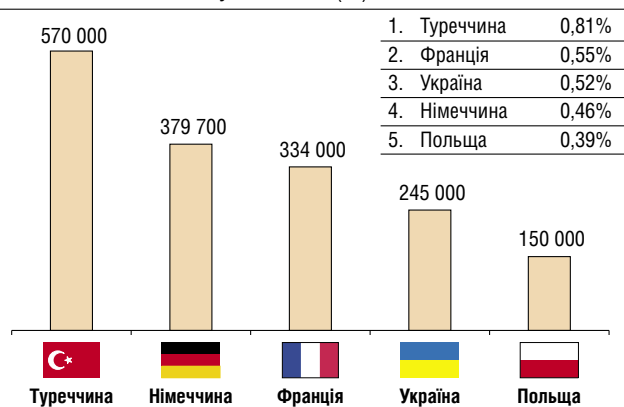
Загальна чисельність особового складу Збройних Сил, станом на кінець 2005р., складає 245 тис. осіб, у т.ч. 180 тис. військовослужбовців. Згідно з Державною програмою до 2005р., на кінець 2005р. чисельність мала становити 375 тис. та 295 тис. осіб, відповідно.

Співвідношення чисельності особового складу видів Збройних Сил визначається характером та обсягом завдань, що виконуються відповідними військами (силами), і є наступним: Сухопутні війська – до 40%; Повітряні Сили – до 24%; Військово-Морські Сили – до 8%; органи військового управління, з'єднання, військові частини, військові навчальні заклади, установи та організації, що не належать до видів Збройних Сил – до 28%. Відмінності завдань видів збройних сил у різних країнах зумовлюють і відмінності показників України від показників інших держав (схема 3.3).

За пропорцією чисельного складу Збройних Сил і населення, Україна наблизилася до показників, характерних для країн НАТО (схема 3.4).

За оцінками Міністерства оборони та Генерального штабу, на наступному етапі реформування

Схема 3.4. Чисельність збройних сил (осіб) та їх частка в загальному населенні (%)

Збройних Сил немає можливості збереження високих темпів зменшення чисельності особового складу, як це було попередніми роками. Тому в Державній програмі на 2006-2011рр. передбачається протягом наступних шести років скоротити лише 102 тис. штатних посад (схема 3.5).

Такі темпи скорочення Збройних Сил всебічно обґрунтовані і враховують:

- реальні характеристики процесів скорочення та оновлення (модернізації) технічного парку Збройних Сил, утилізації надлишкових запасів озброєнь, ракет і боєприпасів;
- необхідність дотримання вимог законів України стосовно державних гарантій соціального захисту військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їх сімей;
- залежність термінів скорочення військових навчальних закладів, у т.ч. кафедр військової підготовки, навчальних центрів, шкіл

Схема 3.5. Чисельність особового складу Збройних Сил протягом 2006-2011рр., на кінець року, посад

Усього за 2006-2011рр. буде скорочено 102 тис. штатних посад (військовослужбовців – 64 тис.; цивільних працівників – 38 тис.)

підготовки молодших спеціалістів, полігонів, від термінів навчання курсантів попередніх наборів (4-5 років);

- економічні можливості держави;
- відповідні загальноосвітні та європейські стандарти.

Отже, надалі скорочення чисельності особового складу Збройних Сил буде більш керованим і всебічно забезпеченим. Цьому сприятиме перехід Міністерства оборони на програмно-цільові методи планування з визначенням, зокрема, чисельності Збройних Сил на весь термін чинності Державної програми на 2006-2011рр. з можливими щорічними уточненнями.

Такий підхід дасть можливість заздалегідь спланувати проведення організаційних заходів, розробити детальні плани переміщення офі-

церського складу, виділити для цього необхідні ресурси та вчасно вносити корективи. Позицію Міністерства оборони в цьому питанні підтримують Комітет Верховної Ради з питань національної безпеки і оборони, Уряд і Рада національної безпеки і оборони України.

ВИДИ ЗБРОЙНИХ СИЛ: СТРУКТУРА, БОЙОВИЙ СКЛАД І ЧИСЕЛЬНІСТЬ

Сухопутні війська – найбільш чисельний вид Збройних Сил. За призначенням та обсягом функцій беруть участь у виконанні практично всього спектру завдань Збройних Сил.

До їх складу належать такі роди військ: механізовані, танкові, аеромобільні війська, ракетні війська та артилерія, армійська авіація та війська протиповітряної оборони Сухопутних військ (схема 3.6).

Схема 3.6. Роди військ Сухопутних військ

Схема 3.7. Організаційна структура та бойовий склад Сухопутних військ, на кінець 2005р.

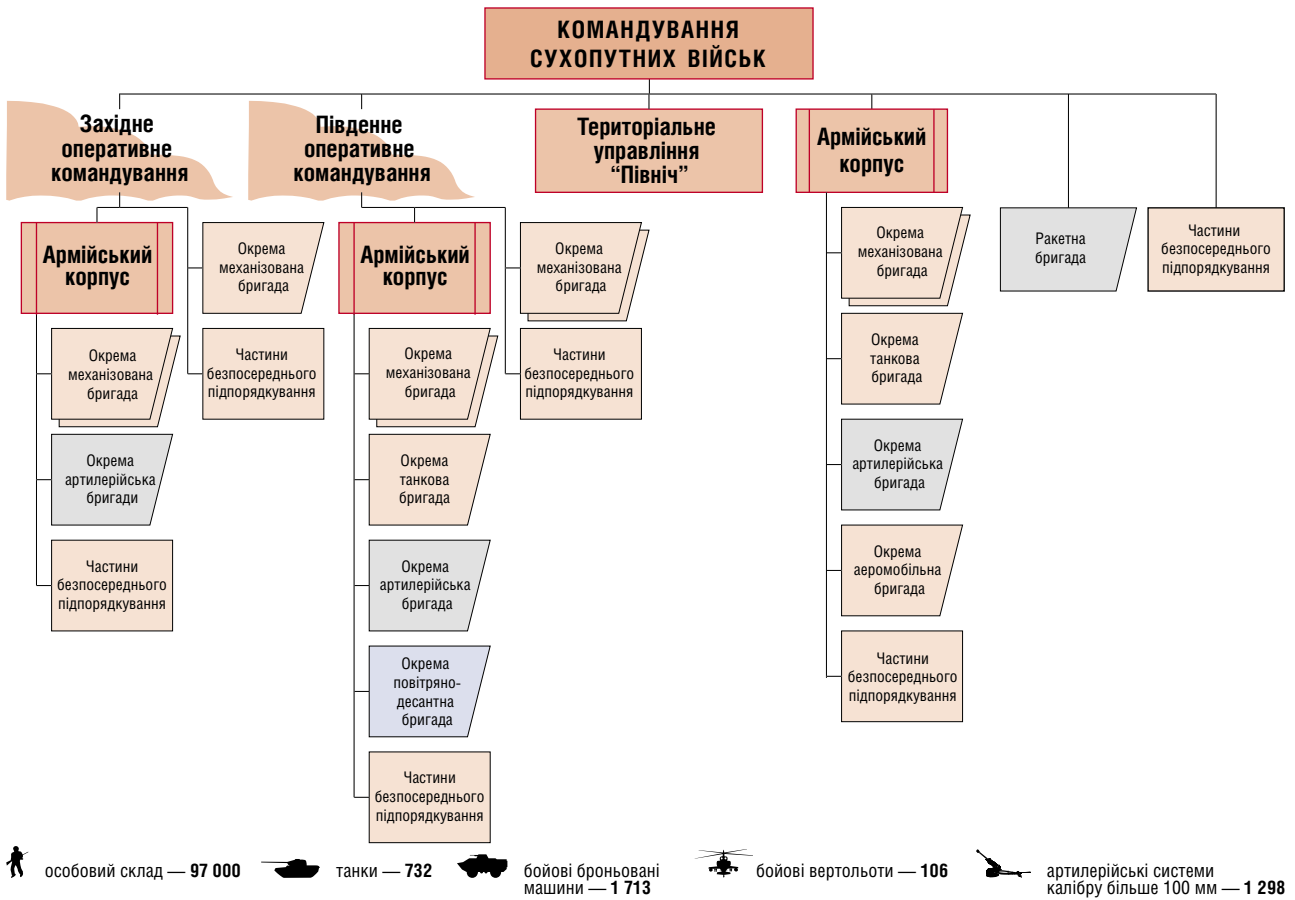
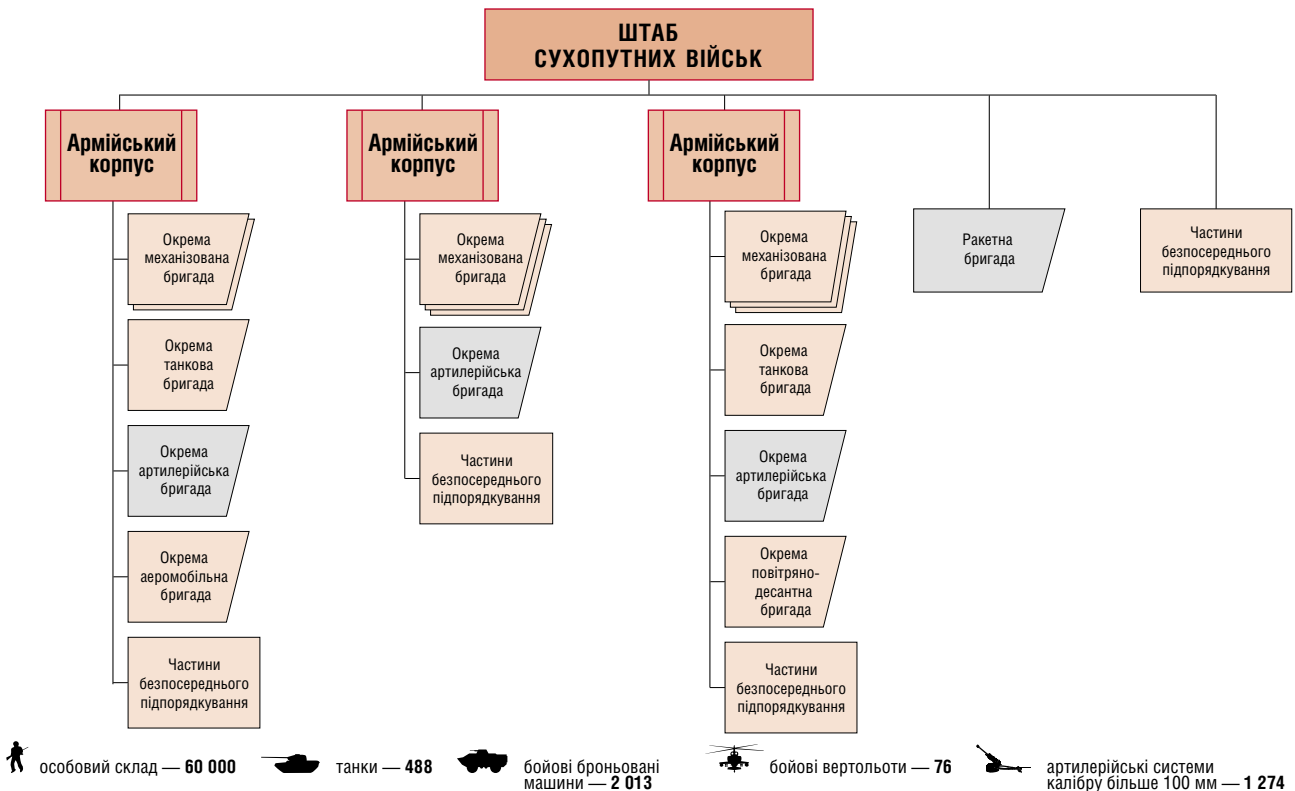

Схема 3.8. Перспективна організаційна структура та бойовий склад Сухопутних військ, на кінець 2011р.

Станом на кінець 2005р., чисельність особового складу Сухопутних військ складає 97 тис. осіб, у т.ч. 78 тис. військовослужбовців. Укомплектованість основними видами озброєнь і військової техніки становить 100%, забезпеченість основними видами матеріальних засобів (продовольством, паливом тощо) – 70-75%. Організаційна структура та бойовий склад Сухопутних військ наведені на схемі 3.7.

У 2006р. розпочнеться розформування двох оперативних командувань, що раніше передбачалося зробити після 2010р. Вони виконали свою роль оперативних об'єднань з вирішення оперативних, мобілізаційних завдань і завдань територіальної оборони, а також технічного, тилового, медичного та інших видів забезпечення військ (сил), розташованих на їх території.

Усього в Сухопутних військах у 2006р. будуть розформовані: одна механізована бригада, чотири полки і значна кількість баз, складів та арсеналів.

Станом на кінець 2011р., у складі Сухопутних військ буде 16 бригад (схема 3.8); чисельність особового складу становитиме близько 60 тис. осіб, у т.ч. 52 тис. військовослужбовців.

Повітряні Сили – новий вид Збройних Сил, створений шляхом об'єднання Військово-Повітряних Сил та Військ Протиповітряної оборони, що завершилося у травні 2005р. і дозволило Збройним Силам України перейти до сучасної тривидової структури.

Повітряні Сили – найбільш мобільний вид Збройних Сил. Його з'єднання та військові частини призначені для захисту від ударів з повітря важливих об'єктів держави, угруповань Збройних Сил і нанесення ударів по угрупованнях військ (сил) та об'єктах противника, висадки повітряних десантів, перевезення військ (вантажів) повітрям, а також для виконання спеціальних завдань.

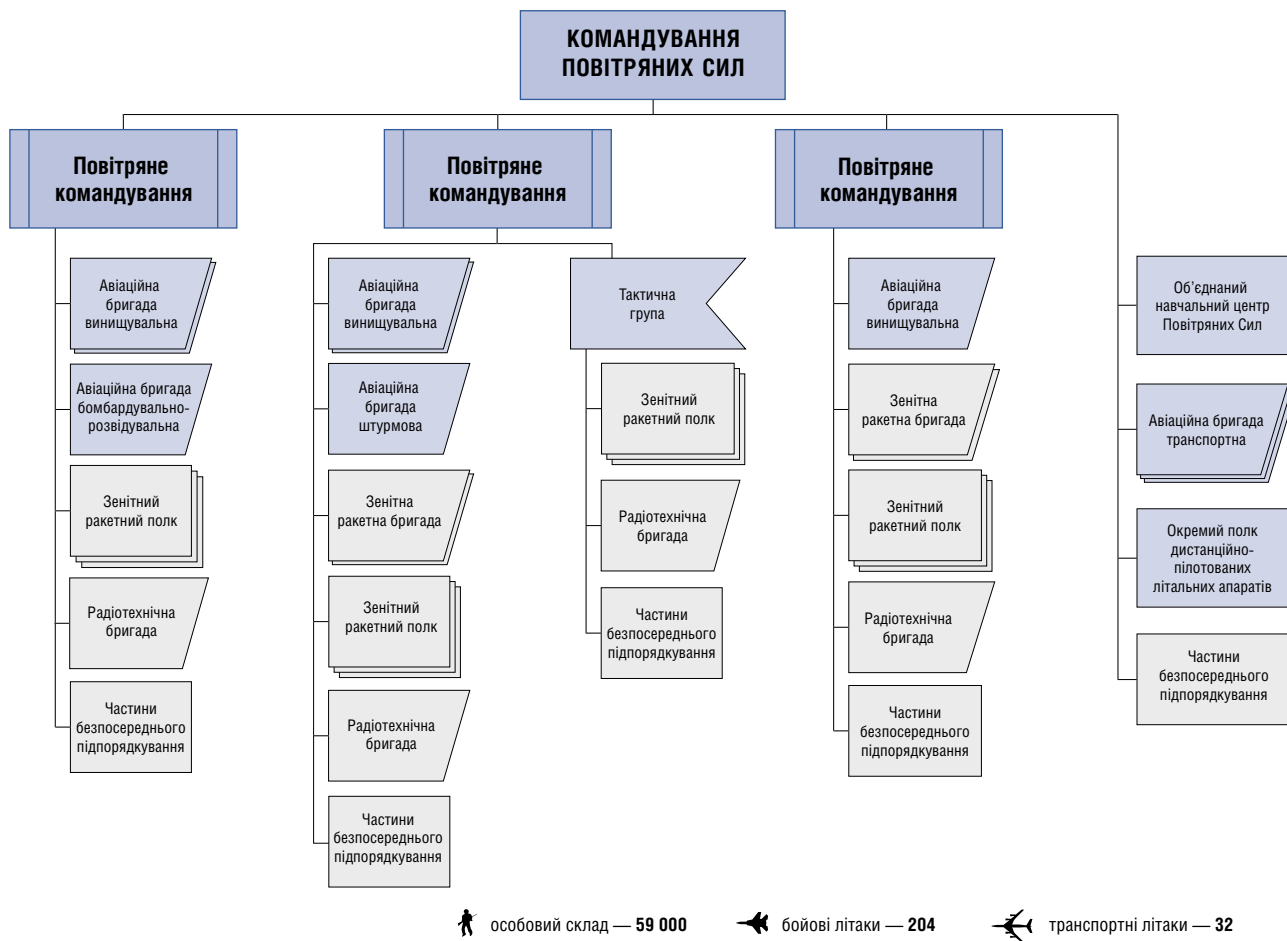
До складу Повітряних Сил належать такі роди авіації і військ: бомбардувальна, винищувальна, штурмова, розвідувальна, транспортна авіація, зенітні ракетні та радіотехнічні війська (схема 3.9).

Схема 3.9. Роди авіації та військ Повітряних Сил

Станом на кінець 2005р., чисельність особового складу Повітряних Сил складає 59 тис. осіб, у т.ч. 50 тис. військовослужбовців. Повітряні Сили укомплектовані практично всіма основними видами авіаційних озброєнь і військової техніки. Проте, стан технічного парку не можна вважати задовільним через недостатні темпи його оновлення. Організаційна структура Повітряних Сил наведена на схемі 3.10.

Схема 3.10. Організаційна структура та бойовий склад Повітряних Сил, на кінець 2005р.

З 2006р. в Повітряних Силах передбачене створення автоматизованої системи управління (АСУ) авіацією і протиповітряною обороною, а також побудова єдиного автоматизованого радіолокаційного поля в рамках АСУ за критеріями НАТО.

Із введенням АСУ в експлуатацію, буде сформований Центр повітряних операцій, а також центри управління та оповіщення. Авіаційні бригади штурмової, винищувальної, бомбардувально-розвідувальної авіації будуть переформовані на бригади тактичної авіації. Зенітні ракетні війська також перейдуть на бригадну структуру.

На кінець 2011р. у складі Повітряних Сил передбачається мати 16 бригад; чисельність особового складу становитиме близько 35 тис. осіб, у т.ч. 32 тис. військовослужбовців (схема 3.11).

Схема 3.11. Перспективна організаційна структура та бойовий склад Повітряних Сил, на кінець 2011р.

Військово-Морські Сили – забезпечують недоторканність морських і прибережних територій України і дозволяють їй зберігати статус розвинутої морської держави.

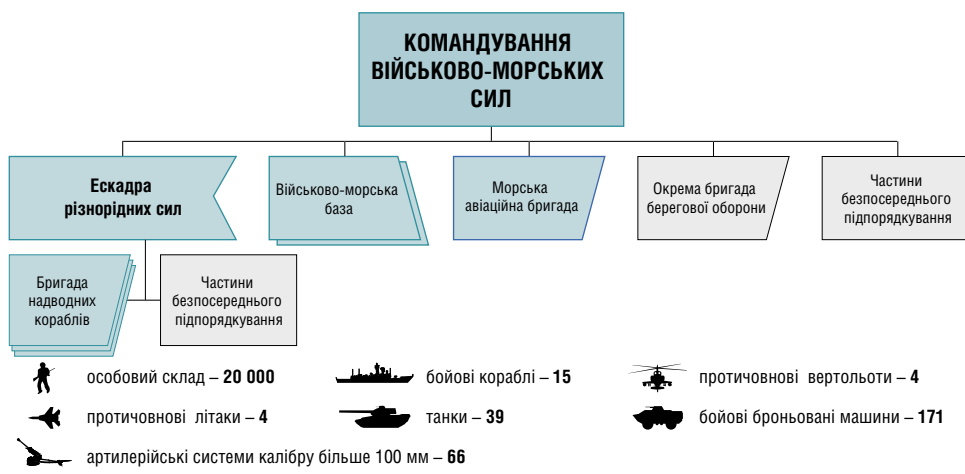
До складу Військово-Морських Сил належать: надводні сили, морська авіація, берегові ракетні війська, війська берегової оборони та морська піхота (схема 3.12).

Схема 3.12. Роди військ (сил) Військово-Морських Сил

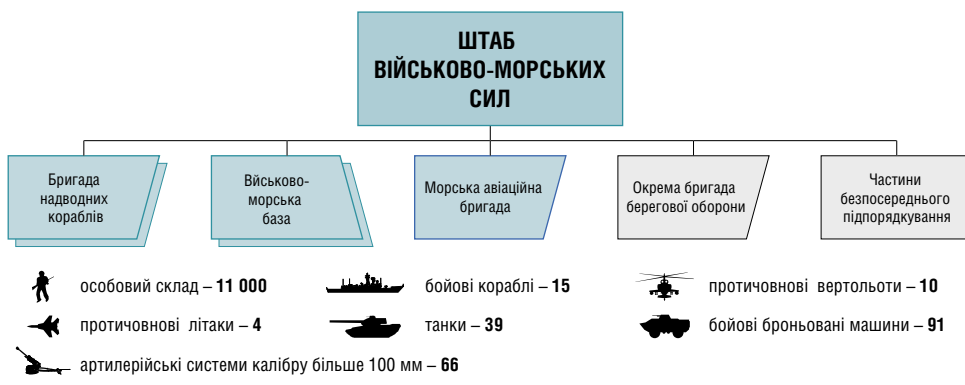
Станом на кінець 2005р., чисельність особового складу Військово-Морських Сил складає 20 тис. осіб, у т.ч. 15 тис. військовослужбовців; у бойовому складі перебуває 15 бойових кораблів. Основними видами озброєнь і військової техніки Військово-Морські Сили забезпечені в повному обсязі, однак сьогодні лише близько чверті з них є сучасними зразками. Організаційна структура Військово-Морських Сил наведена на схемі 3.13.

Схема 3.13. Організаційна структура та бойовий склад Військово-Морських Сил, на кінець 2005р.

На кінець 2011р. у складі Військово-Морських Сил передбачено мати чотири бригади, дві військово-морські бази та чотири дивізіони (схема 3.14); чисельність особового складу становитиме близько 11 тис. осіб, у т.ч. 9 000 військовослужбовців, у бойовому складі перебуватиме 15 бойових кораблів.

Схема 3.14. Перспективна організаційна структура та бойовий склад Військово-Морських Сил, на кінець 2011р.

Напрями розвитку видів Збройних Сил визначаються потребами утримання, повсякденного всебічного забезпечення підготовки та підтримки рівня боєготовності військ (сил). Види Збройних Сил є базою для формування міжвидових угруповань, призначених для виконання завдань Збройних Сил за відповідними сценаріями розвитку потенційних конфліктних ситуацій.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТРУКТУРИ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Об'єднані сили швидкого реагування (ОСШР) – міжвидове оперативне об'єднання військ (сил), призначене для негайного реагування на загрози та збройні конфлікти з метою їх локалізації, нейтралізації та недопущення переростання у війну, і мають у своєму складі сухопутний, повітряний та морський компоненти.

Укомплектованість військових частин і підрозділів ОСШР особовим складом становить близько 95% (у т.ч. військовослужбовцями за контрактом – у середньому 30%). Укомплектованість озброєннями та військовою технікою з необхідним запасом ресурсу – 95-100%. Водночас, потребує підвищення рівень технічної готовності авіаційної техніки та забезпечення військових частин і підрозділів матеріально-технічними засобами.

Основні сили оборони – найбільш чисельна функціональна складова Збройних Сил, призначена для посилення ОСШР під час ліквідації ними збройного конфлікту на загрозовому напрямі, а також – для розгортання у визначені терміни у випадку масштабного збройного конфлікту з метою відсічі агресії. За мирного часу Основні сили оборони утримуються на нижчому, порівняно з ОСШР, ступені бойової готовності і потребують більш тривалого терміну для розгортання з метою ведення бойових дій.

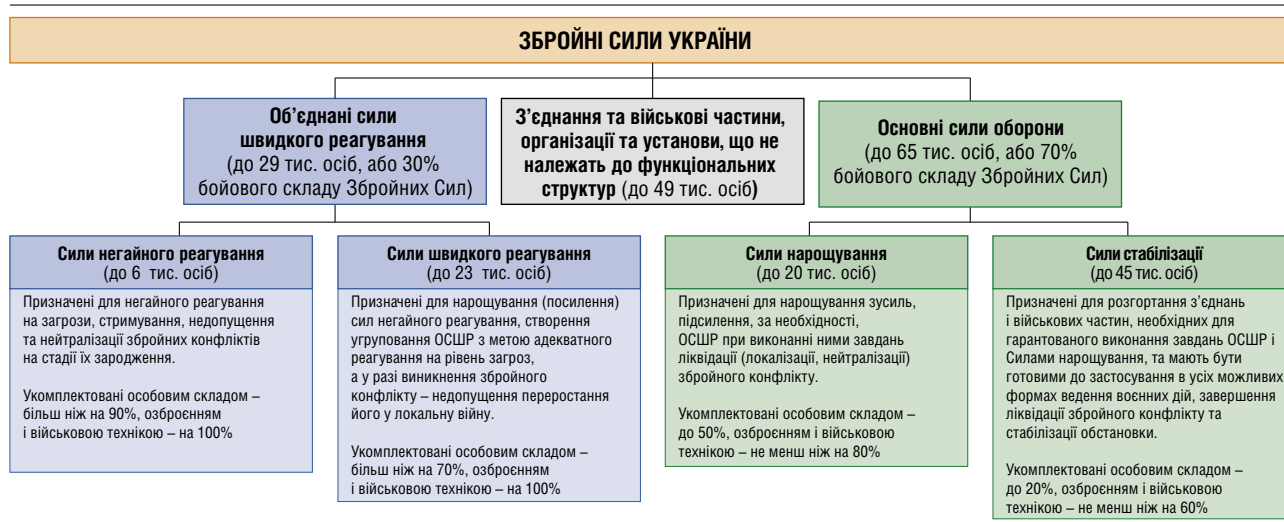
До складу Основних сил оборони належать органи військового управління, з'єднання, військові частини та підрозділи Сухопутних військ, Повітряних Сил і Військово-Морських Сил.

Стратегічні резерви призначені для підсилення Основних сил оборони та можуть розгортатися напередодні або під час збройного конфлікту.

Такий функціональний розподіл Збройних Сил не повною мірою відповідає новим завданням і можливим сценаріям застосування військ (див. Додаток 3). Тому, за ініціативою Міністерства оборони, до складу та чисельності функціональних структур внесені зміни: у складі ОСШР та Основних сил оборони будуть відокремлені складові, що відповідно до визначених їм завдань відрізняються за способом комплектування особовим складом та озброєннями, а також за термінами приведення військ (сил) у стан бойової готовності. А стратегічні резерви будуть виключені зі складу функціональних структур.

З 2006р. ОСШР та Основні сили оборони матимуть по дві складові. ОСШР – *Сили негайного реагування* та *Сили швидкого реагування*; Основні сили оборони – *Сили нарощування* та *Сили стабілізації*. Чисельний склад та призначення названих складових наведені на схемі 3.15.

Схема 3.15. Функціональні структури Збройних Сил, на кінець 2011р.

Акцент буде зроблений на прискореному розвитку ОСШР. Зокрема, на фінансування їх потреб передбачається виділити протягом 2006-2011рр. 23,3 млрд. грн. – проти 15,8 млрд. грн., призначених для фінансування Основних сил оборони. Основу ОСШР складатимуть багатофункціональні аеромобільні та повітряно-десантні війська із середніми та легкими озброєннями. Вони готуватимуться, насамперед, до участі в миротворчих операціях, а також – залучатимуться до антитерористичних дій, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Напрями розвитку функціональних структур Збройних Сил визначаються потребою підвищення оперативних можливостей військ (сил). З урахуванням змін, що будуть здійснені у 2006р., їх структура відповідатиме завданням і цілям (сценаріям) застосування міжвидових угруповань військ (сил), а також меті набуття Україною членства в НАТО.

У цілому, Державна програма на 2006-2011рр. визначає реалістичні завдання з оптимізації кількісних і якісних параметрів Збройних Сил, їх структурної перебудови. Вони спрямовані на створення в Україні боєздатних, мобільних, невеликих за чисельністю, економічно необтяжливих Збройних Сил.

УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

Военно-політичне управління Збройними Силами здійснюють Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, в межах своєї компетенції – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України, Міністерство оборони України.

Військове управління Збройними Силами на стратегічному рівні здійснюють Міністерство оборони України (поряд з участю у воєнно-політичному управлінні) та Генеральний штаб Збройних Сил України. Функції безпосереднього керівництва Збройними Силами покладаються на начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України.

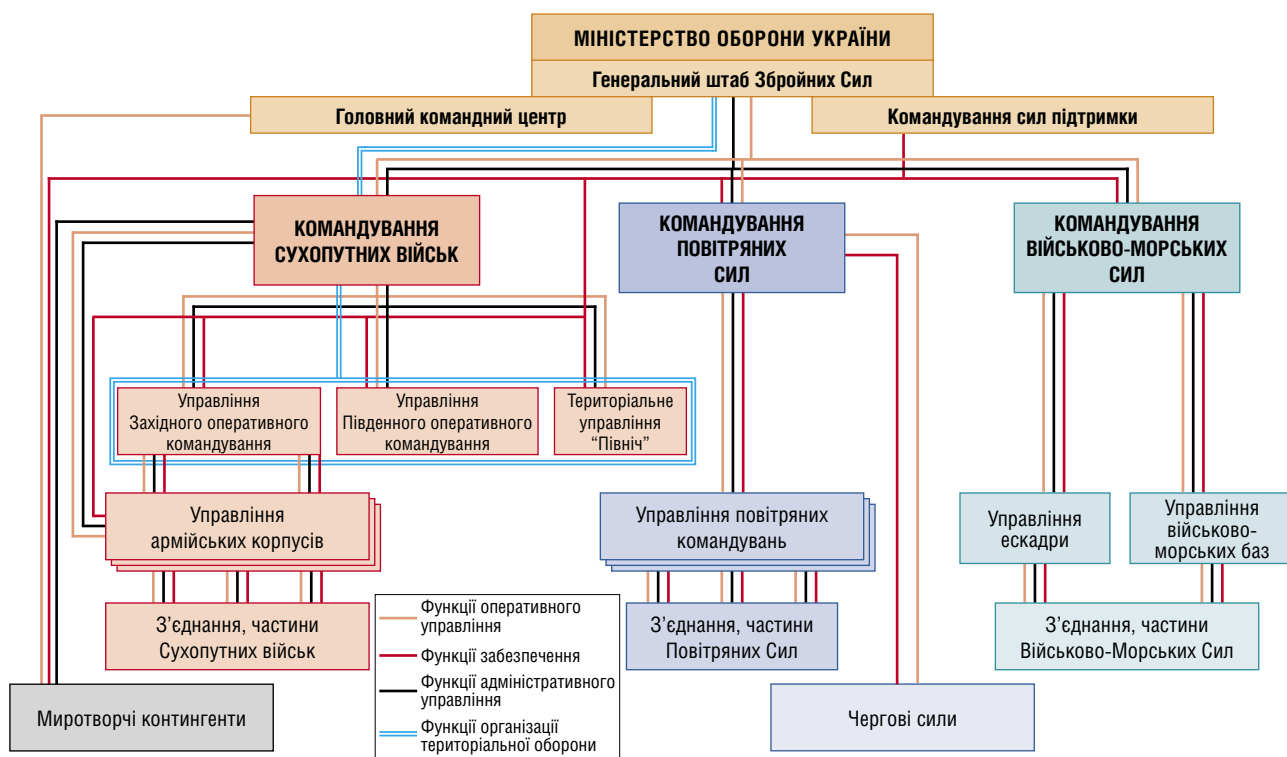
Система управління Збройних Сил

Як зазначалося вище, система управління Збройних Сил має п'ятиступеневу структуру: Генеральний штаб – вид Збройних Сил – оперативне командування – армійський корпус (повітряне командування) – з'єднання (військова частина), наведену на схемі 3.16.

Така система управління (оперативного та адміністративного) в цілому забезпечує надійне керування військами (силами) як у повсякденній діяльності, так і під час підготовки та проведення (в разі необхідності) військових операцій і бойових (спеціальних) дій.

Водночас, одна з її головних складових (оперативне управління) не повною мірою готова до ефективного управління міжвидовими об'єднаннями (угрупованнями) та миротворчими контингентами. З урахуванням цієї обставини, Державна програма на 2006-2011рр. визначає шляхи прискореного, протягом 2006-2008рр., вдосконалення системи управління Збройних Сил.

Схема 3.16. Структура органів військового управління Збройних Сил, на кінець 2005р.

Насамперед, передбачається змінити саму філософію управлінської діяльності, змістивши акценти на управління міжвидовими об'єднаннями (угрупованнями) – як на території України, так і в інших регіонах світу під час спільних операцій з військами країн-партнерів.

Структурно це означає поступовий перехід системи оперативного управління Збройних Сил від п'ятиступеневої до триступеневої: Генеральний штаб – Об'єднане оперативне командування – міжвидове угруповання, армійський корпус, повітряне командування.

Відповідно, починаючи з 2006р., планується створити новий орган військового управління оперативного рівня – **Об'єднане оперативне командування**, що є характерним для управлінських структур збройних сил країн НАТО (Великої Британії, Нідерландів, Німеччини, Польщі та інших). З листопада 2005р., згідно з директивою Міністра оборони, Генеральний штаб приступив до його формування. У 2006р. Об'єднане оперативне командування перебере на себе функції планування та керівництва миротворчими контингентами. Процедури планування та прийняття рішень у цьому органі управління будуть повністю відповідати прийнятим у країнах-членах Альянсу.

У 2006р. управління оперативних командувань будуть позбавлені функцій оперативного планування застосування військ (сил). Для прискорення цього процесу Генеральним штабом спланована передача протягом 2006р. управлінь двох армійських корпусів з відповідними комплектами військ у безпосереднє підпорядкування командуванню Сухопутних військ.

У 2008р. **Командування видів Збройних Сил** будуть переформовані у **штаби** та відповідатимуть переважно за підготовку підпорядкованих їм військ (сил). Загальне скорочення чисельності особового складу в командуваннях трьох видів Збройних Сил становитиме понад 1 000 штатних посад.

Заплановане також переформування **повітряних командувань у центри управління та оповіщення Збройних Сил**, що будуть охоплені єдиною системою автоматизованого управління, а в майбутньому, можливо, – єдиною системою оповіщення НАТО. Перспективна система управління наведена на схемі 3.17.

Схема 3.17. Перспективна структура органів військового управління Збройних Сил, на кінець 2011р.

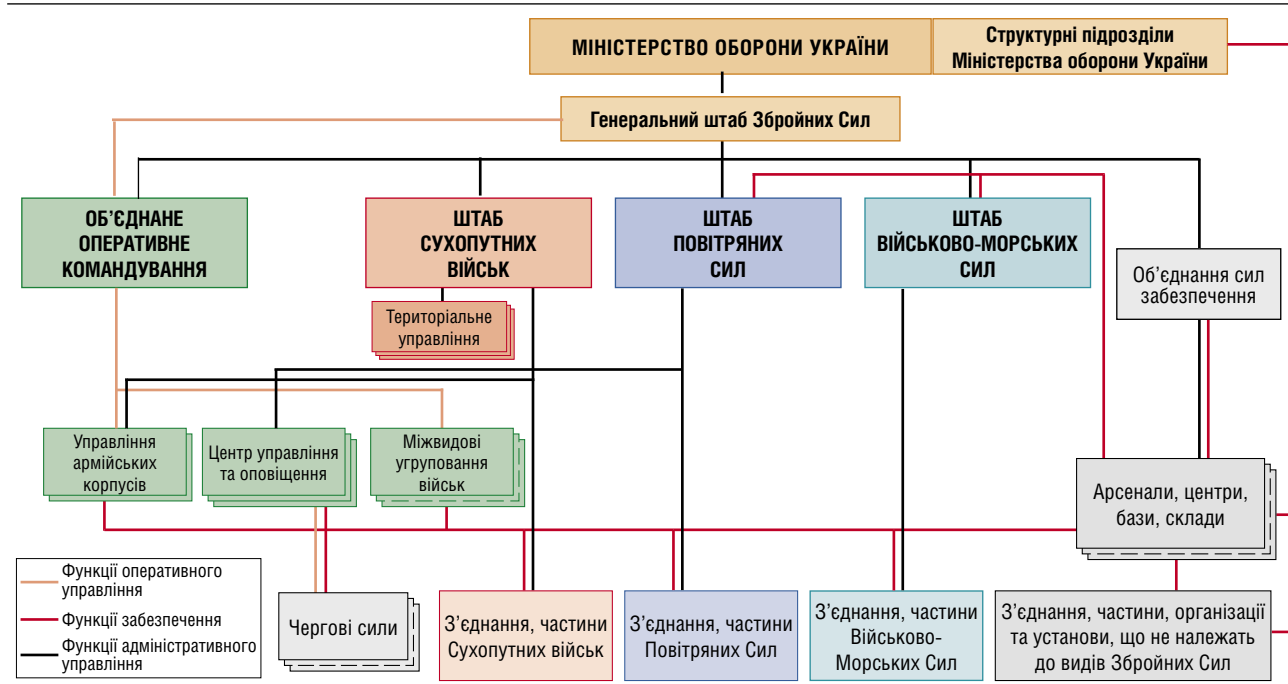
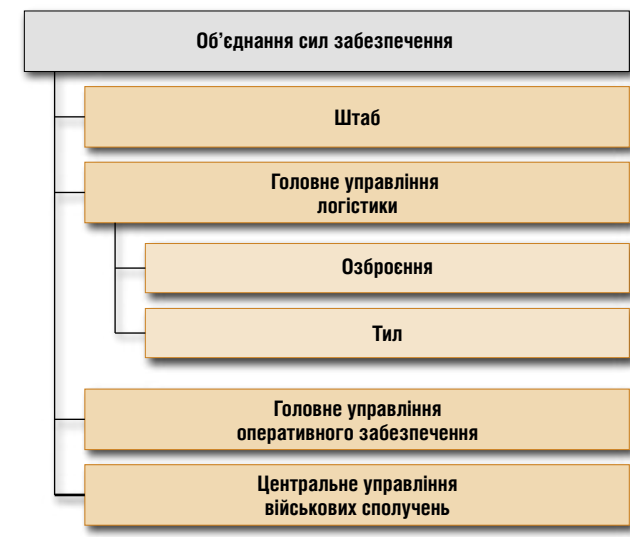

Схема 3.18. Структура Об'єднання сил забезпечення, на кінець 2006р.

Починаючи з 2008р., оперативне планування забезпечуватиме Об'єднане оперативне командування, а планування територіальної оборони – територіальні управління, створені на базі оперативних командуваль.

Отже, після реалізації зазначених заходів управління оперативних командуваль не відповідатимуть за бойову та мобілізаційну готовність військ, а зосереджуватимуть зусилля на розформуванні визначених *Державною програмою на 2006-2011рр.* з'єднань і військових частин, передачі інфраструктури військових містечок, що вивільнятимуться під час розформування, організації утилізації надлишкових запасів озброєнь, військової техніки, ракет, боєприпасів та іншого майна. Чисельність цих управлінь буде скорочена на 300-350 штатних офіцерських посад (близько 30-40% штатної чисельності), а кількість і чисельність підрозділів забезпечення діяльності управлінь оперативних командуваль будуть зведені до мінімуму.

За організацію системи матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил відповідатиме **Об'єднання сил забезпечення**, що буде створене у 2006р. на базі Командування сил підтримки (схема 3.18).

Зміни в системі управління Збройних Сил ретельно обраховані та передбачають плановий і послідовний механізм їх здійснення. Вони в жодному разі не позначатимуться негативно на рівні бойової готовності військ (сил) та ефективності управління – що доведено практикою структурних змін, здійснених у 2005р. Так, розформування Північного оперативного командування (м.Чернігів) відбувалося одночасно з формуванням територіального управління “Північ”, на яке покладена організація територіальної оборони, обліку та призову мобілізаційних ресурсів. Ці процеси здійснювалися чітко за графіком, доповнювали один одного – не знижуючи рівня контрольованості ситуації у військах та оперативності управління ними.

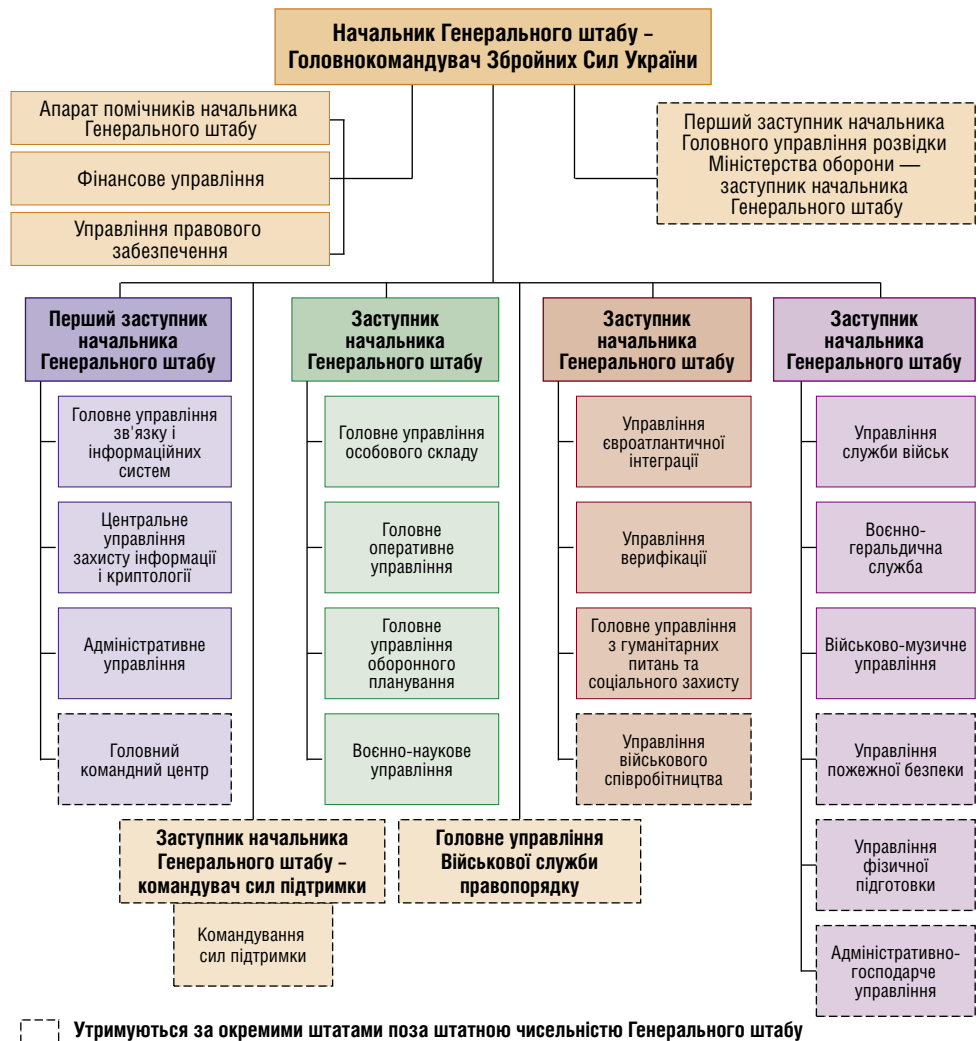
Для підвищення оперативності роботи органів управління передбачене впровадження сучасних засобів зв'язку та обміну інформацією. Зокрема, починаючи з 2006р., керівництво миротворчими контингентами буде здійснюватися з центру управління в режимі конференц-зв'язку. Планується найближчим часом мати також прямі канали інформаційного обміну з органами військового управління країн НАТО.

Заплановане удосконалення системи управління Збройних Сил сприятиме підвищенню оперативності прийняття рішень та ефективності управління військами (силами). Це дасть також можливість максимально наблизити штабні процедури до стандартів, прийнятих у країнах НАТО.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

З метою приведення структури Генерального штабу у відповідність до покладених на нього завдань та враховуючи потребу наближення системи військового управління Збройних Сил до стандартів НАТО, Генеральний штаб буде переведений на так звану *J*-структуру, апробовану в країнах НАТО (схеми 3.19, 3.20). Така структура дозволяє ліквідувати надмірні управлінські ланки, збільшити частку посад безпосередніх виконавців та підвищити рівень їх відповідальності.

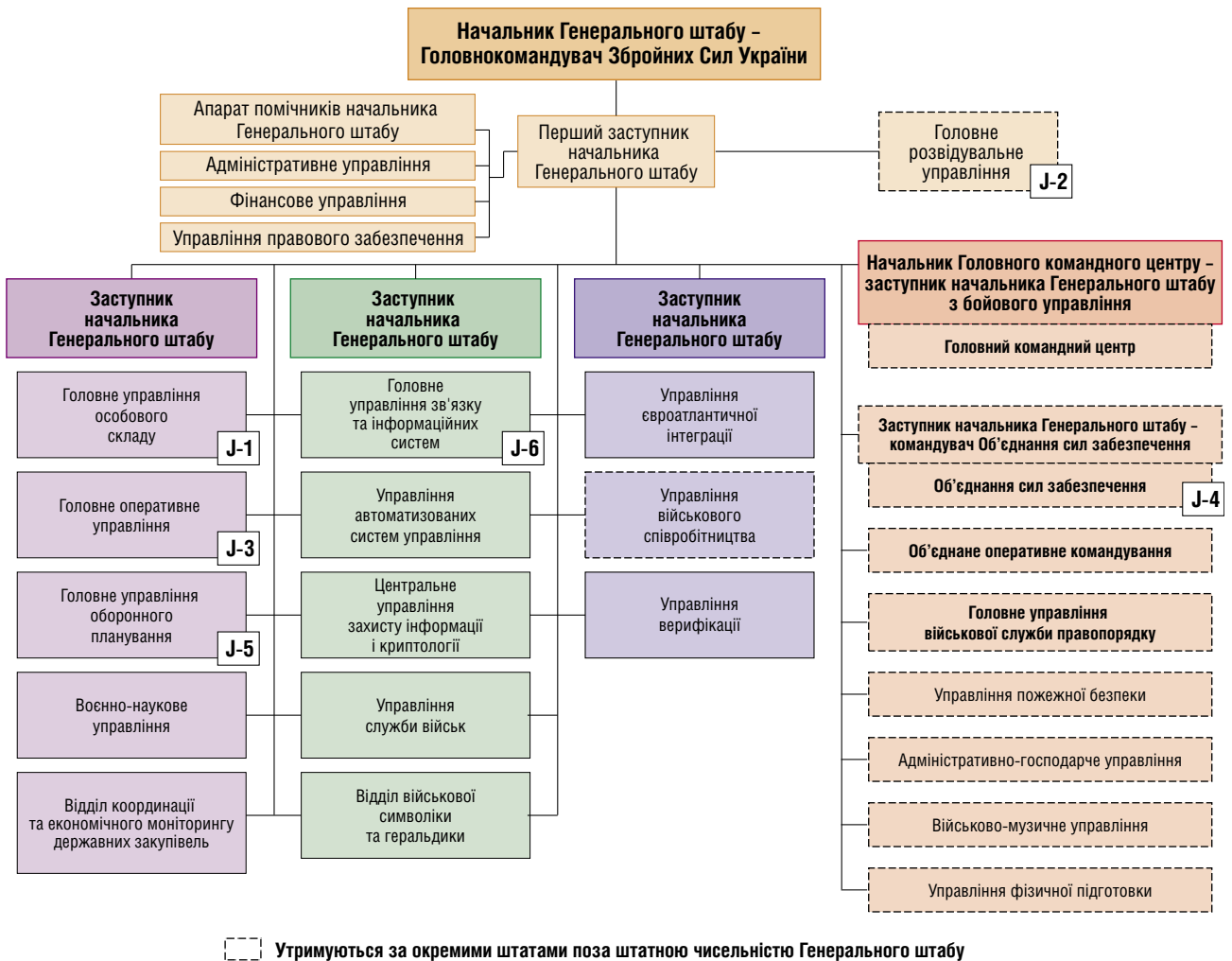
Схема 3.19. Структура Генерального штабу Збройних Сил, на кінець 2005р.

Для виконання цього завдання розроблений детальний, всебічно обґрунтований план заходів, згідно з яким передбачаються наступні структурні зміни:

- до Головного управління особового складу (*J-1*) увійдуть структурні підрозділи Головного управління з гуманітарних питань і соціального захисту Збройних Сил;
- у складі Генерального штабу буде створене Головне розвідувальне управління (*J-2*);
- діяльність Головного оперативного управління (*J-3*) буде зосереджена на воєнно-стратегічному аналізі, підготовці пропозицій стосовно стратегічного застосування Збройних Сил і визначенні принципів їх підготовки;
- буде вдосконалена структура та чисельність Головного управління оборонного планування (*J-5*) – шляхом позбавлення його невласливих функцій із забезпечення діяльності тендерного комітету Генерального штабу.

Схема 3.20. Перспективна структура Генерального штабу Збройних Сил, на кінець 2006р.

Крім того, на базі Командування сил підтримки, як зазначалося вище, буде створене Об'єднання сил забезпечення (J-4).

Одночасно із зміною структури Генерального штабу зазнає кардинальних змін процедура прийняття рішень про застосування військ (сил). Вона буде встановлена, виходячи не з визначення загалом усіх імовірних загроз чи загальних економічних можливостей держави, а з можливих сценаріїв розвитку ситуації, що в комплексі враховують як загрози, так і ресурсну базу (див. Розділ 2, Додаток 3). Цей підхід застосовується і виправдовує себе у країнах НАТО. З його впровадженням буде усунута необхідність затвердження Президентом України громіздких планів застосування Збройних Сил. Замість цього буде впроваджений механізм коригування планів конкретних частин, що залучаються до виконання завдань за тим чи іншим сценарієм.

Перехід Генерального штабу на структуру, наближену до стандартів НАТО, дозволить спростити механізм прийняття управлінських рішень, чітко визначити рівень відповідальності та повноважень посадових осіб, позбавити структурні підрозділи невластивих їм функцій, значно скоротити обсяги листування між органами військового управління.

Організаційне та технологічне оновлення системи управління Збройних Сил забезпечить надійне керівництво міжвидовими угрупованнями військ (сил), а також сумісність з відповідними елементами управління НАТО у спільних миротворчих операціях.

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ):
СТАН НА ПОЧАТОК 2005р.

ЗАХОДИ З ПОКРАЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬК (СИЛ), ЗДІЙСНЕНІ У 2005р.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬК (СИЛ)

Підготовка військ (сил) до виконання покладених на них завдань є безумовним пріоритетом діяльності Збройних Сил. Саме рівень їх підготовки є показником ефективності військового управління, критерієм раціональності використання оборонного бюджету, визначальним чинником рівня суспільної довіри до Збройних Сил, а також – авторитету України у сфері міжнародної безпеки.

Протягом усього часу існування Збройних Сил України організувати в повному обсязі підготовку військ (сил) не вдавалося. У 2005р. з'явилися позитивні зміни: виконані річні плани бойової підготовки, підвищені її показники в Об'єднаних силах швидкого реагування, готується до впровадження нова система підготовки Збройних Сил.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ): СТАН НА ПОЧАТОК 2005р.

До останнього часу система підготовки військ (сил) залишалася фактично незмінною, будувалася за зразком Радянської армії і зводилася до багаторазового повторення циклів одиночної підготовки військовослужбовців та злагодження підрозділів і військових частин. Як правило, підготовка здійснювалася з використанням бойової техніки та вимагала значних ресурсів. За відсутності належного фінансування та матеріально-технічного забезпечення, така система виявила низьку ефективність, що негативно позначилося на рівні підготовки військ (сил).

Підготовка органів управління здійснювалася переважно в місцях постійної дислокації без розгортання пунктів управління та з відпрацюванням лише теоретичних питань. Внаслідок цього, навички офіцерів штабів усіх рівнів з практичного управління діями угруповань військ (сил) були фактично втрачені.

Знизилася ефективність заходів професійної та командирської підготовки. Зміст її програм не враховував еволюцію форм і способів збройної боротьби, змін у характері збройних конфліктів, що сталися у світі останніми роками.

Практично не зазнала змін матеріально-технічна база підготовки військ. Були відсутні тренувально-моделюючі комплекси, засновані на сучасних комп'ютерних технологіях. Наявне полігонне обладнання і тренажери фактично вичерпали технічний ресурс експлуатації і не забезпечували виконання в повному обсязі програм підготовки військ (сил).

Протягом 2005р. **були внесені кардинальні зміни в організацію підготовки військ (сил)**. Це питання одним із перших було розглянуте на засіданні Колегії Міністерства оборони та віднесене до категорії пріоритетних.

ЗАХОДИ З ПОКРАЩЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ), ЗДІЙСНЕНІ У 2005р.

Незважаючи на обмежені можливості фінансування заходів з підготовки військ, Міністерство оборони змогло перерозподілити наявні матеріальні ресурси та спрямувати їх насамперед на підготовку підрозділів Об'єднаних сил швидкого реагування (ОСШР).

Це дало позитивні результати у вигляді значного підвищення показників бойової підготовки у видах Збройних Сил:

- у *Сухопутних військах*: військовими частинами та підрозділами ОСШР програми вогневих стрільб і водіння бойових машин виконані на 100%, а стрибків з парашутом – на 115%; середній наліт на екіпаж армійської

- авіації зріс в ОСШР у 2,3 рази (із 40 годин у 2004р. до понад 90 годин у 2005р.), в Основних силах оборони – у 1,3 рази (із 17 годин до майже 24 годин, відповідно);
- у *Повітряних Силах*: план льотної підготовки виконаний на 86% (у 2004р. – на 56%); середній наліт на екіпаж зріс в ОСШР у 1,5 рази (з 56,5 годин до майже 86 годин), в Основних силах оборони – в 1,2 рази (з 18,5 годин до 23 годин); у підготовці льотного складу поновлене виконання тактичних прийомів і способів дій у складі авіаційних ланок та ескадрилій, чого не було протягом останніх років;
 - у *Військово-Морських Силах*: плани бойової підготовки виконані в сухопутній складовій на 100%, кораблями, катерами та підрозділами зі складу ОСШР – на 90%; термін навчань з виходом у море підвищився на кораблях зі складу ОСШР в 1,1 рази (з 23 діб до 25 діб), зі складу Основних сил оборони – в 1,5 рази (з восьми діб до 12 діб); середній наліт на екіпаж морської авіації зі складу ОСШР зріс у понад 6,7 разів (з близько 10 годин до 67,5 годин); особлива увага надається також забезпеченню сумісності частин і підрозділів зі складу ОСШР із силами НАТО для участі у спільних операціях.

Головним заходом підготовки військ (сил) у 2005р. стало проведення за участю Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України комплексного оперативного-тактичного навчання з Об'єднаними силами швидкого реагування “Реакція-2005”. У навчанні взяли участь понад 6 500 військовослужбовців і 590 одиниць озброєнь і військової техніки, в т.ч.: понад 100 танків, бойових машин піхоти (БМП) та бронетранспортерів (БТР), 20 літаків, 12 вертольотів, дев'ять кораблів.

Практичне виконання завдань навчання здійснювалося одночасно на різних полігонах Збройних Сил України: на Житомирському загальновійськовому полігоні опрацьовувався комплекс тактичних і льотно-тактичних завдань; в акваторії Чорного моря та на морському десантному полігоні “Опук” відбулися тактичні навчання з практичною висадкою повітряного та морського десантів; на Києво-Олександрівському авіаційному полігоні – льотно-тактичні навчання; на загальновійськовому полігоні “Широкий Лан” – тактичні навчання аеромобільних і парашутно-десантних підрозділів (докладно див. візку “Навчання “Реакція-2005””).

Навчання дало можливість опрацювати нові форми та способи застосування Об'єднаних сил швидкого реагування, оцінити їх ефективність, визначити напрями вдосконалення підготовки військ (сил).

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК (СИЛ)

Враховуючи уточнені завдання Збройних Сил, пов'язані з сучасними особливостями їх застосування (для протидії терористичним акціям, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і техногенних катастроф), а також скорочення терміну строкової військової служби до 12 місяців і переведення Збройних Сил на контрактний принцип комплектування, в систему підготовки військ (сил) внесені необхідні зміни.

Схема 4.1. Нова система підготовки військ (сил)

Уже сьогодні її зміст визначається за новою схемою і передбачає у навчальному році один цикл навчання тривалістю 11 місяців (схема 4.1).

З початку 2006 навчального року значна увага надаватиметься індивідуальній фаховій підготовці солдат і сержантів – за рахунок чого вони зможуть швидше адаптуватися до дій у складі підрозділів, а також підготовці невеликих підрозділів (відділення, взвод, рота).

Тактичні навчання підрозділів (відділення, взвод, рота) будуть проводитися один раз на рік по завершенні етапів злагодження. Кількість тактичних навчань з усіма типами підрозділів буде зменшена практично вдвічі.

Навчання "Реакція-2005"

Комплекс тактичних і льотно-тактичних навчань на Житомирському загальновійськовому полігоні

Залучалися:

- посилений механізований батальйон,
- аеромобільна рота,
- змішана вертолітна ескадрилья,
- ланка літаків штурмової авіації

Виконувалися завдання:

- прикриття державного кордону;
- боротьба з незаконними збройними формуваннями та розвідувально-диверсійними групами

Тактичні навчання з практичною висадкою повітряного та морського десантів в акваторії Чорного моря та на морському десантному полігоні "Опук"

Залучалися:

- рота морської піхоти,
- середній десантний корабель "Кіровоград",
- ланка вертольотів армійської авіації,
- пара літаків винищувальної авіації

Виконувалися завдання:

- висадка тактичного десанту з вертольотів;
- висадка на берег морського десанту;
- знищення табору незаконно створеного збройного формування

Льотно-тактичні навчання на Києво-Олександрівському авіаційному полігоні

Залучалися:

по одній ланці літаків бомбардувальної і штурмової авіації

Виконувалися завдання:

- ведення повітряної розвідки;
- знищення наземних об'єктів із застосуванням авіаційних засобів ураження

Таблиця 4.1. Періодичність тактичних навчань з батальйонами та бригадами

Рівень навчань	Періодичність	За чим рішенням проводиться
Батальйонне тактичне навчання з бойовою стрільбою	1 раз на рік	Кількість батальйонів – за рішенням командувачів видів Збройних Сил України
Батальйонне тактичне навчання без бойової стрільби	1 раз на рік	
Бригадне тактичне навчання з бойовою стрільбою	1 раз на 3-5 років	За рішенням начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України

Тактичні навчання бригад з бойовою стрільбою будуть проводитися один раз на 3-5 років, а з кожним батальйоном – один раз на рік (таблиця 4.1).

У новій системі підготовки суттєво переглянуті процедури як планування заходів, так і оцінки рівня підготовленості особового складу. Командирам поступово надаватимуться більш широкі права у плануванні підготовки підлеглих, виборі тематики занять і форм їх проведення. Вищі штаби визначатимуть лише спрямованість підготовки військових частин, загальні завдання та напрями, а також надаватимуть методичну допомогу.

Командирам буде надано також право оцінювати підготовку підрозділів протягом року та самотійно вносити корективи до планів їх підготовки.

Підсумкова перевірка військ (сил) буде проводитися не два рази на рік, як це було раніше, а один раз – наприкінці навчального року, в жовтні. При цьому, просування по службі командного складу безпосередньо залежатиме від рівня підготовки підпорядкованого підрозділу.

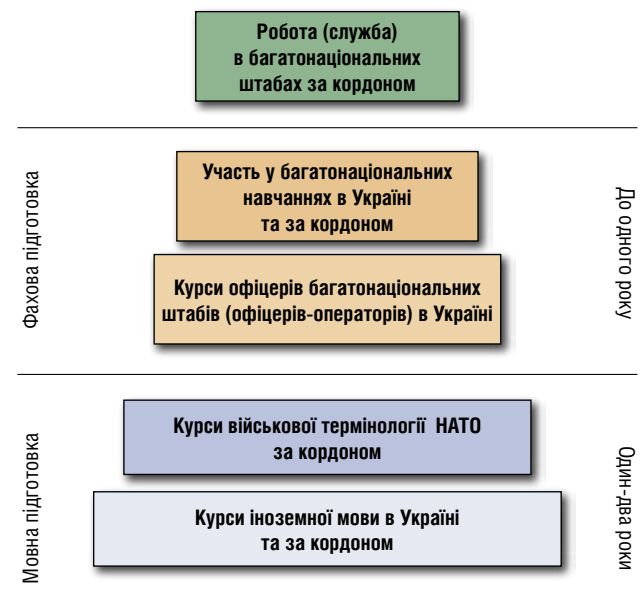
Нова система бойової підготовки вже пройшла перевірку у з'єднаннях, залучених до експерименту з переходу до 100% комплектування військовослужбовцями за контрактом і підтвердила свою ефективність. Це дало змогу чітко визначити основні показники підготовки військ (сил) у цілому на 2006-2011рр. (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2. Основні показники підготовки у 2006-2011рр., ОСШР/Основні сили оборони (ОСО)

Показники підготовки військ (сил)		2006	2007	2008	2009	2010	2011
Підготовка батальйонів у полі (діб)	ОСШР	80-90	90-100	100-120	120-140	140-160	160-180
	ОСО	20-40	40-60	60-80	80-100	100-120	100-120
Підготовка кораблів з виходом у море (діб)	ОСШР	60-80	80-100	100-120	120-140	140-160	160-180
	ОСО	5-10	10-15	20-30	30-40	40-50	50-60
Підготовка екіпажів літаків Повітряних Сил (годин)	ОСШР	80-100	100-120	120-140	140-160	160-180	180-200
	ОСО	3-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-40
Підготовка екіпажів літаків Військово-Морських Сил (годин)	ОСШР	90	100	110	120	140	160
	ОСО	4-8	8-12	20-30	30-40	40-60	40-60
Підготовка екіпажів вертольотів (годин)	ОСШР	80	90	100	110	120	140
	ОСО	5-10	10-15	20-30	30-40	40-50	50-60

Схема 4.2. Методика підготовки особового складу до роботи в багатонаціональних штабах

Одночасно із запровадженням нової системи підготовки військ (сил) **започаткований експеримент з комплектування окремих посад резервістами** та їх підготовки за відповідними спеціальностями безпосередньо у військових частинах – практика, що широко використовується в країнах НАТО. Наприклад, у підрозділах Повітряних Сил до такої категорії резервістів належатимуть колишні льотчики цієї ж частини, для відновлення льотних навичок яких необхідно значно менше часу. За таким самим принципом, за необхідності, можуть бути укомплектовані підрозділи миротворчих контингентів і транспортної авіації.

Передбачені також значні зміни в системі підготовки органів управління вищих ланок. Для цього вже розроблені перспективні плани їх підготовки з урахуванням положень *Державної програми на 2006-2011рр.*

Розробляється **система підготовки майбутнього Об'єднаного оперативного командування**, спрямована на досягнення здатності керувати міжвидовими угрупованнями військ (сил) і забезпечення сумісності з відповідними органами управління НАТО.

З цією метою планується передбачити в системі професійної підготовки органів військового управління Збройних Сил України всіх рівнів, а також внести до навчальних планів вищих військових навчальних закладів і курсів підвищення кваліфікації офіцерів **вивчення штабних процедур, прийнятих у країнах НАТО.**

Крім того, передбачається **запровадження нової методики підготовки офіцерів до роботи в багатонаціональних штабах** – шляхом їх участі в багатонаціональних навчаннях, навчання на курсах офіцерів багатонаціональних штабів, курсах військової термінології НАТО, а також на курсах іноземних мов (схема 4.2).

У процес підготовки військ (сил) передбачається поступово впроваджувати форми та методи навчання, що ґрунтуються на застосуванні комп'ютерних технологій (комп'ютерні командно-штабні навчання (воєнні ігри), дистанційне навчання слухачів вищих військових навчальних закладів). Для цього у видах Збройних Сил України створюватимуться центри імітаційного моделювання для проведення комп'ютерних навчань, а в підрозділах і військових частинах планується оновити сучасними тренажерами всю навчальну базу.

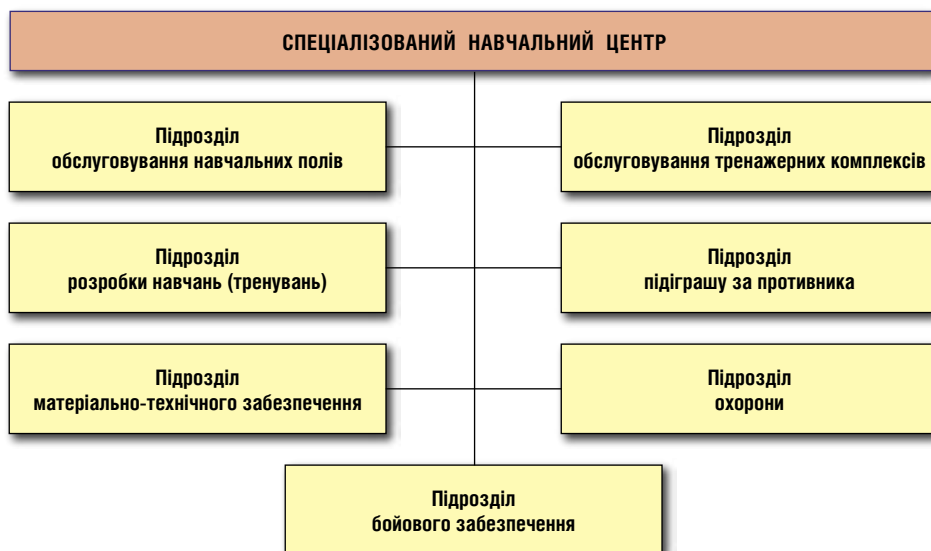
Передбачено, з метою заощадження коштів, **оптимізувати систему полігонів Збройних Сил і вдосконалити порядок її використання.**

Для зменшення навантаження на командирів шляхом позбавлення їх функцій забезпечення

заходів бойової підготовки, а також для здійснення підготовки підрозділів (до батальйону включно) за замкнутим циклом, на базі існуючих полігонів створюватимуться спеціалізовані навчальні центри (схема 4.3).

Так, починаючи з 2006р., на полігоні поблизу м.Житомира планується експеримент зі створення центру, на базі якого буде впроваджений замкнутий цикл навчання підрозділів (до роти включно).

Схема 4.3. Структура спеціалізованого навчального центру

У цілому, виконання запланованих заходів з удосконалення підготовки військ (сил) забезпечить досягнення належного рівня їх боєздатності: злагодженості органів управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, готовності до виконання покладених на них завдань, підвищення можливостей діяти у складі багатонаціональних миротворчих контингентів, сумісності зі штабами, військовими частинами та підрозділами збройних сил країн НАТО.

РОЗДІЛ 5

КАДРОВА ПОЛІТИКА ТА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА

КОМПЛЕКТУВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)
ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

ФОРМУВАННЯ
ОФІЦЕРСЬКОГО КОРПУСУ

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА

КАДРОВА ПОЛІТИКА ТА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА

Кадрова політика у Збройних Силах спрямована на забезпечення їх високопрофесійними людськими ресурсами, здатними до виконання визначених завдань.

Головними напрямками кадрової політики є комплектування військ (сил) особовим складом (у т.ч. комплектування військового резерву), а також формування офіцерського корпусу, що потребує відповідної системи військової освіти.

КОМПЛЕКТУВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ) ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

Комплектування Збройних Сил особовим складом здійснюється за змішаним принципом (військовослужбовцями строкової військової служби та військовослужбовцями за контрактом). Термін строкової служби, як зазначалося вище, скорочений до 12 місяців (у Військово-Морських Силах – до 18, для громадян з вищою освітою – до дев'яти місяців). У 2010р. передбачається повністю скасувати призов громадян на строкову військову службу і перейти до комплектування Збройних Сил винятково військовослужбовцями за контрактом, що підвищить рівень боєздатності військ і значно зменшить терміни приведення в готовність до виконання завдань за призначенням. Підготовка до переходу Збройних Сил на контрактний принцип комплектування здійснюється вже зараз.

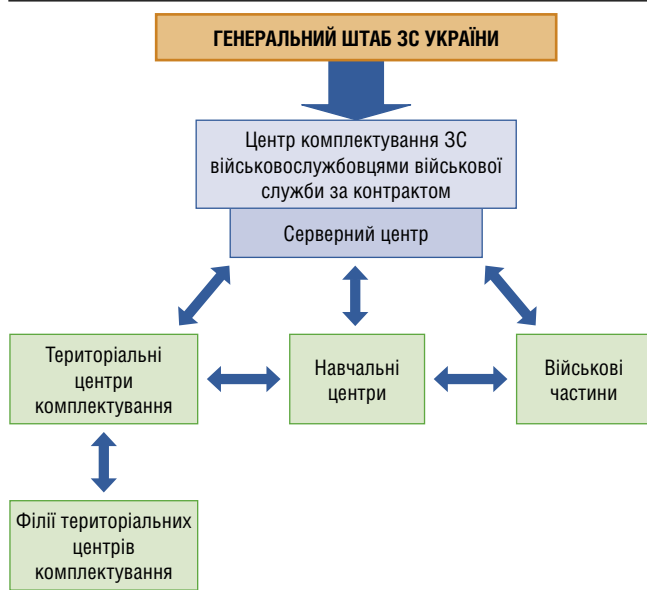
Схема 5.1. Прогнозовані темпи переходу Збройних Сил на контрактний принцип комплектування, на кінець року, осіб

Так, у 2005р. Міністерство оборони, з огляду на відсутність відповідних ресурсів та недостатність правового унормування, відмовилося від практики рівномірного за роками збільшення чисельності контрактників. Згідно з планами Міністерства оборони, протягом наступних двох років мають бути внесені відповідні зміни до нормативно-правових актів стосовно грошового, речового, продовольчого та інших видів забезпечення майбутніх контрактників, створені відповідні побутові умови проходження ними служби. Будуть також розроблені та експериментально перевірені нові програми підготовки контрактників. Лише після цього – з 2008р., почнеться активна фаза комплектування військ за контрактом (схема 5.1).

Водночас, у 2005р. вдалося зупинити темпи впливу контрактників, що спостерігався до 2005р. (щорічно усередньому понад 6 000 осіб). Військовослужбовців, які виявили бажання продовжити контракти на другий і третій терміни, стало значно більше. Сприяє піднесенню рівня відповідальності, захисту честі та гідності військовослужбовців, формуванню атмосфери довіри та відвертості у військових колективах, нетерпимості до негативних проявів і порушень військової дисципліни створення рад сержантів у військових

Схема 5.2. Система комплектування Збройних Сил військовослужбовцями за контрактом

частинах Збройних Сил, положення про які затверджене в жовтні 2005р. наказом начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України.

У 2005р. був створений **Центр комплектування Збройних Сил військовослужбовцями за контрактом** і сформовані 26 територіальних центрів комплектування. З 2006р. буде започатковане створення їх філій в районах і містах (схема 5.2).

Діяльність військових частин у нових умовах комплектування ретельно вивчається в рамках експерименту, до якого залучені по одній бригаді від кожного виду Збройних Сил і великий десантний корабель Військово-Морських Сил. Динаміка (таблиця 5.1) та загальний результат (рівень боєздатності) нарощування чисельності контрактників у визначених формуваннях є позитивними. Зокрема, за результатами перевірки бойової готовності з виконанням практичних завдань, 7 авіаційна бригада бомбардувально-розвідувальна отримала високу оцінку.

Починаючи з 2006р., у Збройних Силах контрактний принцип буде поширений на комплектування **військового резерву**. Комплектування резервістами-контрактниками передбачає суміщення цивільними особами основної роботи з виконанням обов'язків служби в резерві Збройних Сил за грошову винагороду та надання певних пільг (пріоритетне право вступу до навчальних закладів, безкоштовна освіта, медичне забезпечення тощо).

Таблиця 5.1. Динаміка нарощування чисельності контрактників в експериментальних військових частинах у 2005р.

Військові частини	Чисельність контрактників, осіб (%), станом на	
	1 червня	3 грудня
30 окрема механізована бригада	401 (29%)	751 (59%)
7 авіаційна бригада бомбардувально-розвідувальна	414 (79%)	502 (96%)
36 окрема бригада берегової оборони	456 (17%)	1 079 (41%)
Великий десантний корабель "К.Ольшанський"	11 (14%)	40 (53%)

Для впровадження контрактної служби в резерві та її нормативно-правового врегулювання вже розроблені основні необхідні документи (зокрема, проект Закону України "Про службу в резерві" та проект Указу Президента України "Про структуру військового резерву людських ресурсів"). Планується також започаткувати експеримент з комплектування окремо визначених посад резервістами та їх підготовки за військово-обліковими спеціальностями. Протягом 2006р. на базі військових навчальних закладів і навчальних центрів передбачається підготувати близько 1 200 резервістів, для чого в оборонному бюджеті передбачені відповідні кошти.

Зміни, що відбудуться в системі комплектування військ і підготовці мобілізаційних резервів, сприятимуть формуванню раціональної структури особового складу, підвищенню престижу військової служби і позитивно вплинуть на боєздатність Збройних Сил.

ФОРМУВАННЯ ОФІЦЕРСЬКОГО КОРПУСУ

Протягом усього часу існування Збройних Сил України не вдалося створити цілісну сучасну систему становлення та супроводу кар'єри професійного військовослужбовця.

У 2005р. Міністерством оборони започаткований проект із запровадження системного кадрового менеджменту централізованого типу, який за своїми структурними та якісними характеристиками відповідатиме стандартам НАТО.

Для створення відповідної нормативної бази, науково-методичного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення цього напрямку діяльності під керівництвом першого заступника Міністра оборони створена робоча група. На цей час вона активно працює.

У 2005р. здійснена значна робота з приведення співвідношення між основними категоріями офіцерів до норм, прийнятих у провідних арміях світу (таблиця 5.2).

Зміни штатної чисельності офіцерського складу Збройних Сил, передбачені у 2006р. та на кінець 2011р., наведені на схемі 5.3.

Таблиця 5.2. Співвідношення основних категорій офіцерів Збройних Сил України та інших країн світу у 2005р. (не враховуючи генералів)

Держава	Загальна чисельність офіцерського складу	Старші офіцери			Молодші офіцери	
		полковники (та їм рівні), %	підполковники (та їм рівні), %	майори (та їм рівні), %	капітани (та їм рівні), %	лейтенанти (та їм рівні), %
Україна	54 911	8,7	16,2	25,6	28,1	21,4
Німеччина	37 150	3,7	8,7	20,7	31,4	35,5
Польща	35 838	7,0	13,6	26,2	26,2	26,6
Росія	185 422	7,5	16,8	27,6	28,4	19,7
США	201 479	5,6	13,8	21,7	33,3	25,6
Туреччина	441 023	5,0	3,5	11,2	17,0	62,3
Середнє значення		5,8	11,3	21,5	27,3	34,0

Схема 5.3. Штатна чисельність офіцерського складу, на кінець 2005р. та на перспективу до 2011р., осіб

генерали	старші офіцери			молодші офіцери	
	полковники	підполковники	майори	капітани	лейтенанти
0,3%	50,3%			49,4%	
	8,7%	16,1%	25,5%	28,0%	21,4%
					
187	4 809	8 885	14 047	15 434	11 736
	27 741			27 170	
до 1 січня 2006р.					
					
187	3 574	9 053	13 983	16 556	11 745
	(-1 131) 26 610			(+1 131) 28 301	
на кінець 2011р.					
					
(-22) 165	1 727	4 971	6 941	8 683	12 052
	(-12 971) 13 639			(-7 566) 20 735	
генерали	старші офіцери			молодші офіцери	
0,5%	39,5%			60,0%	
	полковники	підполковники	майори	капітани	лейтенанти
	5,0%	14,4%	20,1%	25,1%	34,9%

Із впровадженням з 1 січня 2006р. Переліку основних штатних посад офіцерів, відповідних їм звань та рівнів освіти у Збройних Силах України кількість посад старших офіцерів зменшилася на 1 131 одиницю – з відповідним збільшенням посад молодших офіцерів. Надалі, протягом 2006-2011рр., зміни у співвідношенні між категоріями старших і молодших офіцерів відбуватимуться за рахунок скорочення офіцерських посад, зумовленого відповідними організаційними заходами.

Схема 5.4. Запропоновані терміни перебування у військовому званні, років

З метою соціального захисту офіцерського складу, якого безпосередньо торкатимуться такі зміни, передбачений комплекс заходів, спрямованих на збереження відповідного рівня їх фінансового забезпечення. Наприклад, буде збережена виплата попередніх окладів за військовим званням особам офіцерського складу, звання яких стали нижчими або були скорочені внаслідок впровадження згаданого Переліку.

У 2006р., з урахуванням визначеного законодавством граничного віку перебування на військовій службі офіцерського складу, будуть запроваджені мінімальні строки вислуги та максимальні строки перебування у військовому званні (схема 5.4).

Поточні та перспективні зміни у структурі офіцерського складу відповідають структурній перебудові та динаміці скорочення чисельності Збройних Сил. Для підвищення ефективності проходження служби офіцерськими кадрами створюються кар'єрні та соціальні мотиви і стимули.

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА

Сьогодні навчання військових фахівців здійснюється в більш ніж 60 вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах цивільних вищих навчальних закладів (схема 5.5А). Протягом 2005р. чисельність особового складу військових навчальних закладів скорочена на 5 360 осіб (у т.ч. 3 810 військовослужбовців і 1 550 цивільних працівників), що дозволило зменшити щорічні видатки Міністерства оборони на 20 млн. грн.

На кінець 2005р. чисельність особового складу в системі військової освіти становила понад 31 тис. осіб (або 11% загальної чисельності Збройних Сил), у т.ч. понад 3 000 науково-педагогічних працівників (з них докторів наук – 164, кандидатів наук – 1 209).

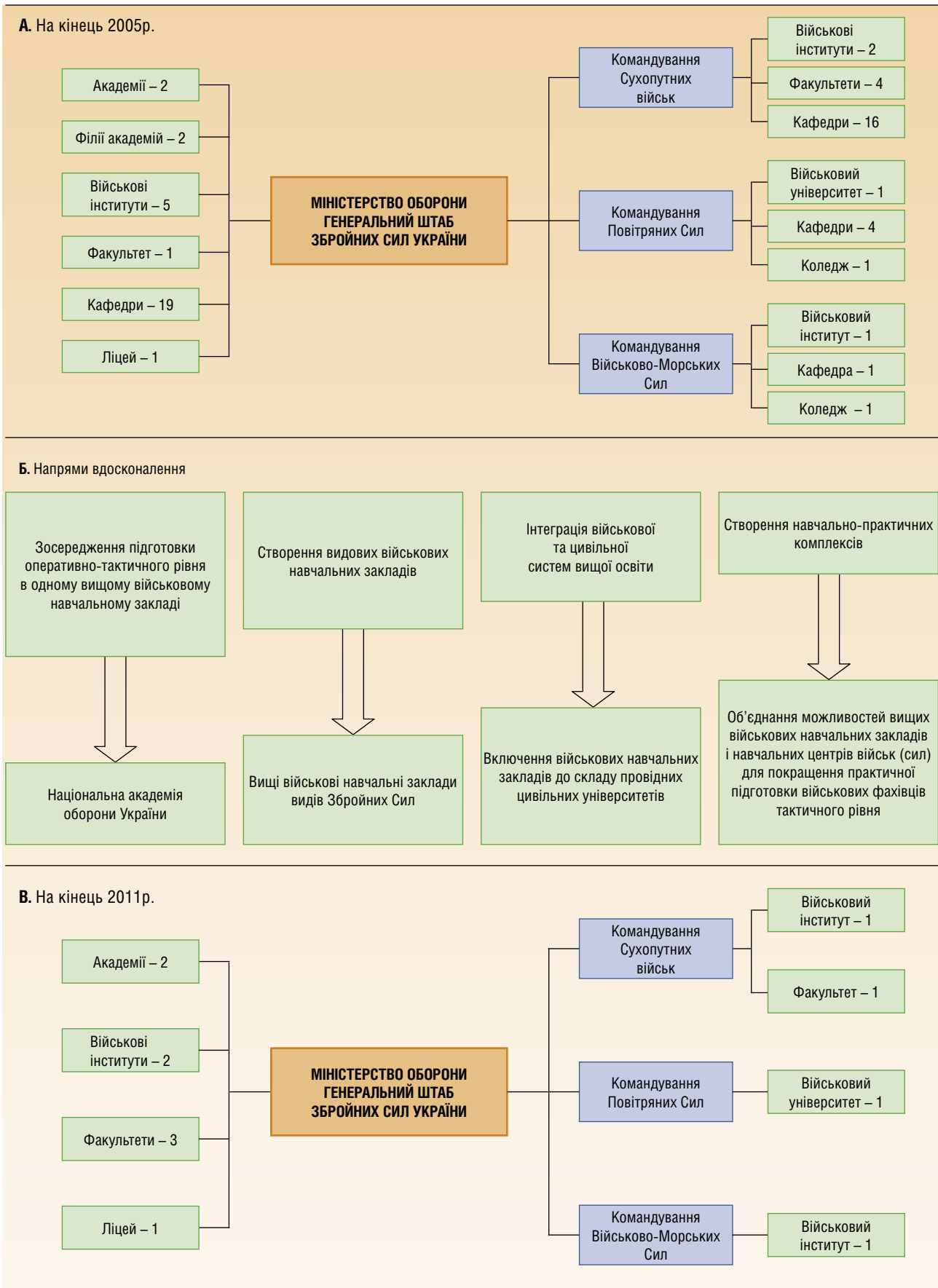
Уточнення завдань Збройних Сил, скорочення їх чисельності та зміна структури зумовлюють скорочення потреби у військових фахівцях і вимагають змін у їх підготовці та спеціалізації – що, у свою чергу, спричиняє необхідність суттєвих змін і самої системи військової освіти.

З метою вдосконалення системи військової освіти і приведення її у відповідність до нових завдань і структури Збройних Сил, *Державна програма на 2006-2011рр.* передбачає, зокрема, скорочення мережі військових навчальних закладів та об'єднання їх можливостей з можливостями цивільних навчальних закладів (схема 5.5Б).

Так, наприкінці 2011р. у складі Збройних Сил планується мати 12 військових навчальних закладів і факультетів (схема 5.5В) загальною чисельністю близько 10 тис. посад (7% загальної чисельності Збройних Сил), у т.ч. близько 7 000 військовослужбовців та 3 000 цивільних працівників.

Схема 5.5. Система військових навчальних закладів Збройних Сил і напрями її вдосконалення

Зокрема, з 2007р. підготовка фахівців для Сухопутних військ за всіма спеціальностями здійснюватиметься в єдиному видовому навчальному закладі, який буде створено на базі Львівського військового інституту Національного університету “Львівська політехніка”.

Це рішення було прийняте після всебічного обґрунтування доцільності таких кардинальних змін і детального обговорення на колегії Міністерства оборони. Сьогодні триває підготовча фаза створення цього закладу. Його кафедри частково будуть укомплектовані офіцерами управлінь оперативних командувань, які вивільнятимуться внаслідок їх скорочення. Такий підхід дозволить зберегти для Збройних Сил досвідчені кадри. Для підвищення рівня їх методичної підготовки в Національній академії оборони України будуть організовані спеціальні курси.

Одночасно з удосконаленням системи військових навчальних закладів скорочується державне замовлення на підготовку військових фахівців. Зокрема, у 2005р. на навчання до військових навчальних закладів були прийняті близько 1 200 курсантів, що вдвічі менше чисельності випуску цього ж року та відповідає потребам Збройних Сил в офіцерських кадрах на 2009-2010рр. та забезпечує необхідну ротацію офіцерського складу на період до 2015р.

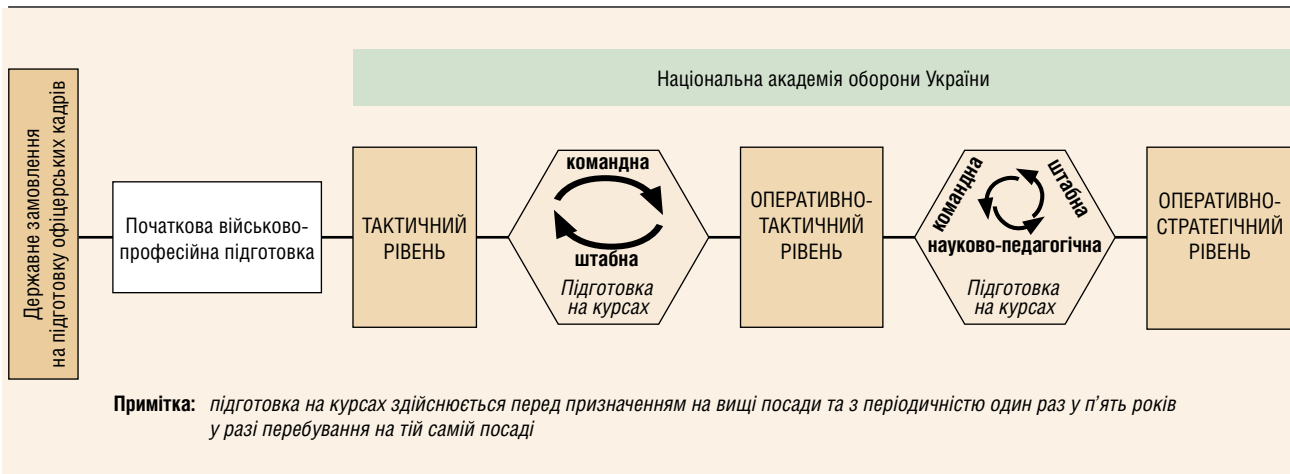
Використовуючи можливості цивільних навчальних закладів, планомірно запроваджується практика підготовки військових фахівців тактичного рівня за схемою “чотири роки – студент, один рік – курсант”, що дозволяє зменшити щорічні витрати Міністерства оборони на підготовку молодших офіцерів на 57,8 млн. грн. Зараз за цією схемою навчаються близько 1 230 осіб.

Починаючи з 2006р., термін підготовки фахівців оперативно-тактичного рівня з двох років буде скорочений до одного, як це практикується в більшості країн НАТО, а до рівнів освіти, визначених для офіцерів батальйонної, бригадної і корпусної ланок, внесені суттєві зміни. Наприклад, для командирів бригад рівень освіти підвищений до оперативно-стратегічного, а для командирів батальйонів – до оперативно-тактичного.

З метою покращення системи відбору кандидатів на навчання у військових навчальних закладах, у 2005р., за рішенням колегії Міністерства оборони, у м.Яворів Львівської області відбувся експеримент із зовнішнього оцінювання Головною відбірковою комісією якості освіти та професійної придатності кандидатів на навчання у військових навчальних закладах та проходження військової служби. Надалі принцип зовнішнього оцінювання запроваджуватиметься на постійній основі за всіма спеціальностями, за винятком спеціальностей льотного фаху, а також навчання за спеціальностями за схемою “чотири роки – студент, один рік – курсант”.

Планується поступове скорочення викладацького складу Національної академії оборони України. Вивільнений потужний науково-викладацький потенціал буде використаний для підготовки офіцерів батальйонної і бригадної ланок управління на курсах підвищення кваліфікації, що працюватимуть при Національній академії оборони України, починаючи з 2006р.

Схема 5.6. Система підготовки офіцерських кадрів

Система підготовки офіцерів на цих курсах впроваджується з 2006р. з метою забезпечення необхідного рівня їх теоретичних знань і практичних навичок перед призначенням на вищі посади та при тривалих термінах перебування на одній посаді (схема 5.6).

При цьому, передбачається навчання офіцерів як у Національній академії оборони України, так і у видових вищих військових навчальних закладах. Крім того, кожен офіцер за період служби буде кілька разів проходити підготовку на курсах. Ця норма закріплена в директиві Міністра оборони України від 30 грудня 2005р. “Про вдосконалення системи підвищення кваліфікації офіцерського складу та державних службовців Збройних Сил України”, де чітко визначені, зокрема, терміни та періодичність навчання, а також навчальні заклади, що здійснюють підвищення кваліфікації.

Запроваджується також тестово-рейтингова система контролю рівня їх підготовки, основним змістом якої є здійснення за єдиною для всіх методикою комплексного, об'єктивного контролю над рівнем індивідуальної підготовки кожного військовослужбовця та визначення його відносного рейтингу.

Починаючи з 2006р., буде здійснюватися обов'язкова ротація викладачів вищих військових навчальних закладів. Практика просування офіцера по службі винятково на викладацькій роботі буде поступово скасована. Викладачами на кафедри тактичного та технічного профілю, наприклад, будуть призначатися випускники Національної академії оборони України або досвідчені офіцери з військ. Водночас викладачі військових навчальних закладів будуть призначатися на різні посади у військах.

З 2006р. буде значно збільшене число офіцерів, які отримуватимуть військову освіту у вищих навчальних закладах країн НАТО. Підвищується якість відбору офіцерів для такого навчання. Відбір відбувається винятково на конкурсній основі, кандидати затверджуються вищою атестаційною комісією Міністерства оборони.

Дипломи визнаних зарубіжних вищих військових навчальних закладів мають в Україні офіційний статус, а осіб, які закінчили ці заклади, з 2005р. вже не направляють на навчання до Національної академії оборони для отримання ними дипломів магістра. Це стало кроком до визнання спільно з країнами НАТО єдиних стандартів освіти оперативного-тактичного та оперативного-стратегічного рівнів, що забезпечують зазначені навчальні заклади.

Кінцевою метою реформування системи військової освіти є створення сучасної, економічно доцільної та науково обгрунтованої системи підготовки висококваліфікованих військових фахівців за спеціальностями, потрібними Збройним Силам та іншим військовим формуванням України. За якістю підготовки фахівців вона відповідатиме стандартам країн НАТО.

У цілому, із завершенням реформування, комплектування Збройних Сил особовим складом, робота з офіцерськими кадрами та військова освіта становитимуть комплексну, ефективну, економічно доцільну та науково обгрунтовану систему забезпечення військ (сил) висококваліфікованими військовими фахівцями, які визначатимуть рівень професіоналізму Збройних Сил України.

РОЗДІЛ 6

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ІНФРАСТРУКТУРА ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ

СИСТЕМА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ЛОГІСТИКИ)

ІНФРАСТРУКТУРА
ЗБРОЙНИХ СИЛ

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ІНФРАСТРУКТУРА ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ

Бездатність збройних сил, ефективність їх застосування за призначенням вирішальною мірою залежать від рівня їх матеріально-технічного забезпечення. Істинність цього висновку доведена досвідом усіх воєн, у т.ч. – останніми прикладами багатонаціональних воєнних операцій в Афганістані та Іраку.

Неналежний стан матеріально-технічного забезпечення та інфраструктури Збройних Сил України вимагає від керівництва оборонного відомства невідкладних і рішучих дій, забезпечення ефективності використання бюджетних коштів і залучення додаткових ресурсів, зокрема – за рахунок економічної діяльності Міністерства оборони.

Створення ефективної системи матеріально-технічного забезпечення є також невід'ємною складовою досягнення сумісності українських військових контингентів із силами НАТО під час спільних миротворчих операцій.

СИСТЕМА МАТЕРІАЛЬНО- ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ЛОГІСТИКИ)

Існуюча система забезпечення Збройних Сил базується на принципах 1950-1960-х років минулого століття, не враховує кардинальних змін в економіці держави і є загалом неефективною.

Норми утримання запасів матеріальних засобів перевищують реальні потреби, внаслідок чого у військах утримується надлишкова кількість транспортних засобів, призначених для їх перевезення.

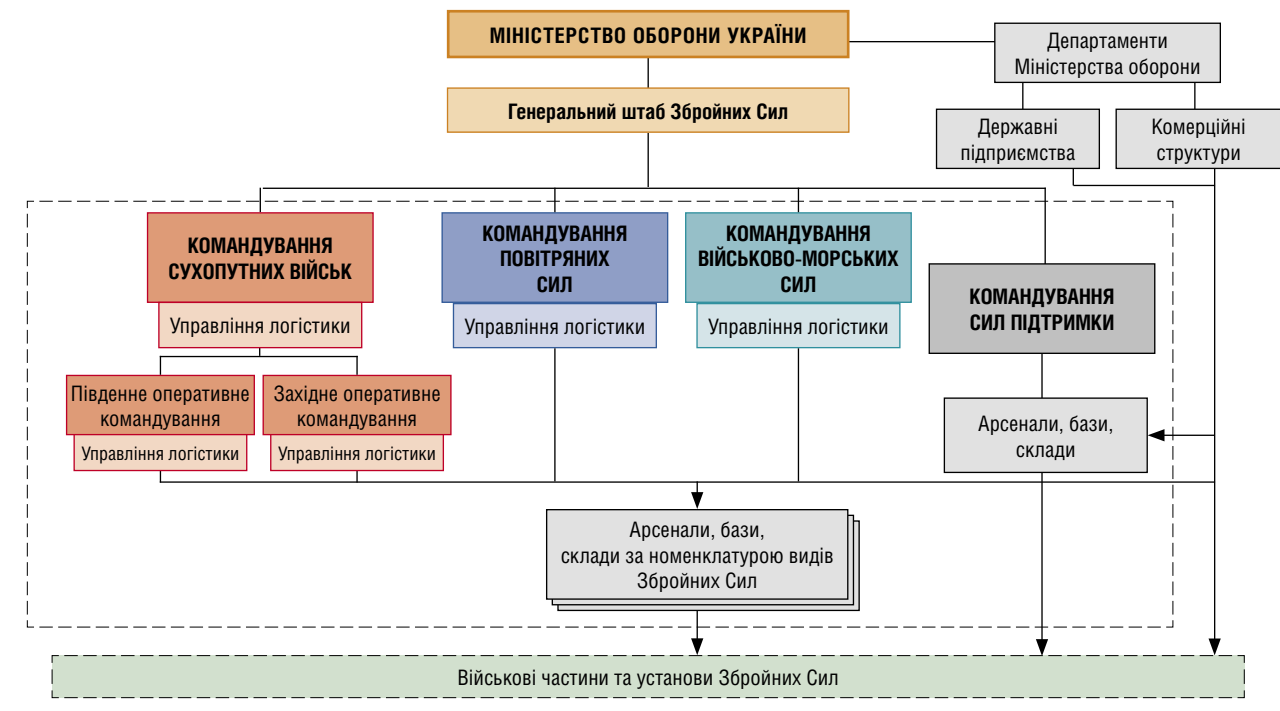
Спроби створення у 2004р. сучасної системи логістики шляхом перерозподілу відповідних функцій між Міністерством оборони та Генеральним штабом і формування Командування сил підтримки з передачею йому понад 50 арсеналів, баз і складів запланованого результату не дали. Попередні завдання зі створення до 2005р. єдиної системи забезпечення військ (сил) за територіальним принципом не були реалізовані повною мірою.

Можливості національного бізнесу (залучення комерційних підприємств для забезпечення військ) використовувалися недостатньо, задекларований раніше принцип постачання матеріальних засобів безпосередньо до з'єднань і підрозділів не був впроваджений.

Виходячи з актуальності потреб удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил, у 2005р. було прийнято ряд принципів рішень, частина з яких уже реалізована.

Схема 6.1. Система матеріально-технічного забезпечення (логістики) Збройних Сил, на кінець 2005р.

З метою вдосконалення існуючої системи матеріально-технічного забезпечення (схема 6.1), за ініціативою Міністерства оборони, Генеральним штабом уточнені, а за окремими напрямками – визначені нові, реальні потреби Збройних Сил у матеріально-технічних засобах і підготовлені пропозиції із зменшення обсягів їх запасів у 3-4 рази. Ці пропозиції знаходяться на розгляді Кабінету Міністрів України.

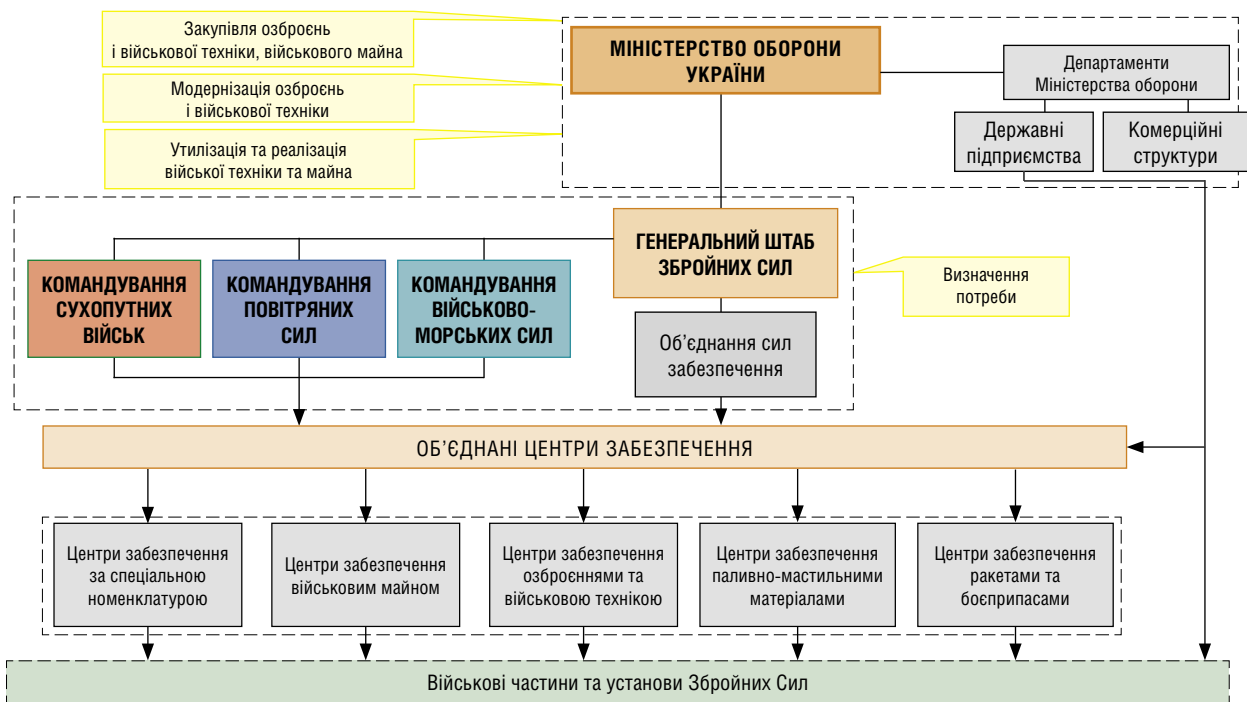
Починаючи з 2006р., мірою розформування оперативних командувань, система матеріально-технічного забезпечення буде поступово вдосконалюватися шляхом скорочення органів управління технічним і тиловим забезпеченням оперативного рівня, що значно спростить процеси планування та забезпечення військ (сил). Функції і завдання ліквідованих органів управління, а також підпорядковані їм арсенали, бази та склади будуть поступово передані до **Командування сил підтримки** (надалі – до створюваного на базі цього Командування **Об'єднання сил забезпечення**). Ті з них, що підлягають скороченню, залишаться у складі оперативних командувань до їх повного розформування.

У процесі переформування командувань видів Збройних Сил України у відповідні штаби в їх компетенції залишаться функції забезпечення військ (сил) винятково тими видами матеріальних засобів, що відповідають специфіці підпорядкованих військ (сил). Наприклад, у компетенції Військово-Морських Сил залишиться забезпечення мінно-торпедними, пошуково-рятувальними засобами, Повітряних Сил – штурманськими, аеродромно-технічними засобами тощо.

Таким чином, перспективна система забезпечення військ (сил), основу якої складатиме Об'єднання сил забезпечення, буде спиратися на **об'єднані Центри забезпечення за спеціальною номенклатурою, озброєннями та військовою технікою, ракетами та боєприпасами, військовим майном** (схема 6.2).

З метою пошуку шляхів покращання продовольчого забезпечення військ (сил) в умовах ринкової економіки, наближення його організації до рівня європейських держав, у Збройних Силах на базі кількох військових частин був проведений експеримент з їх продовольчого забезпечення комерційними структурами (про норми продовольчого забезпечення див. Додаток 5). За його підсумками, Кабінет Міністрів України зобов'язав з 1 січня 2006р. запровадити продовольче забезпечення 10% загальної чисельності Збройних Сил шляхом залучення на конкурентній основі комерційних структур.

Схема 6.2. Система матеріально-технічного забезпечення (логістики) Збройних Сил, на кінець 2011р.

На організаційному рівні ці питання вже опрацьовані. Відбувся тендер на визначення фірм і компаній, що мають досвід в організації харчування населення і спроможні запропонувати найбільш сприятливі умови. Обов'язково, як це робиться у більшості країн НАТО, враховувалася можливість забезпечення харчування особового складу Збройних Сил у польових умовах. Командири бойових військових частин найближчим часом будуть позбавлені більшості невластивих їм функцій забезпечення та отримають можливість зосередити увагу на підготовці своїх підлеглих.

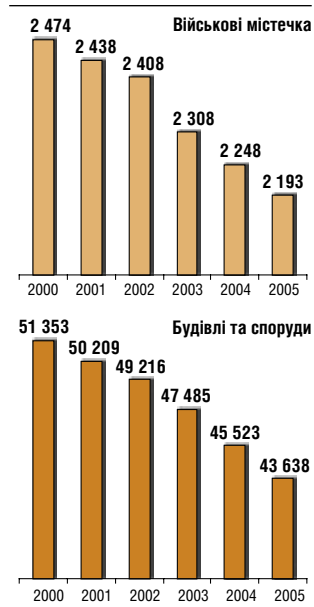
Загалом у 2005р. Тендерним комітетом Міністерства оборони проведено 460 торгів з придбання товарів і послуг (299 – за напрямом тилового, та 161 – технічного забезпечення), укладено

929 договорів та 715 додаткових угод. Підвищена якість контролю над виконанням договірних зобов'язань із вжиттям відповідних санкцій (за 137 претензіями).

Нові підходи дали змогу підвищити оперативність матеріально-технічного забезпечення. Зокрема, терміни постачання палива у війська скорочені у п'ять разів – з 80-90 діб у 2004р. до 18-20 діб у 2005р.

Вперше за останні роки погашена кредиторська заборгованість Міністерства оборони, що на початок року складала 26,8 млн. грн. (1,2 млн. грн. – за номенклатурами продовольчих товарів і 25,6 млн. грн. – речового майна).

У цілому, оптимізація системи матеріально-технічного забезпечення максимально наблизить її до умов ринкової економіки. Поступове залучення до вирішення питань забезпечення військ (сил) структур малого та середнього бізнесу значно підвищить якість продовольчого та інших видів забезпечення, надасть можливість командирам (начальникам) зосередити увагу на вирішенні питань бойової та мобілізаційної підготовки.

ІНФРАСТРУКТУРА
ЗБРОЙНИХ СИЛ**Схема 6.3.** Рух фондів
Збройних Сил України,
на кінець року, одиниць

До військової інфраструктури належать об'єкти військово-технічного та інженерно-технічного призначення, споруди, комунікації, земельні ділянки, на яких розташовані військові частини та установи.

Сьогодні до інфраструктури Міністерства оборони України належать понад 2 000 військових містечок, близько 44 тис. будівель і споруд та 455 тис. га землі.

Протягом 2000-2005рр. зі сфери управління Міністерства оборони до сфери управління центральних органів виконавчої влади та в комунальну власність були передані 281 військове містечко, де нараховувалися понад 7 700 будівель і споруд (схема 6.3).

Через відсутність достатніх обсягів фінансування залишалося незавершеним будівництво понад 570 військових об'єктів.

Військові містечка. Протягом 2005р., за ініціативою Міністерства оборони, були опрацьовані та прийняті Урядом понад 30 постанов, розпоряджень і директив, що практично дозволили приступити до розв'язання проблем, пов'язаних з передачею або реалізацією військових містечок та окремих будівель і споруд. Значно підвищилась ефективність діяльності з реалізації вивільнених фондів. Якщо протягом попередніх чотирьох років укладено 100 договорів на їх відчуження та отримано від реалізації 20 млн. грн., то у 2005р. лише за п'ятьма договорами отримано 200 млн. грн.

Протягом року було продано 55 військових містечок і передано до сфери управління центральних органів виконавчої влади близько 4 000 га земель, що майже в 2,5 рази більше, ніж у 2004р.

Найбільш привабливі військові об'єкти реалізуються на відкритих торгах та аукціонах, а отримані кошти спрямовуються на будівництво та закупівлю житла для військовослужбовців.

У 2006р. у процес реалізації вивільнених об'єктів військової інфраструктури будуть внесені кардинальні зміни. Отримані від реалізації близько 420 військових містечок кошти будуть спрямовані на розвиток Збройних Сил і вирішення соціальних проблем військовослужбовців. Завдяки новому порядку підвищиться контроль над процесом реалізації вивільнених військових об'єктів, а Збройні Сили позбавляться невласливих їм функцій.

Усього до 2011р. передбачається вивільнити близько 1 300 військових містечок, понад 21 тис. будівель і споруд, з яких 13,5 тис. будуть відчужені та передані до сфери управління органів виконавчої влади, а 7 500 – планується реалізувати.

Арсенали, бази, склади. На початку 2005р. до інфраструктури Збройних Сил належали 159 арсеналів, баз і складів, на яких зберігалися ракети, боєприпаси та інші вибухопожежонебезпечні матеріали та речовини. Основна частина цих об'єктів була завантажена на 130%, а майже третина – перетворилися на непридатні для використання.

У 2005р. вжито заходів із забезпечення належного стану арсеналів, баз і складів, де зберігаються ракети, боєприпаси, інші вибухопожежонебезпечні речовини. Для забезпечення їх живучості, охорони, умов зберігання та обслуговування у 2005р. було виділено понад 100 млн. грн. Це дало можливість покращити умови зберігання на 30% об'єктів.

Протягом 2005р. започатковане будівництво 38 об'єктів військово-технічного та інженерно-технічного призначення, з них 10 об'єктів – введені в експлуатацію. Всі ці об'єкти розташовані в гарнізонах, у яких дислокуються підрозділи Об'єднаних сил швидкого реагування.

Об'єкти комунального призначення. Видатки, передбачені на фінансування утримання та експлуатацію об'єктів комунального призначення Збройних Сил, у 2005р. були збільшені на 1,5 млн. грн. (4,9%). Від оренди військового нерухомого майна отримано близько 8,8 млн. грн., що на 2,9 млн. грн. більше, ніж у 2004р.

Починаючи з 2006р., буде вжито ряд заходів з оптимізації системи квартирно-експлуатаційного забезпечення Збройних Сил. За рахунок централізації управління та створення чотирьох територіальних керівних органів кількість квартирно-експлуатаційних частин буде зменшена більш ніж на третину.

Система квартирно-експлуатаційного забезпечення Збройних Сил працюватиме за новими принципами управління фінансовими потоками: проведення тендерів, укладання договорів, контроль якості, своєчасність постачання. За відповідними номенклатурами засобів квартирно-експлуатаційної служби в системі забезпечення будуть ліквідовані проміжні ланки та запроваджена нова схема забезпечення: національна економіка – військова частина (корабель). Усі комунальні послуги надаватимуться комерційними структурами та державними підприємствами Міністерства оборони.

Виконання запланованих заходів забезпечить відповідність інфраструктури Збройних Сил їх реальним потребам та умовам ринкової економіки.

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ

Економічна діяльність Міністерства оборони спрямована, насамперед, на якнайповніше та якісне задоволення потреб Збройних Сил шляхом підвищення ефективності виробничих потужностей підпорядкованих підприємств та організацій.

Іншим важливим напрямом цієї діяльності є позбавлення Збройних Сил надлишкових запасів військового майна та перетворення його реалізації на джерело надходження коштів, необхідних для наповнення оборонного бюджету. За результатами 2005р., обсяг фінансування централізованих видатків за рахунок надходжень від економічної діяльності збільшився на 39%.

Удосконалення виробничої бази. Сьогодні у виробничій сфері Міністерства оборони сконцентрований потужний технічний, інтелектуальний та виробничий потенціал, що дозволяє забезпечити не лише потреби Збройних Сил, але й має цивільне та зовнішньоекономічне призначення. До сфери управління оборонного відомства належать 193 державні підприємства. Окремі з них за номенклатурою продукції, якістю та обсягом послуг є унікальними не лише в Україні, але й за її межами.

У 2005р. Міністерством оборони зроблена реалістична оцінка економічної доцільності подальшого утримання такої величезної виробничої бази. Починаючи з 2006р., підприємства та організації, що не мають перспектив розвитку, будуть поступово ліквідовані, а близько 20 державних підприємств – передані до сфери управління інших органів виконавчої влади.

З метою ефективного використання Міністерством оборони фондів підприємств, у 2005р. створені п'ять державних господарських об'єднань за галузевим принципом:

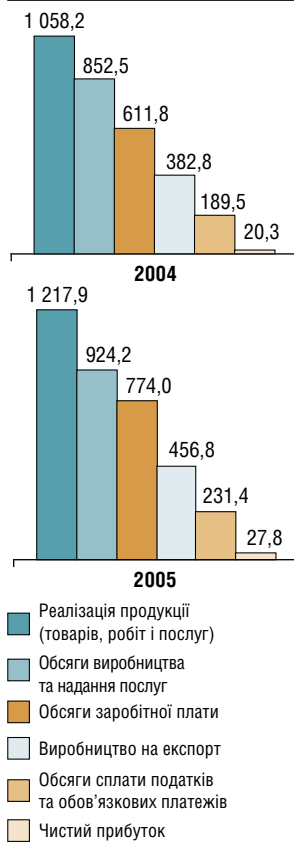
- консорціум “Військово-будівельна індустрія” – виконання комплексної програми забезпечення військовослужбовців житлом;
- концерн “Техновоєнсервіс” – ремонт автомобільної і бронетанкової техніки та майна за державним замовленням;
- концерн “Авіаовєнремонт” – ремонт авіаційної техніки, надання авіаційних транспортних послуг за державним замовленням;
- концерн “Воєнпромсервіс” – забезпечення ремонту озброєнь протиповітряної оборони, ракетно-артилерійського озброєння, засобів зв'язку, суден, котельного обладнання тощо;
- концерн “Військторгсервіс” – використання, утримання підприємств військової торгівлі, надання побутових, оздоровчих, санаторно-курортних і готельних послуг.

Їх створення позитивно вплинуло на показники економічної діяльності Міністерства оборони за 2005р. Порівняно з 2004р., державні господарські об'єднання Міністерства оборони збільшили обсяги виробництва та надання послуг на 71,7 млн. грн. (8,4%) та довели їх до 924,2 млн. грн. Для порівняння – на кінець 2005р. зростання обсягів виробництва продукції, наприклад, у машинобудівній галузі в Україні становить 7,1%, у легкій промисловості – 0,3%.

Обсяги реалізації продукції (товарів, робіт і послуг) зросли на 159,7 млн. грн. (15,1%) і становили 1 217,9 млн. грн. Чистий прибуток склав 27,8 млн. грн., порівняно з 20,3 млн. грн. у 2004р.

Обсяги сплати податків та обов'язкових платежів, у т.ч. до Державного бюджету та Пенсійного фонду, зросли на 41,9 млн. грн. (22,1%), а обсяги виробництва на експорт — на 74,0 млн. грн. (19,3%) і становили 456,8 млн. грн. (схема 6.4).

Схема 6.4. Порівняльна характеристика діяльності державних підприємств Міністерства оборони, на кінець року, млн. грн.

Кількість збиткових підприємств Міністерства оборони, порівняно з 2004р., зменшилася з 59 до 46 (на 22%) і становить 24% їх загальної кількості. У масштабах України, на кінець 2005р., кількість збиткових підприємств складає близько 34%.

Надалі головні зусилля економічної діяльності Міністерства оборони будуть спрямовані на збереження, ефективне використання та розвиток найбільш прибуткових підприємств, здатних як забезпечити потреби Збройних Сил, так і працювати на користь держави в цілому.

Економічна діяльність Міністерства оборони поступово пристосовується до умов ринкової економіки, сприяє покращанню стану матеріально-технічної бази Збройних Сил, її оновленню та забезпечує надходження додаткових фінансових ресурсів для їх розвитку і вирішення соціальних проблем військовослужбовців.

Реалізація надлишкового військового майна. Реалізація надлишкового військового майна Збройних Сил здійснюється відповідно до чинного законодавства, в чітко регламентованому порядку. Кошти, що надходять від реалізації надлишкового військового майна Збройних Сил до доходної частини Державного бюджету, використовуються винятково на потреби оборони.

Реалізація надлишкового військового майна. Реалізація надлишкового військового майна Збройних Сил здійснюється відповідно до чинного законодавства, в чітко регламентованому порядку. Кошти, що надходять від реалізації надлишкового військового майна Збройних Сил до доходної частини Державного бюджету, використовуються винятково на потреби оборони.

Останніми роками простежувалася тенденція зменшення обсягів надходження до Державного бюджету коштів від реалізації військового майна (схема 6.5). У 2005р. цю тенденцію вдалося зупинити – від реалізації військового майна отримано 202,3 млн. грн., що на 4,9% перевищує показник 2004р.

Це вдалося зробити за рахунок суттєвої зміни у 2005р. процедури реалізації військового майна – через відкриті торги, які вже відбулися в багатьох регіонах України. Повний перелік надлишкового майна оприлюднений на веб-сторінці Міністерства оборони.

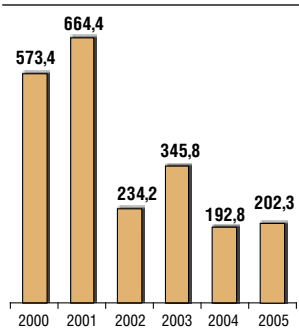
Розроблений і впроваджується вдосконалений (спрощений і більш прозорий) механізм відчуження та реалізації надлишкового військового майна. Цей механізм передбачає, зокрема:

- централізацію управління у структурі Міністерства оборони надлишковим, списаним і морально застарілим військовим майном Збройних Сил;
- створення в Міністерстві оборони та уповноважених Кабінетом Міністрів України підприємствах (організаціях) єдиної автоматизованої системи обліку та супроводу договорів; удосконалення обліку даних про наявність і технічний стан надлишкового військового майна; обмін і накопичення інформації про основні характеристики регіональних ринків, потенційних партнерів тощо;
- використання єдиної типової форми договору на зовнішньому та внутрішньому ринках, спрощення механізмів погодження переліку військового майна Збройних Сил, що пропонується до відчуження, а також документів з організації цього процесу;
- здійснення незалежної експертної оцінки вартості відчуженого військового майна на конкурсних засадах, продаж військового майна народногосподарського призначення через товарні біржі та аукціони.

Запаси надлишкового майна є джерелом надходження додаткових коштів, необхідних для забезпечення життєдіяльності та розвитку Збройних Сил. Впровадження нового механізму відчуження та реалізації військового майна потребує подальшого вдосконалення структури господарського комплексу Збройних Сил та відповідної нормативно-правової бази.

У цілому, заходи Міністерства оборони зі створення ефективної системи матеріально-технічного забезпечення, оптимізації військової інфраструктури, удосконалення економічної діяльності спрямовані на забезпечення потреб Збройних Сил у сучасних ринкових умовах на всіх етапах воєнної реформи та орієнтовані на досягнення відповідних стандартів НАТО в цих сферах.

Схема 6.5. Надходження коштів від реалізації надлишкового військового майна, на кінець року, млн. грн.

РОЗДІЛ 7

ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНА ПОЛІТИКА І ВОЄННА НАУКА

ОСНАЦЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ОЗБРОЄННЯМИ
ТА ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ

УТИЛІЗАЦІЯ НАДЛИШКОВИХ ОЗБРОЄНЬ,
ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ, РАКЕТ, БОЄПРИПАСІВ

ВОЄННА НАУКА

ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНА ПОЛІТИКА І ВОЄННА НАУКА

Військово-технічна політика у Збройних Силах спрямована переважно на їх оснащення сучасними озброєннями та військовою технікою, підтримання у боеготовому стані, відповідно до завдань Збройних Сил та реальних економічних і технологічних можливостей держави. Визначальна роль у розробці сучасних технічних засобів належить военній науці.

Водночас, воєнна наука покликана не лише обслуговувати поточні потреби Збройних Сил, але й завчасно виявляти зміни та нові тенденції у военній справі, працювати на випередження, забезпечуючи своєчасну та в належних обсягах концентрацію сил і ресурсів на пріоритетних напрямках пошуку найефективніших способів і прийомів воєнних дій.

Особливістю сучасного етапу розвитку військово-технічної політики та воєнної науки є необхідність подолання негативних тенденцій, що склалися в цих сферах протягом попередніх етапів реформування Збройних Сил: погіршення технічного стану озброєнь і військової техніки, накопичення значних обсягів надлишкових озброєнь, військової техніки та боеприпасів, що підлягають утилізації, відрив прикладних досліджень від практики та потреб військ.

ОСНАЩЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ОЗБРОЄННЯМИ ТА ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ

Основними видами озброєнь і військової техніки (ОВТ) Збройні Сили укомплектовані на 100%. Їх кількісний склад наведений на схемі 7.1, а якісні характеристики – в Додатку 6.

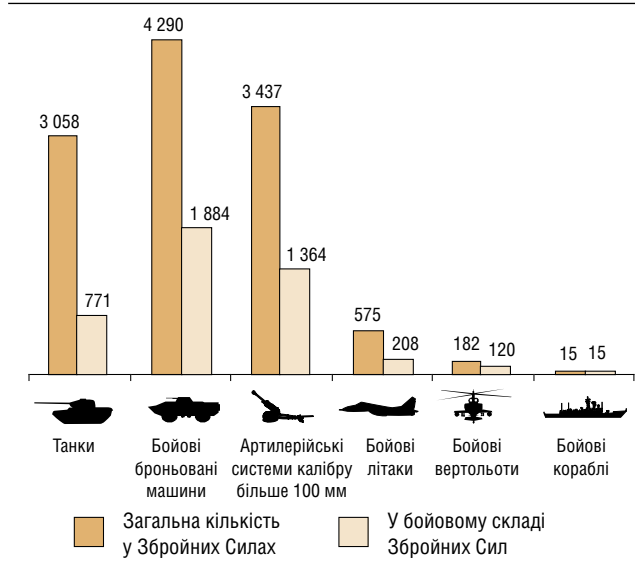
Станом на початок 2005р., понад 60% ОВТ перебували в експлуатації більше 15 років, у т.ч. 55% бойових літаків і зенітних ракетних комплексів Повітряних Сил, 97% бойових кораблів Військово-Морських Сил, 84% ракетно-артилерійського озброєння, 11% бронетанкового озброєння та техніки, понад

97% автомобільної техніки. 53% автоматизованих систем управління та 45% радіоелектронної техніки потребували ремонту. 80% зенітних керованих ракет комплексів середньої дальності були небоєздатними.

Це стан, з якого Міністерство оборони у 2005р. почало свою діяльність. За підтримки Президента України, наступні три роки мають стати періодом загальної модернізації Збройних Сил. Для здійснення такого широкомасштабного проекту в Державному бюджеті на 2006р. передбачені відповідні фінансові ресурси: 491,5 млн. грн. (у 2005р. – 167,6 млн. грн.).

Сьогодні Міністерство оборони володіє точними даними про технічний стан ОВТ з деталізацією до кожного зразка (зокрема, про терміни технічної придатності та час проведення відповідних ремонтів). Це дає можливість спланувати подальший життєвий цикл кожного зразка та завчасно передбачити відповідні ресурси для його подовження.

Схема 7.1. Кількість основних зразків озброєнь і військової техніки у Збройних Силах, на кінець 2005р.

Протягом 2005р. Міністерством оборони були поновлені стосунки з провідними підприємствами вітчизняного оборонно-промислового комплексу, детально вивчені їх можливості (схема 7.2). Вперше за останніх п'ять років прикладні дослідження виконані в повному обсязі та без заборгованості Міністерства оборони перед виконавцями.

Схема 7.2. Загальні характеристики оборонної промисловості України

У 2005р. на підприємствах оборонної промисловості закуплено та поставлено Збройним Силам ОВТ на суму 57,8 млн. грн. Модернізовано 17 танків Т-64 “Булат”, 19 станцій розвідки “Барсук”, понад 550 засобів автомобільної, інженерної, навігаційної, обчислювальної та іншої техніки. Ремонтними підприємствами Міністерства оборони здійснено ремонт і регламентні технічні обслуговування близько 1 700 одиниць техніки за номенклатурою Сухопутних військ і понад 1 000 – Повітряних Сил.

Ведуться переговори з іноземними компаніями стосовно модернізації ОВТ Збройних Сил України: з французькою компанією *SAGEM* – про модернізацію вертольотів Mi-24 та з італійською *Iveco Fiat* – про постачання двигунів для броньованих машин.

З метою концентрації зусиль, було прийняте рішення про призупинення окремих науково-дослідних робіт у галузі озброєнь і військової техніки, визнаних неперспективними. Натомість, з 2006р. відкриті нові роботи, насамперед, з модернізації зенітних ракетних комплексів С-300, бойових літаків MiГ-29 та Су-25. У 2006р. планується завершити розробку нової авіаційної керованої ракети класу “повітря-повітря”.

У 2006р. буде започаткована розробка нового бойового корабля класу “корвет”, наявність якого в перспективному бойовому складі Військово-Морських Сил сприятиме підвищенню їх могутності.

Одна бригада Об’єднаних сил швидкого реагування у 2006р. отримає сучасні засоби цифрового зв’язку, а Повітряні Сили – нові транспортні літаки АН-70.

Враховуючи те, що Україна не є самодостатньою, з точки зору організації замкнутого циклу виробництва озброєнь, надалі Міністерство оборони максимальні зусилля зосереджуватиме на окремих, пріоритетних напрямках розвитку ОВТ.

Розвиток ОВТ відбуватиметься за наступними пріоритетними напрямами:

- створення нових і модернізація існуючих автоматизованих інформаційних систем управління та зв'язку; засобів розвідки, радіоелектронної боротьби, захисту об'єктів від високоточної зброї; комплексів високоточної зброї та артилерійських систем; озброєнь, що діють на нетрадиційних фізичних принципах; авіаційного озброєння та техніки; озброєння та

техніки протиповітряної оборони; кораблів класів “фрегат” і “корвет”;

- модернізація інших озброєнь і військової техніки з метою підвищення їх бойових можливостей та відновлення встановленого ресурсу;

- виробництво нових високоточних авіаційних засобів ураження, радіолокаційної техніки та засобів автоматизованого управління, підвищення бойових можливостей зенітних ракетних комплексів, їх живучості, мобільності та захищеності від засобів розвідки;

- підвищення рівня військово-технічного співробітництва з провідними країнами світу в галузі озброєнь і військової техніки, оборонних досліджень і технологій, здійснення збалансованого експорту та імпорту продукції військового призначення і товарів подвійного використання.

Пріоритет в оснащенні військових частин і підрозділів Збройних Сил новітніми та модернізованими зразками озброєнь і військової техніки надається Об'єднаним силам швидкого реагування та миротворчим контингентам.

Планується також здійснити заходи з розробки вітчизняного оперативно-тактичного ракетного комплексу, що сприятиме відродженню ракетних військ Сухопутних військ та оснащенню ракетним озброєнням Військово-Морських Сил.

Планується також здійснити заходи з розробки вітчизняного оперативно-тактичного ракетного комплексу, що сприятиме відродженню ракетних військ Сухопутних військ та оснащенню ракетним озброєнням Військово-Морських Сил.

В оснащенні Збройних Сил України сучасними озброєннями та військовою технікою склалася непроста ситуація. З одного боку, Міністерство оборони має невідкладно виконати величезний обсяг робіт з модернізації парку ОВТ, з іншого – існують жорсткі ресурсні та часові обмеження. Вихід з цієї ситуації Міністерство оборони бачить у визначенні реалістичних пріоритетів військово-технічної політики та підвищенні якості менеджменту.

УТИЛІЗАЦІЯ НАДЛИШКОВИХ ОЗБРОЄНЬ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ, РАКЕТ, БОЄПРИПАСІВ

На арсеналах, базах і складах Збройних Сил накопичилася велика кількість надлишкових, фізично та морально застарілих зразків озброєнь, військової техніки, ракет і боєприпасів. З близько 7 млн. одиниць стрілецької зброї і легких озброєнь, що зберігаються у Збройних Силах, 1,5 млн. одиниць (або понад 20% загальної кількості) підлягають утилізації. З наявних на цей час понад 1,7 млн. тонн ракет і боєприпасів за строками придатності та технічним станом утилізації підлягають близько 1,2 млн. тонн, або 70% загального обсягу. Через відсутність екологічно безпечних технологій існує проблема утилізації 16,2 тис. тонн окислювача рідкого ракетного палива.

Зберігання такої кількості надлишкових озброєнь, техніки та боєприпасів вимагає значних бюджетних витрат – понад 76 млн. грн. на рік, відволікає великі людські ресурси – понад 12 тис. осіб, а головне – підвищує ризики для населення та соціальну напруженість у місцях їх зберігання. Позбавлення цих запасів відповідає цілям оптимізації кількісних і якісних параметрів Збройних

Сил та зобов'язанням України в рамках міжнародних договорів та угод стосовно контролю над озброєннями та їх нерозповсюдження.

У 2005р. внесені зміни та доповнення до існуючої нормативно-правової бази, встановлені прозорі, єдині для всіх виконавців процедури утилізації надлишкових озброєнь і військової техніки. До утилізації залучені уповноважені Урядом організації, профільні державні підприємства, комерційні структури, а також ремонтні органи військових частин. Завдяки цьому досягнуті позитивні зрушення в утилізації надлишкових, непридатних для подальшого використання та застарілих ракет і боєприпасів. У 2005р. обсяг утилізованих звичайних ракет і боєприпасів склав 23,1 тис. тонн, що майже на 15 тис. тонн більше, ніж у 2004р.

З метою вирішення проблемних питань (створення потрібних технологічних можливостей, прискорення темпів утилізації, забезпечення належного фінансування цього процесу) розроблений проект загальнодержавної **Програми утилізації непридатних для подальшого використання звичайних видів боєприпасів та ракет на період 2006-2015рр.** Загальний обсяг фінансування, згідно з проектом, складе орієнтовно 3,9 млрд. грн.

Міністерство оборони активно використовує можливості НАТО, ЄС, ОБСЄ та інших міжнародних організацій для залучення додаткових технологічних і фінансових ресурсів, необхідних для утилізації запасів озброєнь, військової техніки, боєприпасів і рідкого ракетного палива.

Так, за результатами проведеної НАТО оцінки наявних в Україні обсягів надлишкових озброєнь і боєприпасів, був запропонований проект вартістю €75,4 млн., розрахований на 12 років, яким передбачається утилізація 133 тис. тонн боєприпасів і 1,5 млн. одиниць стрілецької зброї та легких озброєнь.

У листопаді 2005р. між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з питань матеріально-технічного забезпечення та постачання (*NAMSO*) укладена Імплементатійна угода, згідно з якою передбачається залучення коштів західних країн (понад €7,5 млн.) з фонду програми НАТО "Спільне скорочення небезпечних надлишкових запасів засобів війни" (*Together Reducing Unsafe Surplus Tools of War, TRUST*).

Угодою передбачене фінансування першого етапу робіт з утилізації боєприпасів (15 тис. тонн), стрілецької зброї (400 тис. одиниць) і переносних зенітних ракетних комплексів (1 000 одиниць). Перелік сторін, що вже погодилися зробити внески до фонду цього проекту, наведений у таблиці 7.1.

Крім того, в Україні виконується проект Європейського Союзу зі знищення 6,5 млн. протипіхотних мін, у рамках якого Європейська Комісія планує виділити до кінця 2008р. близько €7 млн.

У липні 2005р. Міністерство оборони спільно з ОБСЄ започаткували перший етап робіт з ліквідації запасів компонентів ракетного палива, на який виділено €30 тис. з бюджету Координатора проектів ОБСЄ в Україні.

Прискорення процесу утилізації надлишкових озброєнь, військової техніки та боєприпасів сприятиме підвищенню рівня безпеки населення, а також вивільненню та рекультиватії територій військових частин, що підлягають розформуванню (переформуванню) під час реорганізації Збройних Сил, зменшенню витрат на утримання надлишкової військової техніки, інфраструктури та обслуговуючого персоналу, підвищенню довіри до планів України з роззброєння, налагодженню партнерських стосунків і залученню додаткових джерел фінансових ресурсів.

Таблиця 7.1. Внесок західних країн та міжнародних організацій до фонду *TRUST*

Країна	Внесок до фонду, € тис.
США	1 700
ЄС	1 000
Велика Британія	582
Нідерланди	300
Норвегія	240
Швейцарія	200
Туреччина	50
Австрія	30
Люксембург	30
Болгарія	25
Словаччина	20
Литва	11,5
Всього	4 188,5

ВОЄННА НАУКА

Головними завданнями воєнної науки є формування теоретичних засад забезпечення воєнної безпеки держави та практичних напрямів їх реалізації, розвиток теорії воєнного мистецтва та практики застосування Збройних Сил, вирішення проблем військового будівництва, розвитку озброєнь і військової техніки.

Структурно система воєнно-наукових досліджень складається з органів управління, консультативно-дорадчих органів та науково-дослідних установ.

Керівництво науковою і науково-технічною діяльністю та науково-дослідними і дослідно-конструкторськими роботами за державним оборонним замовленням покладається на **Департамент військової освіти і науки** та **Департамент розробок і закупівлі озброєння та військової техніки** Міністерства оборони України.

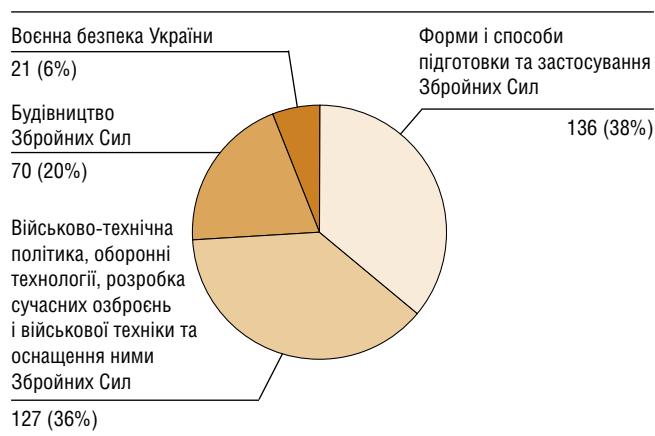
Наукова та науково-технічна діяльність у Збройних Силах здійснюється під керівництвом **Воєнно-наукового управління** Генерального штабу.

Для підвищення рівня обґрунтованості та узгодженості рішень з найбільш важливих питань розвитку воєнної науки, діяльності та перспектив розвитку Збройних Сил, забезпечення колегіальності під час підготовки таких рішень на всіх рівнях системи воєнно-наукових досліджень створені і працюють **консультативно-дорадчі органи**.

Формування тематики наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах здійснюється за такими основними науковими напрямками:

- I – воєнна безпека України;
- II – будівництво Збройних Сил;
- III – форми і способи підготовки та застосування Збройних Сил;
- IV – військово-технічна політика, оборонні технології, розробка сучасних озброєнь і військової техніки та оснащення ними Збройних Сил.

Схема 7.3. Розподіл науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт за науковими напрямками у 2005р.

У межах цих напрямів визначені ключові наукові проблеми та поставлені завдання, що виконуються 16 науково-дослідними інститутами і центрами. В них працюють понад 480 вчених, у т.ч. 51 доктор наук. Провідними науковими установами Збройних Сил є Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Національний науково-дослідний центр оборонних технологій і воєнної безпеки України, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України.

У 2005р. за основними науковими напрямками виконувалися 354 науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (схема 7.3).

За активної участі воєнної науки був розроблений ряд стратегічно важливих для Збройних Сил документів. Серед них: Основи теорії воєнної безпеки України, Засади підготовки та застосування Збройних Сил, Основи підготовки та застосування Об'єднаних сил швидкого реагування, Концепція гуманітарної політики у Збройних Силах, методики випробувань озброєнь і військової техніки, рекомендації стосовно переходу Збройних Сил на контрактний принцип комплектування та багато інших.

Водночас, детальний аналіз ефективності діяльності науково-дослідних установ показав, що воєнна наука відірвалася від реальних процесів, що відбуваються у Збройних Силах, і не забезпечує достатнього наукового супроводу реформування Збройних Сил. Такі питання, як формування оборонного бюджету, визначення завдань Збройним Силам, створення нової системи забезпечення військ, їх підготовки та комплектування залишилися поза увагою наукових установ Збройних Сил.

З огляду на це, Міністерство оборони здійснює **реформування системи воєнно-наукових досліджень**. У 2005р. були уточнені завдання та визначені пріоритети її діяльності.

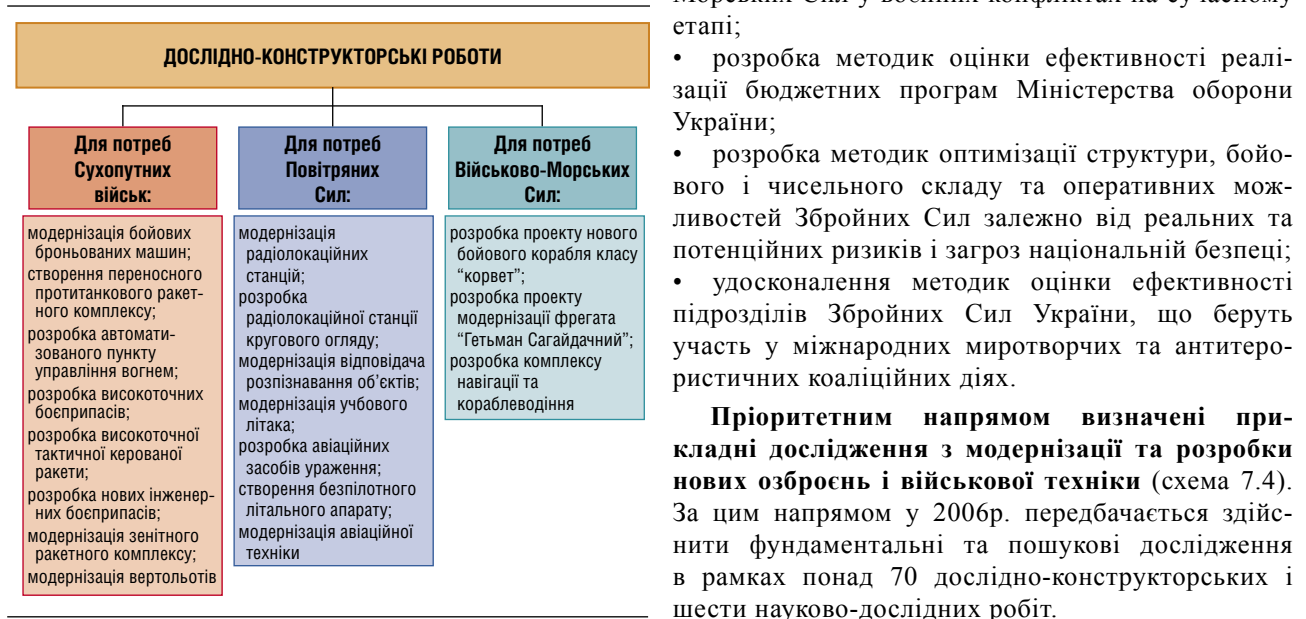
З 2006р. почнеться створення потужних осередків воєнної науки шляхом концентрації наукового потенціалу у провідних наукових установах з одночасним зменшенням їх кількості та чисельності персоналу. Це відбудеться, зокрема, за рахунок ліквідації частини підрозділів, безпосередньо не пов'язаних з виконанням наукових досліджень.

Перегляд актуальності наукових досліджень, об'єднання їх за єдиною тематикою та відмова від неперспективних робіт дали змогу у планах на 2006р. закрити понад 80 науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт з числа тих, що виконувалися у 2005р. Так, закриті роботи, кінцевий результат яких не має практичного втілення в діяльності Збройних Сил, роботи, пов'язані з удосконаленням методик, які вже позитивно зарекомендували себе, а також роботи, спрямовані на модернізацію морально застарілих зразків озброєнь. Шість науково-дослідних робіт об'єднані в одну – за тематикою “Засади підготовки та застосування Збройних Сил України”.

Діяльність наукових установ буде зосереджена на вирішенні таких пріоритетних питань:

- удосконалення способів і форм застосування угруповань військ (сил);
- оцінка бойових можливостей Об'єднаних сил швидкого реагування;
- створення автоматизованої системи управління Повітряних Сил;
- розробка оперативного-тактичних вимог до перспективних розвідувально-ударних (вогневих) систем;

Схема 7.4. Напрями модернізації та розробки нових озброєнь і військової техніки

- удосконалення форм застосування Військово-Морських Сил у воєнних конфліктах на сучасному етапі;
- розробка методик оцінки ефективності реалізації бюджетних програм Міністерства оборони України;
- розробка методик оптимізації структури, бойового і чисельного складу та оперативних можливостей Збройних Сил залежно від реальних та потенційних ризиків і загроз національній безпеці;
- удосконалення методик оцінки ефективності підрозділів Збройних Сил України, що беруть участь у міжнародних миротворчих та антитерористичних коаліційних діях.

Пріоритетним напрямом визначені прикладні дослідження з модернізації та розробки нових озброєнь і військової техніки (схема 7.4). За цим напрямом у 2006р. передбачається здійснити фундаментальні та пошукові дослідження в рамках понад 70 дослідно-конструкторських і шести науково-дослідних робіт.

Удосконалення системи воєнної науки сприятиме підвищенню її ефективності, економічності, а також вирішенню практичних питань реформування Збройних Сил.

У цілому, воєнно-наукова та військово-технічна політика у Збройних Силах спрямована на забезпечення економічності функціонування Збройних Сил у мирний час та ефективності їх застосування під час виконання покладених на них завдань.

Заходи з їх удосконалення створюють необхідні передумови для всебічного обґрунтування напрямів і масштабів воєнної реформи, прискорення її темпів, забезпечення балансу потреб і ресурсів, зокрема, під час розв'язання актуальної проблеми модернізації озброєнь і військової техніки.

РОЗДІЛ 8

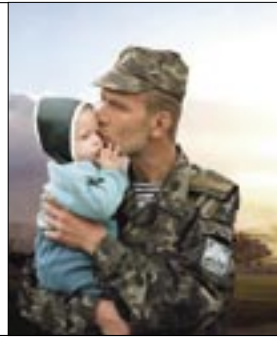
ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ
У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ГАРАНТІЙ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ЖИТЛОМ

ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ І СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

Гуманітарна діяльність у Збройних Силах спрямована, насамперед, на забезпечення конституційних прав і свобод військовослужбовців і членів їх сімей, морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування військ (сил), зміцнення військової дисципліни, гуманітарну підготовку та організацію дозвілля особового складу.

Гуманітарна діяльність має також зовнішній вимір – просування позитивного іміджу Збройних Сил, привабливості військової служби, воєнно-патріотичне виховання допризовної молоді, утримання високого рівня суспільної довіри до Збройних Сил.

Забезпечення конституційних прав військовослужбовців передбачає також належні соціальні гарантії, головними з яких є охорона здоров'я та забезпечення житлом. Рівень забезпечення соціальних гарантій військовослужбовцям значним чином впливає на імідж Збройних Сил, привабливість військової служби.

ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

Гуманітарну діяльність здійснюють структурні підрозділи органів військового управління Збройних Сил з гуманітарних питань у тісній взаємодії з державними органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян і релігійними організаціями, установами та закладами культури і мистецтва, засобами масової

Схема 8.1. Система гуманітарного забезпечення Збройних Сил

інформації (схема 8.1). Взаємодія військових і цивільних структур сприяє не лише досягненню цілей гуманітарної підготовки військовослужбовців, але й підвищенню рівня відкритості і прозорості Збройних Сил для суспільства.

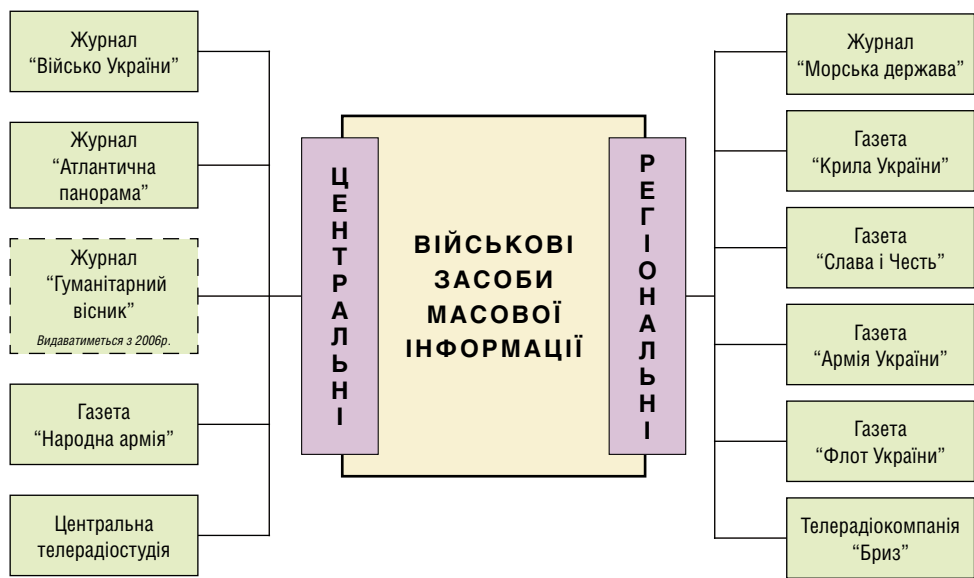
Протягом 2005р. впроваджувалися активні форми та ефективні методики суспільно-політичного та правового інформування військовослужбовців, що загалом сприяло виконанню завдань їх гуманітарної підготовки. Головні зусилля спрямовувалися на забезпечення функціонування Збройних Сил та їх реформування, а саме на:

- підтримання належного морально-психологічного стану особового складу військ (сил), профілактику нещасних випадків і злочинів, попередження загибелі і каліцтва військовослужбовців;
- пропаганду державницької і національної ідеології;
- роз'яснення перспектив і шляхів інтеграції України в ЄС і НАТО;
- підвищення престижу військової служби, активізацію військово-патріотичного виховання, пошук його нових форм;
- забезпечення розвитку у Збройних Силах культури та духовності в нових соціально-економічних умовах;

- пропаганду здорового способу життя, організацію дозвілля, розвиток фізичної культури і спорту серед особового складу військ (сил).

Інформаційний супровід діяльності Збройних Сил здійснюють військові засоби масової інформації (схема 8.2), а також структури взаємодії з цивільними ЗМІ. Офіційний веб-сайт Міністерства оборони (www.mil.gov.ua) щомісяця відвідують понад 20 тис. користувачів Інтернету.

Схема 8.2. Військові засоби масової інформації

Тематика гуманітарної підготовки, суспільно-політичне інформування, діяльність військових засобів масової інформації спрямовані на підвищення обізнаності особового складу Збройних Сил з правових питань, а також – з питань євроатлантичної інтеграції України, кінцевою метою якої є вступ до НАТО.

У 2005р. значно покращилося інформаційне забезпечення особового складу Збройних Сил. Цьому сприяло збільшення тиражів центральних і регіональних військових ЗМІ. Так, тираж журналу “Військо України” був збільшений з 750 до 4 500 примірників, газети “Народна армія” – з 3 000-4 000 до 10-12 тис. примірників. Регіональні газети збільшили тираж у 1,5-2 рази.

Був здійснений експеримент з інформаційно-пропагандистського забезпечення командно-штабного навчання з Об’єднаними силами швидкого реагування “Реакція-2005” на базі модернізованого похідного комплексу, що забезпечує відео- та радіообслуговування особового складу в польових умовах, надає можливість оперативно випускати якісну кольорову друковану продукцію. Започатковано експеримент зі створення в казармених приміщеннях кімнат традицій підрозділів.

З метою забезпечення права військовослужбовців на свободу совісті та їх морально-психологічної і духовної підтримки на базі українського військового контингенту в Іраку у 2005р. була запроваджена діяльність священників.

Удосконалення гуманітарної діяльності у 2006р. передбачає:

- розробку **Концепції соціально-психологічного супроводу проходження військової служби військовослужбовцями за контрактом** (від складання контракту до звільнення з військової служби);
- створення психологічної служби в організаційно-штатній структурі органів з гуманітарних питань Збройних Сил;
- розробку нормативно-правової бази військово-патріотичного виховання та продовження формування позитивного ставлення громадськості до перспективи вступу України до НАТО;
- створення соціологічної служби;

- запровадження морально-психологічної підготовки особового складу військ (сил).

У рамках пілотного проекту, що стосується переходу до комплектування Збройних Сил за контрактним принципом, у 2006р. на базі трьох бригад буде здійснено експеримент з організації культурно-виховної та просвітницької роботи, організації дозвілля військово-службовців військової служби за контрактом.

У цілому, здійснені та заплановані заходи гуманітарної підготовки у Збройних Силах сприяють підвищенню ефективності військової служби, зміцненню дисципліни, патріотичному вихованню військовослужбовців і забезпеченню належного морально-психологічного стану військ.

З метою просування позитивного іміджу Збройних Сил і пропагування військової служби

серед молоді використовувалися традиційні форми: здійснювалися екскурсії допризовної молоді до військових частин, зокрема, приурочені до заходів з нагоди військово-професійних свят; проводилися показові заняття з військової підготовки, виступи військових оркестрів, серед учнівської молоді проводилися конкурси на краще виконання стройової пісні та вікторини “Що ти знаєш про Збройні Сили України?”. Постійно надається допомога середнім школам в оформленні кабінетів допризовної підготовки наочно-агітаційними матеріалами з реклами військової служби, умов вступу до вищих військових навчальних закладів і контрактної служби.

У 2005р. вперше за роки існування Збройних Сил започатковане централізоване забезпечення навчальних закладів, органів виконавчої влади, військових частин плакатною продукцією, що висвітлює життєдіяльність військ (сил). Виданий комплект з 24 плакатів “Збройні Сили України”, що сприяє пропагуванню військової служби серед молоді.

Започаткований пілотний проект з **військово-патріотичного виховання молоді**. Проект здійснюється у взаємодії з мерією м.Українка Київської області та передбачає проведення військовослужбовцями в навчальних закладах міста занять з історії Збройних Сил, стройового вишколу, вивчення стройових пісень, ознайомлення із зразками озброєння та військової техніки.

Позитивні відгуки громадськості дістав Всеукраїнський конкурс дитячого малюнку на тему: “Як я захищатиму Батьківщину”, організований у взаємодії з Міністерством освіти і науки та Міністерством культури і туризму. У конкурсі взяли участь близько 32 тис. дітей з усіх регіонів України.

Значну роль у військово-патріотичному вихованні відіграють музеї, що працюють у системі Збройних Сил. Протягом 2005р. Центральний музей Збройних

Сил України та його філії (Військово-морський музейний комплекс “Балаклава”, Музей ракетних військ стратегічного призначення, Волинський регіональний музей Українського війська та військової техніки) прийняли понад 58 тис. відвідувачів і провели 2 250 екскурсій.

Великий внесок як у культурний розвиток особового складу військ, так і в просування позитивного іміджу армії роблять мистецькі колективи Збройних Сил. Так, Ансамбль пісні і танцю Збройних Сил України провів у 2005р. 125 концертів. Військовим артистам аплодували глядачі багатьох гарнізонів. Ансамбль гідно представляв українське національне мистецтво на урочистій церемонії відкриття міжнародного пісенного конкурсу “Євробачення-2005” і став

переможцем міжнародного фестивалю з нагоди 60-річчя закінчення Другої Світової війни, що відбувся в Китайській Народній Республіці.

Солістка ансамблю Тіна Кароль здобула друге місце на фестивалі молодих виконавців “Нова хвиля” в Юрмалі (Латвія). З великим успіхом співачка виступала також перед українськими миротворцями в Іраку та Косово.

Ансамбль “Екіпаж” Харківського Університету Повітряних Сил виборов гран-прі на фестивалі “Віват, Перемога!”, присвяченому 60-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні, що відбувся в Москві (Росія).

Значна увага надається розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах. Для цього використовуються 850 спортивних майданчиків, понад 500 гімнастичних містечок з тренажерним обладнанням, 210 спортивних залів, 78 стадіонів, 27 плавальних басейнів і 15 стрілецьких тирів. Щорічно проводяться спартакіади та змагання з олімпійських та військово-прикладних видів спорту, конкурси на кращу організацію фізичної підготовки та масової спортивної роботи у військових частинах і військово-навчальних закладах, районні, міські, обласні та республіканські змагання для допризовної молоді.

Набуває розвитку співпраця зі спортивними комітетами держав-учасниць СНД. Так, на Спартакіаді 2005р. в Санкт-Петербурзі (Росія) армійські спортсмени України з шести видів спорту здобули два перші, три другі та одне третє місце.

Збройні Сили беруть участь у Міжнародній військово-спортивній організації (Міжнародна рада військового спорту), яка налічує понад 110 країн світу. Під її егідою проводяться регіональні чемпіонати, чемпіонати світу та Європи, Всесвітні ігри військовослужбовців.

Протягом 2005р. на чемпіонатах світу та Європи військові спортсмени здобули 97 золотих, 127 срібних та 100 бронзових нагород.

У цілому, гуманітарна діяльність Збройних Сил спрямована на формування здорового морально-психологічного клімату всередині Збройних Сил, а також на формування їх дружнього оточення – суспільства, яке розуміє та підтримує власну армію.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ

Найбільш значимими соціальними гарантіями у Збройних Силах є за сучасних умов охорона здоров'я особового складу військ (сил) та забезпечення житлом офіцерського корпусу.

Охорона здоров'я

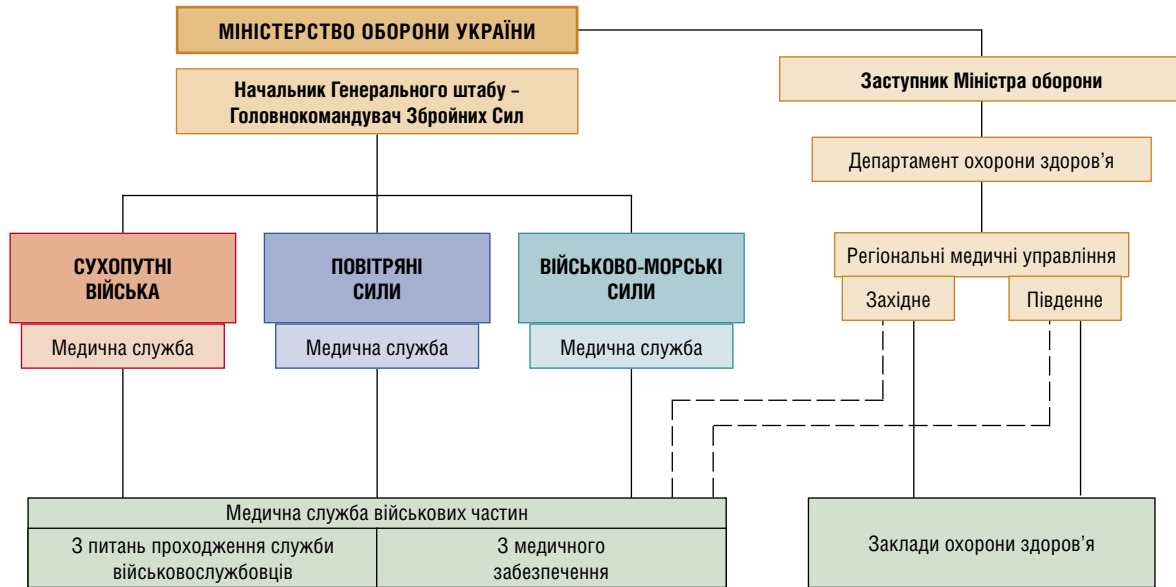
Діяльність системи охорони здоров'я у Збройних Силах спрямована на забезпечення потреб військовослужбовців, членів їх сімей, пенсіонерів Міністерства оборони в медичному обслуговуванні та підтримання рівня здоров'я військово-службовців на рівні, необхідному для ефективного виконання ними службових обов'язків.

Система охорони здоров'я побудована за територіальним принципом. На цей час у складі Збройних Сил налічується 27 військових госпіталів, у т.ч.:

Головний клінічний військовий госпіталь, чотири центральні військові клінічні госпіталі, дев'ять базових військових госпіталів і 13 гарнізонних.

У 2005р. заклади охорони здоров'я оперативних командувань Сухопутних військ перепідпорядковані Департаменту охорони здоров'я Міністерства оборони України, сформовані Західне та Південне регіональні медичні управління – що стало початком створення **єдиного медичного простору** незалежно від видового та оперативного підпорядкування. Перспективна система медичного забезпечення наведена на схемі 8.3.

Схема 8.3. Перспективна система медичного забезпечення Збройних Сил, на кінець 2011р.

На лікувально-профілактичному та санаторно-курортному забезпеченні у Збройних Силах перебуває понад 2,3 млн. осіб (таблиця 8.1). Щоденно на стаціонарному лікуванні у військових госпіталях перебуває в середньому близько 6 000-7 000 осіб, у т.ч. 3 000-4 500 тис. військовослужбовців.

Таблиця 8.1. Контингент, що забезпечується медичними послугами, на кінець 2005р.

Контингент	За видами забезпечення, тис. осіб		Законодавчі та нормативно-правові акти
	лікувально-профілактичне	санаторно-курортне	
Військовослужбовці	210,0	142,0	Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" від 20 грудня 1991р.
Пенсіонери Міністерства оборони	326,0	391,1	Закон України "Про статус ветеранів військової служби та їх соціальний захист" від 24 березня 1998р.
Члени сімей військово-службовців і пенсіонерів Міністерства оборони	585,4	585,4	Закони України "Про Збройні Сили України" від 6 грудня 1991р. та "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" від 20 грудня 1991р.
Працівники та службовці Збройних Сил, які працюють у шкідливих умовах	1,6	90,0	Галузева угода між Міністерством оборони та профспілками на 2003-2007рр., затверджена постановою Колегії Міністерства оборони
ВСЬОГО	1 123,0	1 208,5	

Для виконання вимог чинного законодавства України в частині, що стосується медичного забезпечення військовослужбовців і пенсіонерів Міністерства оборони, членів їх сімей, а також інших категорій осіб, які користуються правом лікування в закладах охорони здоров'я Міністерства оборони, триває вдосконалення існуючої мережі лікувальних закладів Збройних Сил. З цією метою військові госпіталі переважно не розформовуються – вдосконалюється їх організаційно-штатна структура, виходячи із завдань і потрібного рівня надання медичних послуг контингенту, який знаходиться на їх забезпеченні.

Впроваджена ефективна та економічно вигідна форма надання медичних послуг – денні стаціонари, що забезпечують належну якість медичного обслуговування при одночасному скороченні витрат.

У Збройних Силах реорганізована, з урахуванням вимог сьогодення, лікувально-реабілітаційна та оздоровча система для особового складу Збройних Сил і пенсіонерів Міністерства оборони. На цей час санаторно-курортне забезпечення здійснюють 10 військових санаторіїв (схема 8.4).

Схема 8.4. Санаторії Збройних Сил, на кінець 2005р.

У 2005р. в санаторіях Міністерства оборони пройшли лікування понад 75 тис. осіб, з яких близько 20 тис. осіб – на пільгових умовах.

Система надання медичних послуг має практично всі основні види санаторно-курортних закладів (кліматичні, бальнеологічні, грязеві тощо), що дає можливість проводити їх спеціалізацію, визначати групи санаторіїв для лікування хворих з основними видами захворювань. Більшість військових санаторіїв є спеціалізованими лікувальними закладами.

Таким чином, система медичного забезпечення Збройних Сил сприяє виконанню завдань з охорони здоров'я та надання медичних послуг особовому складу Збройних Сил, а також ветеранам військової служби та іншим категоріям громадян, яким законодавчо надано право на медичне обслуговування у закладах охорони здоров'я Міністерства оборони.

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВІЙСЬКОВО-
СЛУЖБОВЦІВ
ЖИТЛОМ**

Забезпечення військовослужбовців Збройних Сил житлом залишається одним з пріоритетних напрямів соціальної політики держави, що реалізується відповідно до Програми забезпечення житлом військовослужбовців, звільнених у запас або відставку та Комплексної програми забезпечення житлом військовослужбовців та членів їх сімей.

Незважаючи на наявність згаданих програм, попередні підходи до розв'язання цієї проблеми не лише не призвели до бажаного результату (схема 8.5), але й ще більше загострили її через відкладені борги та розширення соціальної бази невдоволених.

Схема 8.5. Стан забезпечення житлом військовослужбовців та членів їх сімей

Протягом 2000-2004рр. черга безквартирних військовослужбовців зменшилася лише на 9 900 осіб.

Загальне число безквартирних військовослужбовців та осіб, звільнених з військової служби, які мають право згідно із законодавством на отримання житла, становить понад 60 тис. осіб.

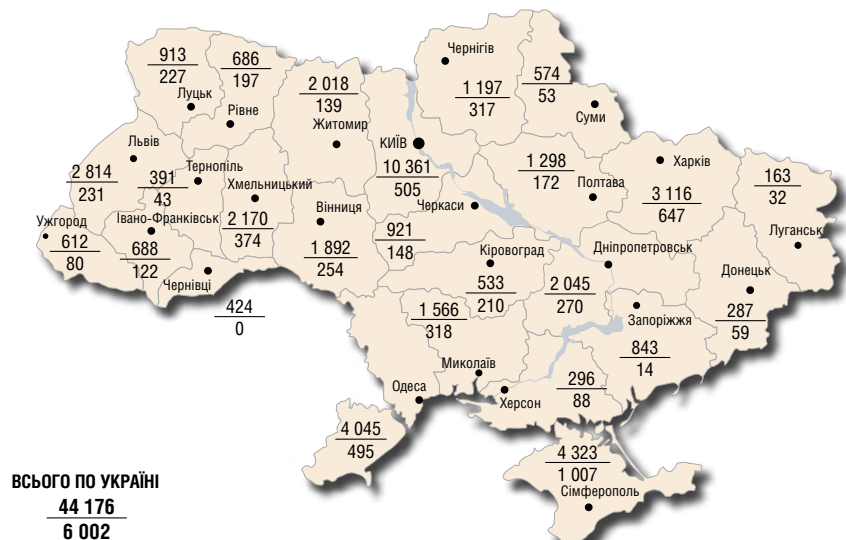
У Міністерстві оборони в черзі на отримання житла, станом на початок 2005р., перебували 44,2 тис. осіб. З них 13 тис. осіб – очікують житла понад 10 років. При цьому, 17,2 тис. військовослужбовців, звільнених протягом 2004-2005рр. мають право на отримання житла протягом трьох років, відповідно до чинного законодавства України.

Крім того, у виконавчих органах місцевих рад на квартирному обліку перебувають ще близько 17 тис. безквартирних сімей звільнених військовослужбовців, з яких – 3 800 ветеранів військової служби, яким виповнилося 60 і більше років. Забезпеченням квартирами цієї категорії громадян безпосередньо

займається Державний департамент адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, та конверсії колишніх військових об'єктів. Цей Департамент у 2005р. був включений до складу Міністерства оборони України.

У 2005р. Міністерство оборони вдалося до дієвих заходів з кардинального покращення стану забезпечення військовослужбовців житлом. Насамперед, було визначене реальне число безквартирних військовослужбовців в областях, районах і містах та скориговані плани будівництва житла (схема 8.6).

Схема 8.6. Число безквартирних військовослужбовців (на початок 2005р.) та будівництво житла за регіонами України (на кінець 2005р.)

Примітка: У чисельнику наведено число безквартирних військовослужбовців, у знаменнику – кількість квартир, побудованих протягом 2005р.

За результатами детальної перевірки законності перебування в черзі безквартирних військовослужбовців вона скоротилася на 1 638 осіб. Таким чином був перекритий канал нецільового використання бюджетних коштів обсягом близько 160 млн. грн.

Запроваджено ряд заходів з ретельного контролю над отриманням військово-службовцями житла. Надання військовослужбовцям квартир набуло прозорого, контрольованого характеру. Список безквартирних військовослужбовців та прізвища тих, хто отримує житло, розміщені на офіційному веб-сайті Міністерства оборони та друкуються у військових засобах масової інформації.

У 2005р. незважаючи, *по-перше*, на підвищення вартості житла в середньому на 35%, *по-друге*, збільшення середньої площі новозбудованих квартир на 5%, *по-третє* – на те, що бюджетні кошти на будівництво і придбання житла для військовослужбовців почали надходити лише з другого півріччя, вдалося за рахунок цілеспрямованого використання фінансових ресурсів побудувати і придбати 6 537 квартир – що у 2,3 рази більше, ніж у 2004р. (2 811 квартир).

Із зазначеної загальної кількості, 6 002 квартири отримані для забезпечення житлом військовослужбовців з черги Міністерства оборони; 535 квартир придбані Державним департаментом адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або

відставку, та конверсії колишніх військових об'єктів – для осіб, які перебувають у черзі в місцевих органах влади.

Протягом наступних трьох років Міністерство оборони планує розв'язати проблему забезпечення військовослужбовців житлом у Києві, Львові, Одесі.

Особлива увага зосереджена на створенні фонду службового житла, яким забезпечуватимуться військовослужбовці під час проходження військової служби до досягнення ними вислуги 20 років. На кінець 2009р. планується забезпечити службовим житлом близько 7 000 військовослужбовців.

У 2006р. Міністерство оборони ініціюватиме розробку та прийняття Державної програми створення накопичувальної системи забезпечення військовослужбовців житлом. Вона передбачатиме накопичення коштів на індивідуальних рахунках військовослужбовців (через цільове фінансування Міністерства оборони, а також особистих внесків військовослужбовців за їх бажанням) у розрахунок, що при досягненні 20 календарних років вислуги військовослужбовець матиме можливість придбати власне житло розміром, що відповідає соціальним нормам, у будь-якому регіоні України. В разі подовження служби понад 20 років, кошти на рахунок військовослужбовця накопичуватимуться й надалі, що дозволить йому придбати житло площею, більшою за соціальну норму.

Таким чином, Міністерство оборони планує протягом наступних трьох-чотирьох років повністю розв'язати житлову проблему у Збройних Силах, створити потужний фонд службового житла та надати квартири особам, які звільнятимуться з військової служби.

У цілому, у Збройних Силах забезпечується дотримання основних прав і свобод військовослужбовців і членів їх сімей. Міністерство оборони й надалі посилюватиме гуманітарну та соціальну складові своєї діяльності. Однією з головних вимог до діяльності органів військового управління стане відповідальність перед військовослужбовцями і суспільством.

Дотримання цієї вимоги є необхідною передумовою високого рівня суспільної довіри до Збройних Сил та їх належної ефективності.

РОЗДІЛ 9

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ І КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМИ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ
КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОЄННЯМИ
ТА ЇХ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ І КОНТРОЛЬ НАД ОЗБРОЄННЯМИ

Міжнародне співробітництво є важливим напрямом діяльності Міністерства оборони України. У 2005р. помітно активізувалися його зовнішні контакти, зокрема, на рівні вищого керівництва. Протягом року відбулися понад 30 заходів міжнародного співробітництва за участю Міністра оборони, під час яких були підписані сім міжнародних, міжурядових і міжвідомчих договорів; за участю начальника Генерального штабу – понад 15 робочих зустрічей і візитів, результатами яких стали двосторонні домовленості у сфері військового співробітництва.

Відчутними є здобутки в розвитку відносин з НАТО та Європейським Союзом. Політика України стала більш прозорою і зрозумілою для партнерів, новий формат відносин з НАТО відкриває реальні перспективи набуття Україною членства в Альянсі. Розвиваються контакти з країнами СНД та двосторонні відносини із зарубіжними країнами.

Активною є миротворча діяльність Збройних Сил, постійним – неухильне дотримання Україною зобов'язань за міжнародними угодами з роззброєння та нерозповсюдження зброї. Це сприяє підвищенню її міжнародного авторитету, розширенню партнерських стосунків у рамках глобальної і регіональної систем безпеки.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Міжнародне співробітництво Збройних Сил спрямоване на зміцнення довіри між державами; послідовне зниження загрози використання військової сили; здійснення політики європейської та євроатлантичної інтеграції, кінцевою метою якої є вступ до НАТО як основи загальноєвропейської системи безпеки; підвищення можливостей Збройних Сил.

Головними напрямками міжнародного співробітництва Збройних Сил є наступні:

- розвиток відносин з НАТО та ЄС у контексті євроатлантичної та європейської інтеграції;
- співробітництво з країнами СНД у військовій та військово-технічній сферах;
- розвиток двосторонніх відносин з іншими країнами.

Розвиток відносин з НАТО. Співробітництво з НАТО розвивається у форматах взаємних візитів, консультацій зустрічей на рівні вищого військового керівництва; виконання Плану дій та Цільового плану Україна-НАТО; участі України у програмі НАТО “Партнерство заради миру” і Процесі планування та оцінки сил.

Міністр оборони України протягом 2005р. взяв участь у засіданнях Комісії Україна-НАТО, Ради євроатлантичного партнерства та консультаціях Україна-НАТО на рівні міністрів оборони. За їх результатами, досягнуті двосторонні домовленості стосовно ряду важливих аспектів військової політики та військового будівництва, шляхів реалізації Плану дій Україна-НАТО, обговорені питання оборонної політики України та напрямів реформування Збройних Сил у контексті набуття членства в НАТО.

За результатами консультацій Україна-НАТО на рівні міністрів оборони, що відбулися у Вільнюсі (Литва) 23-24 жовтня, між Україною і 13 союзниками по НАТО підписаний Лист про наміри підтримки програми Спільної робочої групи Україна-НАТО з питань оборонних реформ, професійного розвитку цивільного персоналу, працевлаштованого у структурах безпеки України.

У грудні 2005р. на засіданні Ради міністрів оборони Південно-Східної Європи у Вашингтоні (США) за участю Міністра оборони України було проголошено

про приєднання України до складу цієї організації, до якої належать: Албанія, Болгарія, Греція, Італія, Македонія, Румунія, Словенія, США, Туреччина та Хорватія. Рада міністрів оборони Південно-Східної Європи є сполучною ланкою країн цього регіону з НАТО, і приєднання до неї є ще одним кроком України на шляху набуття нею членства в Альянсі.

Протягом 2005р. динамічного розвитку набуло міжнародне співробітництво Генерального штабу Збройних Сил України. За участю **начальника Генерального штабу** відбулися понад 15 робочих зустрічей, у т.ч. візити до Бельгії, Іспанії, Німеччини, США, Угорщини, Хорватії, Чехії. Їх результатами стали двосторонні домовленості у сфері військового співробітництва. У червні та листопаді 2005р. начальник Генерального штабу взяв участь у засіданнях Військового комітету Україна-НАТО та Військового комітету Євroatлантичного партнерства на рівні начальників генеральних штабів (Брюссель, Бельгія).

Протягом 2005р. з офіційними візитами Генеральний штаб Збройних Сил України відвідали Голова Військового комітету НАТО, командувачі Об'єднаними Збройними силами США в Європі та Об'єднаними Військовоморськими силами США в Європі, начальники генеральних штабів збройних сил Італії, Польщі та інші військові посадові особи.

Важливим етапом розширення відносин між Україною і НАТО став прийнятий у листопаді 2002р. **План дій Україна-НАТО**, невід'ємною складовою якого є щорічні Цільові плани дій Україна-НАТО. Розробка та виконання цих документів є результатом спільної праці Ради національної безпеки і оборони на чолі з Президентом України, Міністерства оборони, Міністерства закордонних справ, інших центральних органів державної влади.

Головними результатами виконання завдань Цільового плану у 2005р. стали розробка Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр., реформування Головної інспекції Міністерства оборони України, створення Громадської колегії при Міністерстві оборони України, набуття чинності Положенням "Про затвердження порядку виконання завдань черговими силами протиповітряної оборони Збройних Сил України у мирний час" та інші.

У квітні 2005р. започаткований якісно новий етап відносин України з НАТО – **Інтенсифікований діалог з питань набуття членства**. Він передбачає внесення до порядку денного засідань Ради Євroatлантичного партнерства питань набуття Україною членства в НАТО та її участь у цих засіданнях, а також періодичні зустрічі з Північноатлантичною радою на рівні послів, Міжнародним секретаріатом та іншими органами НАТО.

У червні 2005р. Міністерством закордонних справ України розроблений та переданий до НАТО Початковий дискусійний документ, що є обов'язковою умовою і першою стадією приєднання України до Інтенсифікованого діалогу.

У межах реалізації цілей Інтенсифікованого діалогу в Міністерстві оборони України створена Робоча група, завданнями якої є опрацювання військових питань у контексті євroatлантичної інтеграції України та участь у розробці проекту першої річної Національної програми Плану дій щодо членства України в НАТО.

З метою забезпечення ефективності діяльності Робочої групи активізовані зв'язки з експертами Великої Британії, Болгарії, Естонії, Литви, США, Офісом зв'язку НАТО в Україні. Передбачається, що у 2006р. в якості радників з питань розробки зазначеної Національної програми будуть залучені експерти Литви, Німеччини, Польщі, Словаччини, Франції та Чехії.

Значна увага надається участі Збройних Сил у **програмі НАТО "Партнерство заради миру"** (ПЗМ), що передбачає, зокрема, заходи з підвищення можливостей Збройних Сил України, забезпечення сумісності військ (сил) країн-партнерів, навчання, мовної підготовки військовослужбовців та адаптації звільнених військових до цивільного життя.

У 2005р. із 298 запланованих Програмою заходів, близько 40% передбачали участь підрозділів Збройних Сил у багатонаціональних військових навчаннях (схема 9.1).

Схема 9.1. Крупні багатонаціональні військові навчання за участю Збройних Сил України у 2005р.

А. На території України або поблизу її кордонів

Cooperative Best Effort (Україна)
Тактичне навчання батальйонного рівня
Залучені: 540 військовослужбовців Збройних Сил України
Основні завдання: практичне виконання завдань за стандартами НАТО під час миротворчої операції

Peace Shield 2005 (Україна)
Командно-штабне навчання рівня дивізії
Залучені: чотири кораблі, чотири вертольоти та чотири літаки Су-27, 320 військовослужбовців
Основні завдання: відпрацювання спільних дій під час планування та проведення багатонаціональної миротворчої операції. Організація взаємодії між сухопутними та військово-морськими силами

Viking 2005 (Швеція, Україна)
Командно-штабне комп'ютерне навчання бригадного рівня
Залучені: 52 штабні офіцери Сухопутних військ
Основні завдання: підготовка офіцерів управління до дій у складі штабів багатонаціональних бригад

ASSISTEX - 2 (Україна)
Командно-штабне навчання із залученням військ
Залучені: 17 одиниць техніки, підрозділ Військової служби правопорядку, рота радіаційного, хімічного та бактеріологічного захисту
Основні завдання: вивчення принципів планування, підготовки та проведення протидиверсійних та антитерористичних операцій за стандартами НАТО

BLACKSEAFOR Activation (акваторія Чорного моря)
Тактичне навчання військово-морських сил
Залучені: корабель управління "Славутич", рятувально-буксирне судно "Кременець", три штабні офіцери Військово-Морських Сил
Основні завдання: бойове злагодження підрозділів BLACKSEAFOR з метою підготовки до виконання завдань за призначенням

Б. Поза межами України

Centrifugal Force (Німеччина)
Навчання підрозділів зв'язку
Залучені: підрозділ зв'язку Збройних Сил України (20 військовослужбовців)
Основні завдання: відпрацювання питань взаємосумісності засобів зв'язку та управління військами під час миротворчих операцій

Cossack Steppe 2005 (Польща)
Тактичне навчання батальйонного рівня
Залучені: літак Іл-76 Повітряних Сил, 110 військовослужбовців Західного оперативного командування
Основні завдання: відпрацювання спільних дій загальновійськових підрозділів у миротворчих, пошуково-рятувальних і гуманітарних операціях

Commonwealth 2005 (Польща)
Командно-штабне навчання батальйонного рівня
Залучені: 13 штабних офіцерів UKRPOLBAT
Основні завдання: підготовка до виконання завдань у складі сил KFOR

Light Avalanche 2005 (Словаччина)
Командно-штабне навчання із залученням військ з питань ліквідації наслідків стихійного лиха
Залучені: 20 штабних офіцерів Сухопутних військ
Основні завдання: тренування штабу спільного україно-румунсько-угорсько-словацького інженерного батальйону "Тиса"

Bold Monarch (Італія)
Тактичне навчання військово-морських сил
Залучені: рятувально-буксирне судно "Кременець", корабель управління "Славутич" з рятувальною парашутно-десантною групою (сім осіб) морської авіаційної бригади, команда водолазів (12 осіб), чотири штабні офіцери
Основні завдання: відпрацювання спільних процедур і досягнення взаємосумісності у виконанні завдань пошуку та рятування підводних човнів

Cooperative Key (Болгарія)
Тактичне навчання повітряних і наземних сил
Залучені: літак Іл-76 Повітряних Сил, дев'ять штабних офіцерів; зведений парашутно-десантний взвод Сухопутних військ (33 особи), група забезпечення десантування (п'ять осіб)
Основні завдання: вдосконалення взаємосумісності з підрозділами країн-членів НАТО

Майже 30% заходів у рамках ПЗМ у 2005р. були спрямовані на досягнення сумісності систем управління і зв'язку, логістики, пристосування до штабних процедур і стандартів НАТО, що сприяє розширенню участі Збройних Сил у спільних операціях НАТО та реалізації заходів зазначеної Програми.

Решта 30% заходів стосувалися навчання військовослужбовців Збройних Сил на фахових і мовних курсах у військових закладах країн НАТО та України з наступним стажуванням на посадах у підрозділах та органах військового управління.

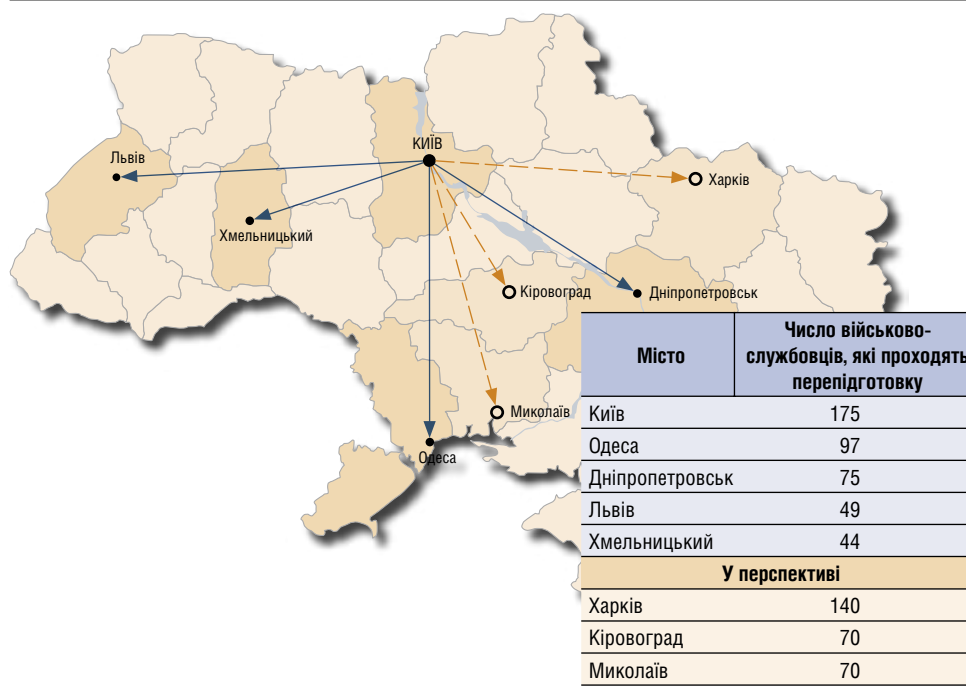
Протягом 2005р. на мовних та фахових курсах за кордоном навчалися близько 800 військовослужбовців. З метою підвищення фахової підготовки військовослужбовців Збройних Сил (насамперед, експериментальних бригад) та вивчення досвіду переходу Війська Польського на стандарти НАТО, у вересні 2005р. у структурних підрозділах Міністерства національної оборони Республіки Польща пройшли стажування 24 представники Збройних Сил.

У 2006р. заплановане відкриття додаткових 10 навчальних груп підвищеного рівня вивчення англійської мови з терміном навчання 12 тижнів. Мережа курсів вивчення англійської мови, яку планується створити у Збройних Силах, дозволить щороку здійснювати підготовку до 1 170 військовослужбовців.

У співробітництві України з НАТО особлива увага надається питанням адаптації колишніх військовослужбовців до умов цивільного життя. Протягом 2005р. курси перепідготовки пройшли майже 440 військовослужбовців, звільнених у запас або відставку. Витрати НАТО за цією статтею у 2005р. зросли, порівняно з попереднім роком, на 30%.

Сьогодні створені і працюють курси мовної і фахової перепідготовки у Дніпропетровську, Києві, Львові, Одесі, Хмельницькому, на черзі – відкриття курсів у Кіровограді, Миколаєві, Харкові (схема 9.2). Працевлаштовані близько 400 колишніх військовослужбовців, у т.ч. 75 – за кордоном.

Схема 9.2. Курси перепідготовки військовослужбовців, звільнених у запас або відставку

Окремим напрямом співробітництва Україна-НАТО в рамках ПЗМ є *проект з утилізації надлишкових запасів зброї та боеприпасів в Україні* (докладніше див. Розділ 7). 22 лютого 2005р., під час засідання Комісії Україна-НАТО, Генеральний секретар НАТО Я.Схеффер та Президент США Дж.Буш заявили про започаткування в Україні проекту Трестового фонду ПЗМ з утилізації боеприпасів, стрілецької зброї та переносних зенітних ракетних комплексів.

У листопаді 2005р. на засіданні Спільної робочої групи Україна-НАТО з питань озброєнь укладена Імплементативна угода між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з питань матеріально-технічного забезпечення та постачання (*NAMSO*), згідно з якою участь у фінансуванні цього проекту на сьогодні беруть 11 країн НАТО. У грудні цього ж року до проекту приєднався ЄС.

У **Процесі планування та оцінки сил** (ППОС) Україна є активною учасницею з 1995р. Протягом 2004-2005рр. у рамках цього процесу були передбачені 54 цілі партнерства, в т.ч. для Сухопутних військ – 10, Військово-Морських Сил – 10, Повітряних Сил – сім.

21 листопада 2005р. на засіданні Політико-військового керівного комітету НАТО Збройні Сили України за результатами виконання завдань ППОС отримали позитивні оцінки експертів НАТО. На сьогоднішній день, до участі в ППОС залучені сили та засоби Збройних Сил України, перелік яких наведений на схемі 9.3.

Схема 9.3. Перелік сил і засобів Збройних Сил України, виділених для участі у Процесі планування та оцінки сил НАТО

СУХОПУТНІ ВІЙСЬКА	ПОВІТРЯНІ СИЛИ	ВІЙСЬКОВО- МОРСЬКІ СИЛИ
<ul style="list-style-type: none"> - окрема аеромобільна бригада; - механізований батальйон; - інженерно-саперний батальйон; - окремий спеціальний батальйон; - рота радіаційного, хімічного та бактеріологічного захисту; - ескадрилья окремого полку армійської авіації 	<ul style="list-style-type: none"> - чотири військово-транспортні літаки; - санітарний літак Ан-26 	<ul style="list-style-type: none"> - фрегат (У-130) з двома вертольотами Ка-27; - великий десантний корабель (У-402); - корвет (У-200); - малий танкер (У-760); - рятувальний буксир (У-705) з командою водолазів (12 осіб); - рота морської піхоти; - окремий загін боротьби з підводними диверсійними силами та засобами

Починаючи з 2005р., підготовка зазначених сил і засобів є пріоритетним напрямом діяльності Міністерства оборони та Генерального штабу. Зокрема, у 2005р. у Збройних Силах проведена оцінка аеромобільної роти, роти морської піхоти та військового корабля, результати якої підтвердили їх готовність до виконання завдань у складі багатонаціональних формувань НАТО.

Україна робить значний внесок у **підтримку миротворчих операцій під егідою НАТО**. Вона активізує участь у діяльності багатонаціонального батальйону УКРПОЛБАТ у Косово, українська частина якого з 1 січня 2005р. перейшла на забезпечення з Державного бюджету. Укладена Угода про підтримку антитерористичної операції НАТО “Активні зусилля” в Середземному морі. Україна підтримала операцію НАТО в Афганістані, Навчальну місію в Іраку та миротворчу операцію НАТО і ЄС у Судані.

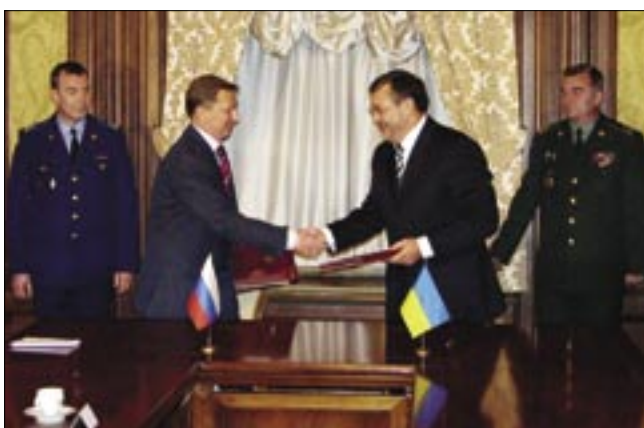
Українська транспортна авіація залучалася до перевезення вантажів та миротворчого персоналу Великої Британії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, США, Франції, Чехії.

Розвиток відносин з Європейським Союзом відбувається в рамках Плану дій Україна-ЄС. Починаючи з 2004р. Міністерство оборони представлено в Європейському Союзі офіцером взаємодії з Військовим штабом ЄС.

У рамках виконання **Плану Україна-ЄС** у 2005р. опрацьоване питання участі підрозділів Військової служби правопорядку у складі міжнародного батальйону військової поліції в миротворчих операціях під егідою ЄС на Балканах.

Під час Дев'ятого самміту Україна-ЄС (грудень 2005р., Київ), на зустрічі Міністра оборони України з Високим представником ЄС з питань Спільної зовнішньої політики і політики безпеки Х.Соланою було заявлено про підтримку Євросоюзом участі України в колективній системі європейської безпеки. Під час самміту підписані угоди стосовно системи повітряного сполучення та глобальної супутникової навігаційної системи, в яких планується участь України.

У 2005р. між Україною та ЄС були укладені угоди про процедури забезпечення безпеки обміну інформацією з обмеженим доступом, а також про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС із врегулювання криз.

Співробітництво з країнами СНД. У відносинах із СНД Україна намагається підтримувати стабільний рівень конструктивного співробітництва. У 2005р. делегація Міністерства оборони двічі брала участь у засіданнях **Ради міністрів оборони держав-учасниць СНД** (червень, Душанбе; листопад, Москва). В умовах трансформації СНД у механізм переговорів і політичних консультацій зусилля України зосереджуються на розвитку двосторонніх відносин з державами-учасницями. Зокрема, під час згаданого засідання в Москві відбулися зустрічі Міністра оборони України з міністрами оборони Азербайджану, Російської Федерації та Таджикистану, за результатами яких підписані плани

двостороннього співробітництва. Під час двосторонньої зустрічі з Міністром оборони Російської Федерації укладена також Угода про співробітництво у сфері безпеки польотів державних повітряних суден. Плани двостороннього співробітництва оборонних відомств були підписані з Білоруссю та Казахстаном.

Двосторонні відносини з іншими країнами. Станом на кінець 2005р., міжнародні домовленості про співробітництво укладені майже з 50 державами світу.

Під час візиту делегації Міністерства оборони України до **Республіки Ірак** у листопаді 2005р. підписаний Протокол намірів про співробітництво між міністерствами оборони України та Республіки Ірак. Міністерством оборони України реалізоване Рішення Кабінету Міністрів України стосовно передачі іракським силам безпеки надлишкової частини озброєнь, військової техніки та військово-технічного майна українського миротворчого контингенту зі складу Багатонаціональних сил в Іраку.

У липні 2005р., вперше за новітню історію України, Міністр оборони України відвідав з офіційним візитом **Державу Ізраїль**. Під час візиту між оборонними відомствами двох країн була підписана Виконавча угода про співробітництво у військовій сфері.

Виконання планів міжнародного військового співробітництва у 2005р. сприяло реалізації державної політики у воєнній сфері в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції.

Міжнародне військове співробітництво є одним із ключових чинників забезпечення належного рівня безпеки України та реформування її Збройних Сил. З огляду на це, Міністерство оборони вживає заходів для його активізації. Зокрема, планується перехід на середньо- та довгострокове планування міжнародного військового співробітництва. Триває підготовка проектів Концепції міжнародного співробітництва Збройних Сил України та Положення про організацію міжнародного співробітництва у Збройних Силах України в контексті пріоритетів зовнішньої політики держави, з урахуванням вимог Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.

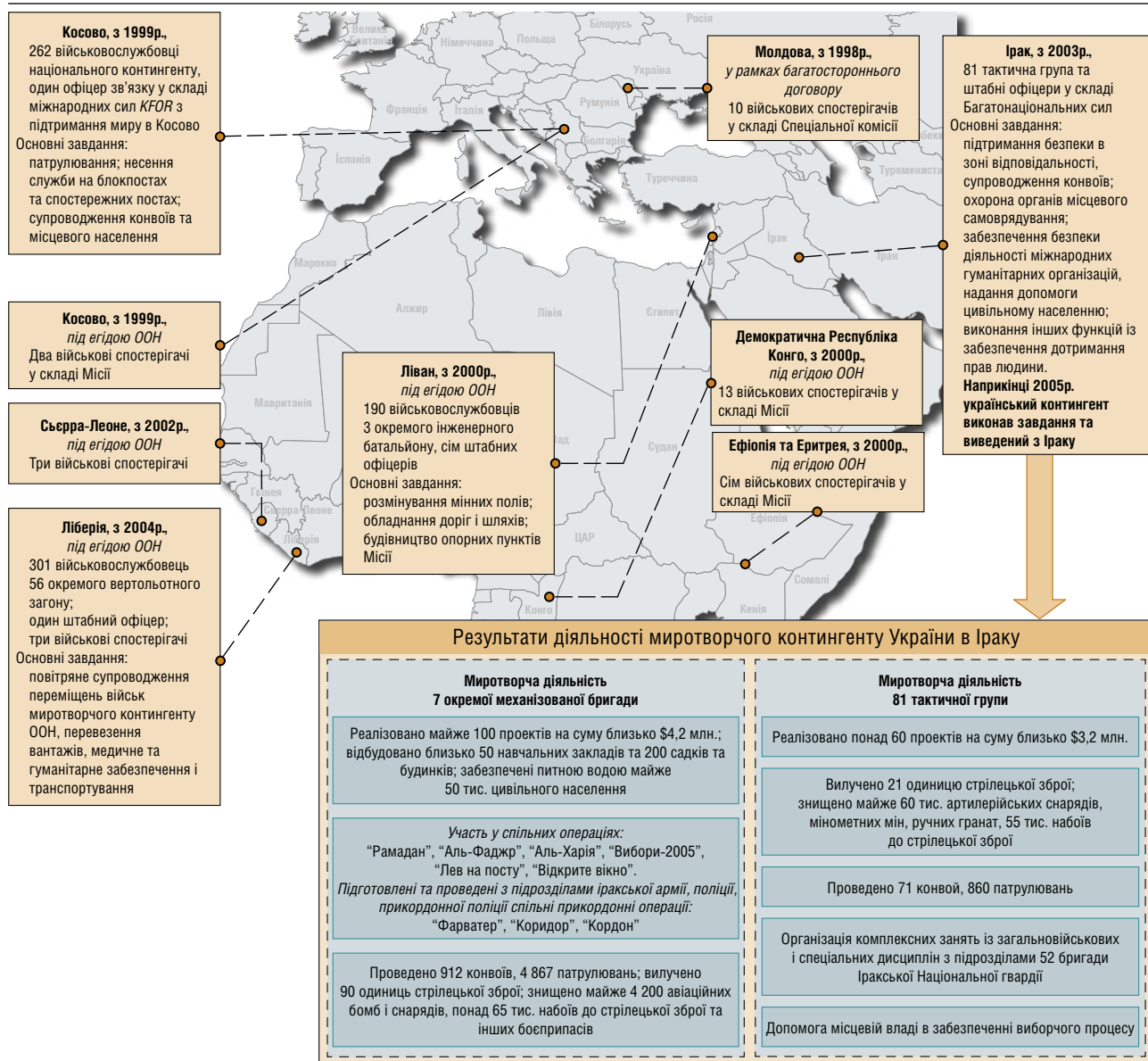
МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Миротворча діяльність Збройних Сил України є вагомим аргументом серйозності політичних заяв про поглиблення участі держави в міжнародній системі безпеки та її гідний внесок до цієї системи.

Участь Збройних Сил України в міжнародних операціях і миротворчих місіях не лише забезпечує авторитет України в демократичному суспільстві, але й сприяє підтриманню боєздатності військових частин і підрозділів та є важливим чинником професіоналізації Збройних Сил.

У 2005р. українські військові контингенти та персонал брали участь у миротворчих місіях на території дев'яти країн світу (схема 9.4). Найбільш важливі з них охарактеризовані нижче.

Схема 9.4. Миротворча діяльність Збройних Сил України

Міжнародні сили в Косово. До виконання завдань у Косово у 1999р. приступив національний контингент зі складу 1 окремого спеціального батальйону Збройних Сил України. Зараз український військовий контингент виконує завдання як підрозділ українсько-польського миротворчого батальйону у складі багатонаціональної бригади "Схід". З початку 2005р. ресурсне забезпечення українського контингенту здійснюється за рахунок бюджетних призначень Міністерства оборони України.

У 2005р. особовим складом батальйону супроводжено близько 16,5 тис. одиниць автомобільної техніки з гуманітарним вантажем і майже 100 тис. місцевого населення, здійснено 27 тис. патрулювань, надана медична та гуманітарна допомога близько 30 тис. мешканців населених пунктів, розташованих у зоні відповідальності українського контингенту. Українські військовослужбовці в Косово надали допомогу місцевим жителям у відновленні 30 км ліній електропостачання та влаштуванні 10 шкіл, трьох лікарень і медичних пунктів.

У червні 2005р. міністрами оборони України, Польщі та Литви був підписаний Лист намірів про формування спільного українсько-польсько-литовського

миротворчого батальйону у складі Багатонаціональної дивізії миротворчих сил у Косово (*KFOR*). У зв'язку з реформуванням Міжнародних сил з підтримання миру, сторонами опрацьовується перспектива створення багатонаціонального формування на рівні з'єднання.

Місія ООН у Лівані. Завдання у складі Місії ООН у Лівані з 2000р. виконує 3 окремі інженерний батальйон Збройних Сил України, який контролює територію близько 850 км² на південь від р.Аль-Літані, де розташовано понад 60 населених пунктів.

Особовим складом батальйону знешкоджено понад 6 500 вибухонебезпечних предметів, у т.ч. 3 400 протипіхотних мін, майже 100 протитанкових мін, 330 снарядів і понад 1 000 гранат, перевірено на наявність вибухонебезпечних предметів майже 400 км шляхів і доріг та близько 540 тис. м² території, підготовлено 14 вертолітних майданчиків, надано медичну допомогу майже 10 тис. місцевих жителів.

Місія ООН у Лібєрії. З 2004р. у складі Місії ООН у Лібєрії бере участь у виконанні завдань з підтримання миру 56 окремі вертолітний загін Збройних Сил України. Загін здійснює повітряне супроводження переміщень військ миротворчого контингенту ООН, перевезення вантажів, медичне та гуманітарне забезпечення і транспортування. У 2005р. ним виконано понад 12 тис. польотів, перевезено майже 20 тонн різноманітних вантажів і понад 44,5 тис. осіб. Наліт військових льотчиків цього підрозділу складає близько 12 тис. годин.

Республіка Ірак. У 2005р. завершилася місія українського миротворчого контингенту в Республіці Ірак. З початку воєнної операції в Іраку (2003р.) до травня 2005р. у складі Багатонаціональної дивізії "Центр-Південь" діяла окрема механізована бригада Збройних Сил України, згодом переформована в тактичну групу. Їх внесок у підтримання миру та стабільності в Іраку належним чином оцінений союзниками по коаліції та Урядом Іраку. У грудні 2005р., на виконання передвборних зобов'язань Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, український контингент у плановому порядку повернувся до Батьківщини.

Зону відповідальності 81 тактичної групи Україна передала під контроль 3 бригади 8 дивізії Збройних Сил Іраку.

Ця бригада (чисельністю 2 700 осіб) була підготовлена українськими військовими спеціалістами та сертифікована за участю американського та польського командування Багатонаціональних сил в Іраку – як готова до виконання завдань за призначенням.

Український миротворчий контингент у Республіці Ірак – єдиний, що зміг підготувати для Збройних Сил Іраку повноцінне з'єднання на рівні бригади.

Для передачі досвіду, координації підготовки сил безпеки, реалізації проектів з відновлення військової та цивільної інфраструктури, надання допомоги в підготовці силових структур Україна у 2006р. залишає в Іраку 50 представників Збройних Сил.

Підготовка підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчих операціях здійснюється на базі Яворівського навчального центру, де створюється Міжнародний центр миротворчості та безпеки.

Починаючи з 2006р., практикуватиметься залучення до участі в міжнародних операціях з підтримання миру штатних, спеціально підготовлених підрозділів, з попередньою їх перевіркою представниками міжнародних організацій та наступною сертифікацією. Це дозволить вирішити питання опанування офіцерами органів військового управління штабних процедур за стандартами НАТО, отримати досвід у сфері взаємодії і співробітництва з цивільними структурами країни призначення.

Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері миротворчої діяльності набуває дедалі більшої інтенсивності та динамізму. Миротворча діяльність Збройних Сил сприяє формуванню позитивного іміджу України як бажаного партнера міжнародних організацій і провідних країн світу. Вона є гідним внеском у справу забезпечення глобальної і регіональної безпеки.

Міністерство оборони України і надалі надаватиме значну увагу розвитку та вдосконаленню функціональних можливостей миротворчих контингентів у діяльності з підтримання миру та безпеки.

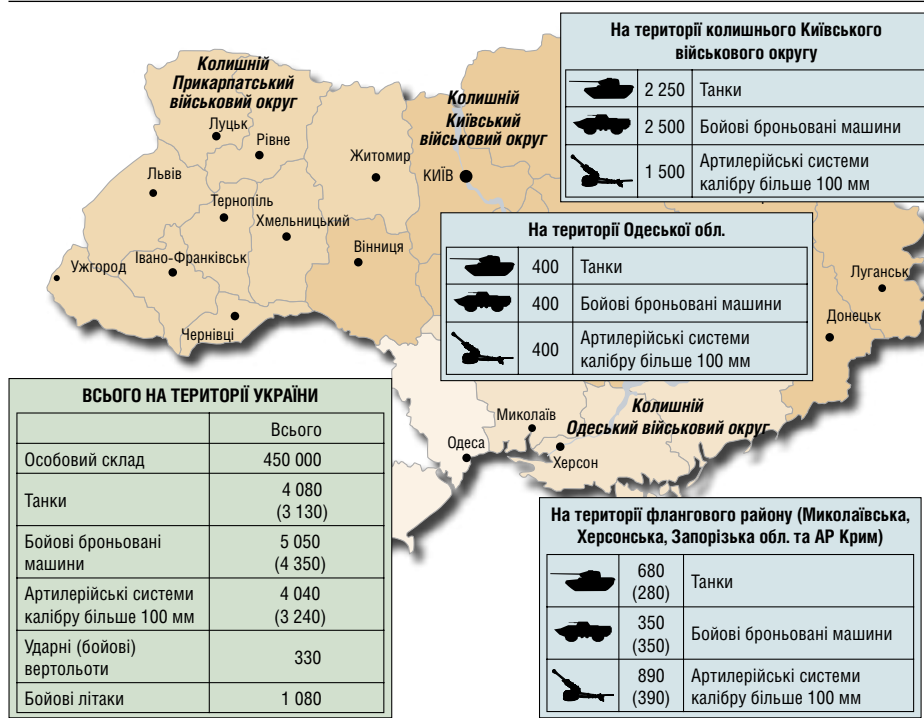
ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОЄННЯМИ ТА ЇХ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ

Україна повною мірою виконує свої зобов'язання в системі міжнародних договорів з контролю над озброєннями та їх нерозповсюдження. З набуттям у квітні 2005р. членства в **Австралійській групі** (контроль над експортом "чутливої" хімічної і біологічної продукції), Україна стала учасницею всіх без винятку міжнародних режимів експортного контролю.

Суттєвим внеском у забезпечення міжнародної безпеки є участь України в реалізації **Договору з відкритого неба**, дія якого поширюється на території більшості європейських держав, а також США і Канади.

Слід відзначити, що Україна продовжує скорочення звичайних озброєнь нижче рівнів, встановлених **Договором про звичайні збройні сили в Європі** (схема 9.5) і приєдналася до **Ініціативи стосовно відмови від розробки,**

Схема 9.5. Обмеження для України згідно з Договором про звичайні збройні сили в Європі (в дужках – кількість озброєнь у бойовому складі)

виробництва, випробування та розгортання ракет середньої (1 000-5 500 км) та меншої (500-1 000 км) дальності наземного базування (як у ядерному оснащенні, так і з будь-якими неядерними зарядами), їх пускових установок, а також усіх відповідних допоміжних споруд та обладнання.

Україна постійно підтримує також конкретні проекти співробітництва у галузях нерозповсюдження, роззброєння, боротьби з тероризмом, ядерної безпеки в рамках **Глобального партнерства у протидії розповсюдженню зброї і матеріалів масового ураження.**

Загалом, станом на кінець 2005р., Збройні Сили України беруть активну участь у практичній реалізації понад 30 міжнародних договорів та угод у сфері безпеки та контролю над озброєннями. Вони забезпечують інспекційну діяльність держав-учасниць на території України, здійснюють контрольні заходи за межами держави та беруть участь у передбаченому міжнародними договорами інформаційному обміні у відповідних сферах діяльності.

Активна участь України в режимах контролю над озброєннями та їх нерозповсюдження сприяють зміцненню її іміджу як відкритої, передбачуваної держави.

Підсумовуючи наведене, можна стверджувати, що міжнародне співробітництво, миротворча діяльність Збройних Сил та участь України в режимах контролю над озброєннями та їх нерозповсюдження будуть динамічно розвиватися й надалі, сприятимуть підвищенню авторитету України у світі, її утвердженню як впливового суб'єкта в міжнародних системах безпеки.

Активна участь Збройних Сил України у розвитку багатосторонніх та двосторонніх відносин у воєнній сфері допоможе досягненню цілей їх реформування та розвитку, набуттю їх підрозділами сумісності з підрозділами НАТО, зміцненню взаємовідносин між військовослужбовцями різних держав, створенню клімату довіри та військового братерства.

РОЗДІЛ 10

ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ

ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Згідно із Законом України "Про оборону України", фінансування потреб національної оборони має здійснюватися за рахунок Державного бюджету України в розмірі не менше 3% запланованого обсягу внутрішнього валового продукту (ВВП).

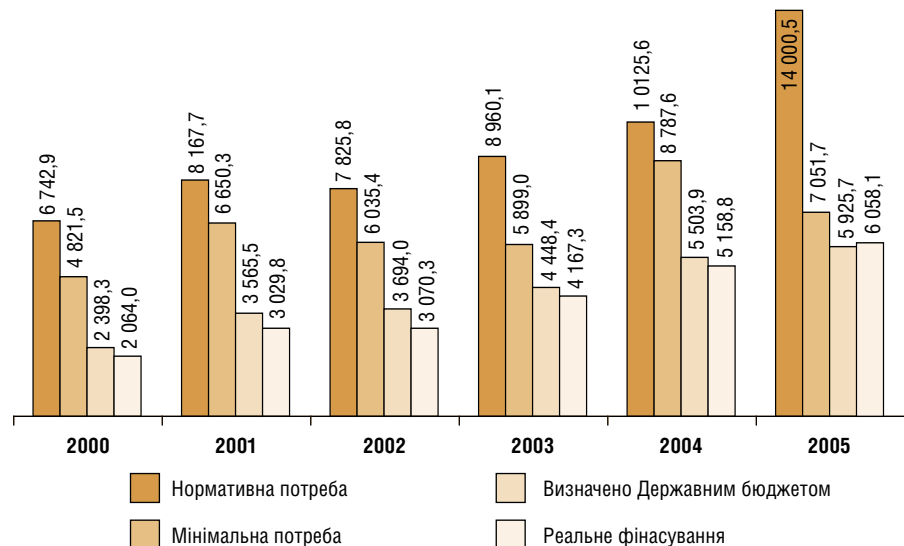
Такий обсяг фінансування дав би можливість забезпечити належним чином не лише заходи з утримання та скорочення Збройних Сил, але й якісне оновлення військ (сил), удосконалення систем управління та матеріально-технічного забезпечення, закупівлю та модернізацію озброєнь і військової техніки, соціальний захист військовослужбовців.

Проте, за весь час існування Збройних Сил України обсяг оборонного бюджету жодного року не відповідав цій нормі Закону.

Протягом останніх п'яти років видатки на потреби Міністерства оборони становили 1,37-1,76% ВВП. Реальне фінансування Збройних Сил було значно нижчим від нормативної і мінімальної потреб, а також суми, визначеної Державним бюджетом (схема 10.1).

У 2005р. вперше оборонний бюджет був виконаний повністю та навіть перевищений за обсягами фінансування (102%).

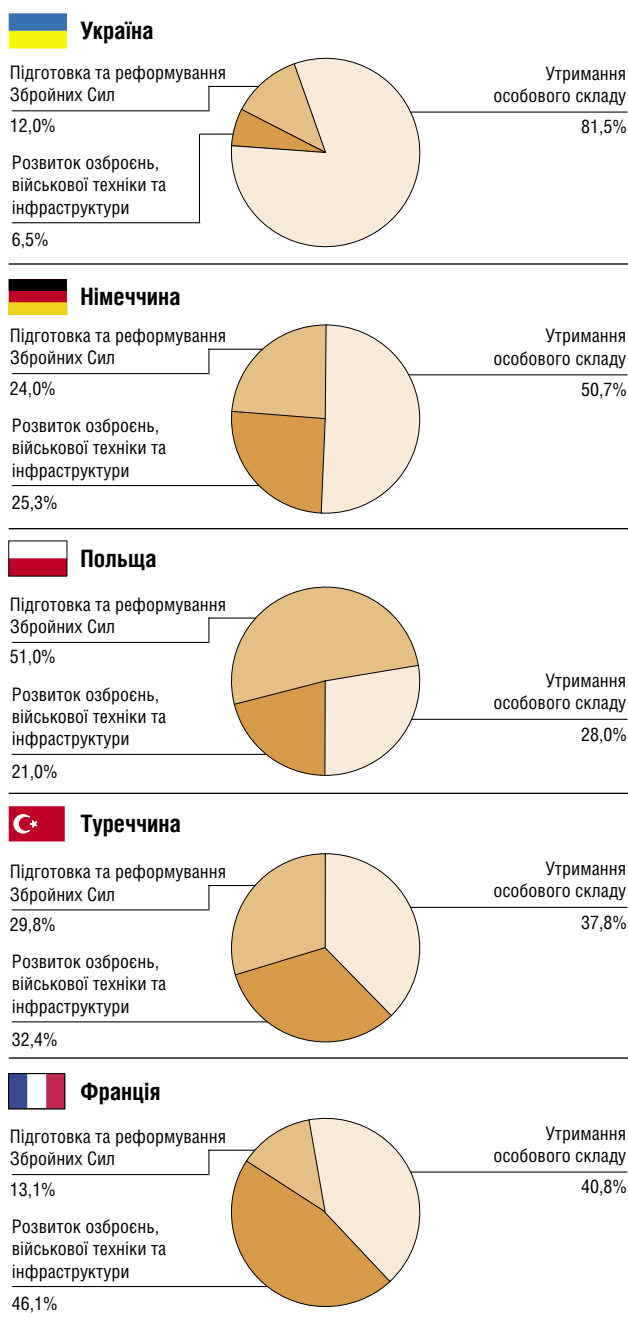
Схема 10.1. Фінансування потреб Збройних Сил, на кінець року, млн. грн.

Реальне фінансування Збройних Сил упродовж п'яти років здійснювалося:
2000-2002рр. – на рівні до 50%; 2003-2004рр. – на рівні 60-70%

Надмірна чисельність Збройних Сил змушувала понад 80% бюджетних надходжень витратити на утримання армії. Можливості суттєвого покращання структури оборонного бюджету обмежувалися внаслідок недостатньої величини ВВП України: за даними Світового банку, обрахованими за паритетом купівельної спроможності, – близько \$5 000 на душу населення

Схема 10.2. Порівняльні показники розподілу видатків на потреби збройних сил у 2005р.

(для порівняння: Німеччина та Франція – близько \$27 тис; Польща – понад \$10 тис.). За таких умов бюджетні видатки на розвиток Збройних Сил формувалися за залишковим принципом, а весь оборонний бюджет був спрямований переважно на вирішення нагальних поточних проблем – з відповідними накопиченням невирішених питань та консервацією негативних тенденцій, що склалися у Збройних Силах попередніми роками.

Отже, оборонні бюджети 2000-2004рр. не були бюджетами розвитку, оскільки переважна їх частина спрямовувалася на утримання особового складу.

Тим часом, досвід розвинутих країн доводить, що бюджет розвитку передбачає виділення на утримання особового складу не більше 50% загального обсягу асигнувань (схема 10.2). Критичною межею, за якою виділені кошти вважаються “бюджетом проїдання”, є спрямування понад 75% витрат на утримання особового складу.

Через це Міністерство оборони не мало можливості забезпечити достатніми ресурсами відновлення та модернізацію озброєнь і військової техніки, підготовку військ (сил), вирішення соціальних проблем, утилізацію надлишкових озброєнь, військової техніки, ракет і боеприпасів, реорганізацію системи військової освіти. В результаті, у Збройних Силах накопичені проблеми, що вимагають негайного розв’язання.

Під час внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2005р.”, завдяки підтримці Президента, Уряду і Верховної Ради, вдалося збільшити видатки на фінансування Збройних Сил з попередньо визначених 5 294,1 млн. грн. до 5 925,7 млрд. грн. або 1,37% ВВП.

Ці видатки були розподілені наступним чином: утримання особового складу – 81,5%; підготовка та реформування Збройних Сил – 12,0%; розвиток озброєнь, військової техніки та інфраструктури – 6,5% (див. схему 10.2). На той час такий розподіл був виправданим, оскільки за умов недостатнього обсягу абсолютної величини бюджету, миттєве скорочення Збройних Сил і перерозподіл коштів,

з наданням пріоритету підготовці військ та оновленню озброєнь і військової техніки, були неможливими.

Одночасно було вжито жорстких заходів з фінансового контролю над використанням бюджетних коштів і попередження їх нецільового використання. За рахунок цього вдалося забезпечити більш ефективне використання бюджетних коштів на потреби не лише утримання, але й розвитку Збройних Сил. Зокрема – активізувати заходи підготовки військ і частково організувати відновлення окремих зразків озброєнь і військової техніки.

Під час розробки *Державної програми на 2006-2011рр.* Міністерством оборони внесені суттєві корективи до процедури визначення потреб Збройних Сил у фінансових ресурсах. Від принципу рівномірного розподілу коштів між видами Збройних Сил та окремими функціональними компонентами

відповідно до їх чисельності Міністерство оборони перейшло до програмно-цільового методу формування оборонного бюджету залежно від пріоритетів, визначених на поточний період і середньострокову перспективу.

Наступним кроком буде доведення бюджетного процесу до кожної частини та підрозділу. Тобто повний цикл цього процесу (оцінка та узагальнення потреб – бюджетне замовлення – розподіл видатків – виділення коштів – цільові витрати – контроль над ними) охоплюватиме всіх його учасників. Це дасть змогу командирам частин стати активними учасниками процесу оборонного планування. Така практика запроваджуватиметься, починаючи з 2006р.

Для забезпечення прозорості формування та використання бюджету Міністерство оборони разом з Міністерством фінансів започаткували у 2005р. розробку ефективного, науково обґрунтованого механізму бюджетного планування. Передбачається на основі досвіду провідних країн ЄС і НАТО опрацювати раціональну структуру не лише бюджету в цілому, але й кожної окремої цільової програми, розробити проекти удосконалених нормативних документів і методики формування бюджету, його виконання та оцінки ефективності витрат Міністерством оборони. Саме такі підходи були закладені в основу формування оборонного бюджету на 2006р.

Вжито також заходів із забезпечення прозорості та контрольованості потоків фінансових ресурсів Міністерства оборони шляхом запровадження чіткого механізму фінансового звітування та процедур документообігу.

2006р. буде визначальним для Збройних Сил – почнеться виконання Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.

Більша частина завдань, виконання яких матиме стратегічне значення для всієї оборонної сфери держави, припадає саме на цей рік. Згідно із затвердженим Державним бюджетом на 2006р., Міністерство оборони отримало 8 954,2 млн. грн. (1,74% ВВП), з яких 2,0 млрд. грн. мають надійти від реалізації надлишкового майна Збройних Сил.

За оцінками Міністерства оборони, такий обсяг оборонного бюджету, за умови реалізації заходів з підвищення ефективності використання бюджетних коштів, має забезпечити успішне виконання запланованих на 2006р. завдань. Ця сума дуже ретельно обрахована та розподілена за відповідними програмами – винятково за пріоритетами.

Схема 10.3. Структура видатків Міністерства оборони у 2006р.

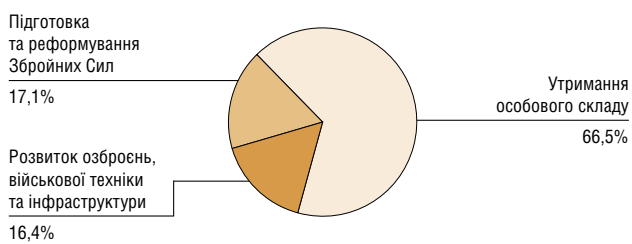
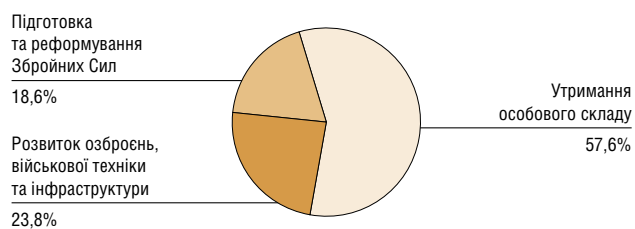

Схема 10.4. Прогнозна структура видатків Міністерства оборони у 2011р.

З 2006р. структура видатків Міністерства оборони (схема 10.3) поступово наблизатиметься до наведених вище стандартів розвинутих країн.

Надалі планується подолати критичну межу видатків на утримання особового складу, збільшити видатки на підготовку військ та розвиток озброєнь і військової техніки, а у 2011р. – завершити перехід до раціональної структури оборонного бюджету (див. схему 10.4).

Таким чином, заплановані на 2006р. обсяги оборонного бюджету дозволять виконати заходи Державної програми за рахунок концентрації фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках створення сучасних боєздатних Збройних Сил. Водночас, сам процес формування оборонного бюджету України наближається до стандартів НАТО шляхом підвищення прозорості, оптимізації структури та контрольованості витрат.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Виходячи з обсягів завдань, що вирішуватимуться Міністерством оборони, Генеральним штабом, іншими органами військового управління, 2006 рік визнаний ключовим для створення передумов наступних якісних перетворень у Збройних Силах.

Саме на цей рік припадає значна частина змін до нормативно-правової бази діяльності Збройних Сил, внесення суттєвих коректив до систем управління та забезпечення, скорочення чисельності особового складу та наведення жорсткого порядку в економічній діяльності.

Збройні Сили готові до виконання поставлених завдань, реалізації намічених цілей і планів.

Пріоритетними напрямками розвитку Збройних Сил на 2006р. визначено наступні:

- планове нарощування боєздатності Об'єднаних сил швидкого реагування. Піднесення рівня готовності Основних сил оборони. Впровадження в діяльність військ (сил) нової системи бойової та мобілізаційної готовності;
- підвищення рівня підготовки Збройних Сил, забезпечення безумовного виконання планів, програм водіння, стрільб, льотної підготовки з'єднань і військових частин зі складу Об'єднаних сил швидкого реагування;
- відновлення озброєння та військової техніки, насамперед, Об'єднаних сил швидкого реагування – як головної умови підтримання високого рівня боєздатності військ (сил), навченості особового складу. Основна увага – Повітряним Силам, Військово-Морським Силам, армійській авіації Сухопутних військ, системам управління та розвідки Збройних Сил;
- активізація процесу створення Єдиної автоматизованої системи управління Збройними Силами в контексті їх структурної перебудови. Впровадження в роботу органів військового управління стандартів і штабних процедур, апробованих у країнах НАТО;
- безумовне виконання Розпорядження Президента України “Про заходи щодо переходу підрозділів Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями за контрактом” №1043 від 16 травня 2005р. Зосередження основних зусиль на якісному відборі кандидатів і створенні належних умов проходження військової служби;
- зміцнення військової дисципліни і правопорядку, збереження життя і здоров'я особового складу, досягнення безпечних умов проходження військової служби, дотримання законності, поваги до особистості кожного військовослужбовця, його прав і свобод;
- вжиття жорстких заходів з попередження корупційних дій і розкрадання державного майна, подолання проявів професійної некомпетентності керівного складу, досягнення зрілого рівня виконання офіцерами їх військового обов'язку.

Упевненості в тому, що заплановане на 2006р. буде реалізоване, додає підтримка визначених напрямів і заходів розвитку Збройних Сил Президентом України, Верховною Радою, Кабінетом Міністрів, Радою національної безпеки і оборони України та іноземними партнерами нашої держави.

ВІДОМОСТІ ПРО КЕРІВНИЙ СКЛАД МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ ТА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

МІНІСТР ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ГРИЦЕНКО
Анатолій Степанович

Народився в 1957р.

Освіта: 1979р. – Київське вище військово-авіаційне інженерне училище; 1993р. – Інститут іноземних мов Міністерства оборони США; 1994р. – оперативно-стратегічний факультет Університету Військово-повітряних сил США; 1995р. – Академія Збройних Сил України.

Офіцерську службу проходив у військах; працював викладачем у вищому військовому навчальному закладі, а також на штабних посадах у Міністерстві оборони України. 1994-1997рр. – начальник Управління проблем воєнної безпеки та військового будівництва Науково-дослідного центру Генерального штабу Збройних Сил України. 1997-1999рр. – керівник Аналітичної служби Апарату Ради національної безпеки і оборони України. 1999-2005рр. після звільнення в запас – президент Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова.

З лютого 2000р. до лютого 2005р. – позаштатний консультант Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони. З листопада 2000р. до лютого 2005р. – член Громадської Ради експертів із внутрішньо-політичних питань при Президентові України.

Полковник запасу. Кандидат технічних наук, старший науковий співробітник.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №154 від 4 лютого 2005р. Гриценко Анатолій Степанович призначений на посаду Міністра оборони України.

ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ПОЛЯКОВ
Леонід Ігоревич

Народився в 1960р.

Освіта: 1979р. – Київський технікум радіоелектроніки; 1983р. – Київське вище загальновійськове командне училище; 1993р. – загальновійськовий факультет Військової академії імені М.В.Фрунзе; 1994р. – Інститут іноземних мов Міністерства оборони США; 1995р. – Воєнний коледж Сухопутних військ США.

Офіцерську службу проходив на командних, штабних посадах і посадах, пов'язаних з науковою діяльністю. 1985-1987рр. – брав участь у бойових діях в Афганістані. 1993-1997рр. – проходив службу в Генеральному штабі Збройних Сил України. 1997-1999рр. – державний експерт Аналітичної служби Апарату Ради національної безпеки і оборони України. 1999-2005рр. після звільнення в запас – директор воєнних програм Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова.

З лютого 2000р. до лютого 2005р. – позаштатний консультант Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони.

Полковник запасу.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №288 від 19 лютого 2005р. Поляков Леонід Ігоревич призначений на посаду першого заступника Міністра оборони України.

**ЗАСТУПНИК
МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

КРЕДІСОВ
В'ячеслав Анатолійович

Народився в 1965р.

Освіта: 1989р. – Київський національний університет імені Т.Г.Шевченка; 1992р. – аспірантура при Київському національному університеті імені Т.Г.Шевченка.

1992-2000рр. – директор, голова правління товариства “Мезокред”. 2000-2005рр. – економічний радник громадської організації “Об’єднання підприємців “Нова Формация”.

2001-2002рр. – радник Прем’єр-міністра України на громадських засадах.

Доктор економічних наук. Заслужений економіст України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №333 від 25 лютого 2005р. Кредісов В’ячеслав Анатолійович призначений на посаду заступника Міністра оборони України.

**ЗАСТУПНИК
МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

НЕЩАДИМ
Микола Іванович

Народився в 1948р.

Освіта: 1971р. – Київське вище військово інженерне училище зв’язку імені М.І.Калініна; 1997р. – навчальний курс “Національна безпека України” Гарвардського університету (США).

Офіцерську службу проходив на посадах, пов’язаних з викладацькою діяльністю. 1991-2004рр. – заступник начальника Управління військової освіти Міністерства оборони України, начальник Головного управління військової освіти Міністерства оборони України, начальник Головного управління кадрової політики Міністерства оборони України.

Генерал-лейтенант запасу. Доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук, доцент. Заслужений працівник народної освіти України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №330 від 25 лютого 2005р. Нещадим Микола Іванович призначений на посаду заступника Міністра оборони України.

**ЗАСТУПНИК
МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

ПАСЬКО
Володимир Васильович

Народився в 1946р.

Освіта: 1971р. – факультет підготовки лікарів Військово-медичної академії імені С.М.Кірова.

Офіцерську службу проходив у військах і вищих військових навчальних закладах. 1982-1984рр. – брав участь у бойових діях в Афганістані. 1984-1992рр. – викладач Військово-медичної академії імені С.М.Кірова. 1992-1996рр. – начальник військово-медичного відділення при Українському державному медичному університеті, начальник організаційно-планового управління – заступник начальника Головного військово-медичного управління Генерального штабу Збройних Сил України. 1996р. – проходив службу у складі українського миротворчого континенту в Боснії і Герцеговині. 1996-2003рр. – очолював Українську військово-медичну академію.

Генерал-лейтенант медичної служби запасу. Доктор медичних наук, професор. Заслужений лікар України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №332 від 25 лютого 2005р. Пасько Володимир Васильович призначений на посаду заступника Міністра оборони України.

**ЗАСТУПНИК
МІНІСТРА ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

ТЕРЕЩЕНКО
Володимир Іванович

Народився в 1946р.

Освіта: 1967р. – Сумське військово артилерійське училище; 1976р. – Військова артилерійська академія.

Офіцерську службу проходив на командних і штабних посадах. 1967-1992рр. – пройшов шлях від командира взводу до заступника начальника ракетних військ і артилерії військового округу. 1992-1996рр. – очолював Управління ракетних військ і артилерії Генерального штабу Збройних Сил України. 1996-2000рр. – заступник командувача Сухопутних військ України – командувач ракетних військ і артилерії Збройних Сил України. 2000-2003рр. після звільнення в запас – керівник Головного управління стратегії військово-технічної політики Державної комісії з питань оборонно-промислового комплексу. 2003-2005рр. – завідувач сектору в апараті Національного центру з питань євроатлантичної інтеграції України.

Генерал-лейтенант запасу. Кандидат воєнних наук.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №331 від 25 лютого 2005р. Терещенко Володимир Іванович призначений на посаду заступника Міністра оборони України.

НАЧАЛЬНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ – ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Генерал-полковник
КИРИЧЕНКО
Сергій Олександрович

Народився в 1952р.

Освіта: 1973р. – Харківське гвардійське вище танкове командне училище; 1983р. – командний факультет Академії бронетанкових військ імені Маршала Радянського Союзу Р.Я.Маліновського; 2000р. – факультет підготовки фахівців оперативно-стратегічного рівня Національної академії оборони України.

Офіцерську службу розпочав у 1973р. на посаді командира танкового взводу. 1975-2002рр. – командир танкової роти, начальник штабу танкового батальйону, начальник штабу танкового полку, командир танкового полку, заступник командира дивізії, командир механізованої дивізії, начальник штабу армійського корпусу, командувач армійського корпусу. 2002-2003рр. – заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України. 2003-2004рр. – начальник Головного штабу – перший заступник Головнокомандувача Сухопутних Військ Збройних Сил України. 2004-2005рр. – начальник Генерального штабу Збройних Сил України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №961 від 16 червня 2005р. Кириченко Сергій Олександрович призначений на посаду начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України.

КОМАНДУВАЧ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

генерал-полковник
ПЕТРУК
Микола Миколайович

Народився в 1950р.

Освіта: 1971р. – Бакинське вище загальновійськове командне училище; 1983р. – загальновійськовий факультет Військової академії імені В.М.Фрунзе; 1993р. – Військова академія Генерального штабу Збройних Сил Російської Федерації.

Офіцерську службу розпочав у 1971р. на посаді командира мотострілецького взводу. 1973-1991рр. – заступник командира мотострілецької роти, командир мотострілецької роти, начальник штабу мотострілецького батальйону, командир мотострілецького батальйону, заступник командира мотострілецького полку, начальник штабу мотострілецької дивізії, командир окремої мотострілецької бригади в Республіці Куба. 1993-2005рр. – командир механізованої дивізії, командувач армійського корпусу, перший заступник командувача військами Західного оперативного командування Сухопутних військ Збройних Сил України, перший заступник Головнокомандувача Сухопутних військ Збройних Сил України, командувач Західного оперативного командування Сухопутних військ Збройних Сил України, Головнокомандувач Сухопутних військ Збройних Сил України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №962 від 16 червня 2005р. Петрук Микола Миколайович призначений на посаду командувача Сухопутних військ Збройних Сил України.

**КОМАНДУВАЧ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

генерал-полковник
ТОРОПЧИН
Анатолій Якович

Народився в 1951р.

Освіта: 1973р. – Ставропольське вище військово-авіаційне училище льотчиків і штурманів Протиповітряної оборони; 1986р. – військова командна академія Протиповітряної оборони імені Маршала Радянського Союзу Г.К.Жукова.

Офіцерську службу розпочав у 1973р. на посаді старшого льотчика ланки літаків. 1974-1983рр. – старший льотчик авіаційної ескадрильї літаків винищувачів, командир ланки авіаційної ескадрильї літаків винищувачів, заступник командира авіаційної ескадрильї літаків винищувачів, командир авіаційної ескадрильї, начальник повітряної вогневої і тактичної підготовки. 1986-1992рр. – заступник командира авіаційного полку, командир полку, начальник авіації корпусу Протиповітряної оборони, начальник авіації – заступник командира корпусу Протиповітряної оборони, начальник штабу – заступник начальника авіації окремої армії Протиповітряної оборони. 1992-2005рр. – заступник командувача корпусу Протиповітряної оборони, командир Південного району Протиповітряної оборони, командувач корпусу Протиповітряної оборони, перший заступник командувача сил Протиповітряної оборони, перший заступник Головнокомандувача Військ Протиповітряної Оборони Збройних Сил України, Головнокомандувач Військ Протиповітряної оборони Збройних Сил України, Головнокомандувач Повітряних Сил Збройних Сил України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №959 від 16 червня 2005р. Торопчин Анатолій Якович призначений на посаду командувача Повітряних Сил Збройних Сил України.

**КОМАНДУВАЧ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Віце-адмірал
КНЯЗЬ
Ігор Володимирович

Народився в 1955р.

Освіта: 1977р. – Чорноморське вище військово-морське училище імені П.С.Нахімова; 1982р. – Шості вищі спеціальні офіцерські класи командирів Військово-Морського Флоту; 1989р. – Військово-морська академія; 1997р. – факультет підготовки фахівців оперативно-стратегічного рівня Національної академії оборони України.

Офіцерську службу розпочав у 1977р. на посаді командира батареї ракетно-артилерійської бойової частини великого протичовнового корабля. 1977-1983рр. – командир батареї ракетно-артилерійської бойової частини великого протичовнового корабля. 1983-2005рр. – начальник протиповітряної оборони дивізії протичовнових кораблів, начальник протиповітряної оборони дивізії морських десантних сил, старший офіцер відділу протиповітряної оборони штабу Військово-Морських Сил Збройних Сил України, начальник протиповітряної оборони – начальник відділу протиповітряної оборони штабу Військово-Морських Сил Збройних Сил України, начальник оперативного управління – заступник начальника штабу Військово-Морських Сил Збройних Сил України, перший заступник начальника штабу Військово-Морських Сил Збройних Сил України, командир Південного морського району (пізніше – Південної військово-морської бази) Військово-Морських Сил Збройних Сил України; Головнокомандувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Указом Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України №1076 від 11 липня 2005р. Князь Ігор Володимирович призначений командувачем Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

**ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК НАЧАЛЬНИКА
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Генерал-лейтенант
ЦИЦЮРСЬКИЙ
Микола Миколайович

Народився в 1955р.

Освіта: 1976р. – Ленінградське вище загальновійськове командне училище імені С.М.Кірова; 1986р. – загальновійськовий факультет Військової академії імені М.В.Фрунзе; 1998р. – факультет підготовки фахівців оперативно-стратегічного рівня Академії Збройних Сил України.

Офіцерську службу розпочав у 1976р. на посаді командира мотострілецького взводу. 1979-2003рр. – командир мотострілецької роти, начальник штабу мотострілецького батальйону, заступник командира мотострілецького полку, начальник штабу окремого учбового центру підготовки молодших спеціалістів, командир механізованої бригади, командир механізованої дивізії, начальник штабу армійського корпусу, командувач армійського корпусу. 2003-2005рр. – начальник штабу – перший заступник командувача військ Південного оперативного командування.

Наказом Міністра оборони України №229 від 4 травня 2005р. Цицюрський Микола Миколайович призначений на посаду Першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

**ЗАСТУПНИК НАЧАЛЬНИКА
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Генерал-лейтенант
САКОВСЬКИЙ
Григорій Андрійович

Народився в 1953р.

Освіта: 1975р. – Київське вище загальновійськове командне училище імені М.В.Фрунзе; 1984р. – загальновійськовий факультет Військової академії імені М.В.Фрунзе; 2000р. – факультет підготовки фахівців оперативно-стратегічного рівня Академії Збройних Сил України.

Офіцерську службу розпочав у 1975р. на посаді командира танкового взводу. 1975-2002рр. – командир мотострілецької роти, начальник штабу мотострілецького батальйону, начальник штабу мотострілецького полку, командир мотострілецького полку, начальник відділу загальновійськової підготовки спеціальної групи військ, начальник штабу механізованої дивізії, командир мотострілецької дивізії, командир танкової дивізії, заступник командира армійського корпусу, начальник кафедри Національної академії оборони України, командувач армійського корпусу. 2003-2004рр. – заступник головнокомандувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України – начальник військ берегової охорони Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Наказом Міністра оборони України №996 від 23 листопада 2004р. Саковський Григорій Андрійович призначений на посаду заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

**ЗАСТУПНИК НАЧАЛЬНИКА
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Контр-адмірал
ТЕНЮХ
Ігор Йосипович

Народився в 1958р.

Освіта: 1982р. – Ленінградське вище військово-морське училище імені М.В.Фрунзе; 1994р. – Інститут іноземних мов Міністерства оборони США; 1997р. – факультет підготовки фахівців оперативного-стратегічного рівня Академії Збройних Сил України.

Офіцерську службу розпочав у 1982р. на посаді командира бойової частини. 1983-1991рр. – командир рейдового тральщика, командир перегінного екіпажу, старший помічник командира морського тральщика, командир морського тральщика. У 1991р. брав участь у розробці законопроектів зі створення Збройних Сил України Комісії Верховної Ради України з питань оборони та державної безпеки. 1991-1995рр. – старший офіцер відділу забезпечення бойових дій управління Військово-Морських Сил Міністерства оборони України, начальник відділу напрямків управління Військово-Морських Сил Головного штабу Збройних Сил України, начальник відділу напрямків Головного оперативного управління Генерального штабу Збройних Сил України. 1997-2005рр. – командир бригади надводних кораблів, керівник організаційної групи з формування ескадри різнорідних сил, командир ескадри різнорідних сил Військово-Морських Сил Збройних Сил України. У 2002р. виконував обов'язки командувача багатонаціонального військово-морського з'єднання *BLACKSEAFOR*.

Наказом Міністра оборони України №675 від 15 листопада 2005р. Тенюх Ігор Йосипович призначений на посаду заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

**ЗАСТУПНИК НАЧАЛЬНИКА
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Генерал-майор
ШАПОВАЛ
Юрій Євгенович

Народився в 1954р.

Освіта: 1976р. – Київське вище загальновійськове командне училище імені М.В.Фрунзе; 1984р. – загальновійськовий факультет Військової академії імені М.В.Фрунзе; 1997р. – факультет підготовки фахівців оперативного-стратегічного рівня Академії Збройних Сил України.

Офіцерську службу розпочав у 1976р. на посаді командира мотострілецького взводу. 1976-2003рр. – командир мотострілецької роти, начальник штабу мотострілецького батальйону, командир мотострілецького батальйону, заступник командира мотострілецького полку, командир мотострілецького полку, заступник командира мотострілецької дивізії, командир механізованої дивізії, начальник штабу армійського корпусу, начальник військової служби правопорядку Збройних Сил України, командувач армійського корпусу.

Наказом Міністра оборони України №996 від 23 листопада 2003р. Шаповал Юрій Євгенович призначений на посаду заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

A photograph of a line of soldiers in ceremonial uniforms, saluting. The soldiers are wearing dark blue uniforms with red bands on their caps and white gloves. They are holding rifles. The image is slightly faded and has a horizontal line across the middle.

ДОДАТКИ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ І ЗАВДАННЯ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ НА 2006р.

Національне військове законодавство формується з перших днів незалежності України. Першим нормативно-правовим актом у цій сфері стала прийнята 24 серпня 1991р. Верховною Радою України Постанова “Про військові формування на Україні”, згідно з якою всі військові формування, дислоковані на території держави, були підпорядковані Верховній Раді, а перед Урядом поставлене завдання утворити Міністерство оборони та започаткувати створення Збройних Сил України та інших військових формувань. Названа Постанова поклала початок **першому етапу військового будівництва**, що тривав до 1996р.

Для першого етапу було характерним одночасне формування правових основ діяльності Збройних Сил та інших військових формувань України, реорганізація їх структур, створення відповідних систем управління, забезпечення інших елементів, необхідних для їх функціонування.

На цьому етапі були прийняті основоположні правові акти, що впорядковували структуру сектору безпеки і оборони України: Концепція оборони та будівництва Збройних Сил України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 11 жовтня 1991р.; закони України “Про Національну гвардію України” (листопад 1991р.), “Про Прикордонні війська України” (листопад 1991р.), “Про оборону України” (грудень 1991р.), “Про Збройні Сили України” (грудень 1991р.), “Про альтернативну (невійськову) службу” (грудень 1991р.), “Про Службу безпеки України” (березень 1992р.), “Про загальний військовий обов’язок і військову службу” (березень 1992р.), “Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України” (березень 1992р.), “Про Цивільну оборону України” (лютий 1993р.) та інші.

Отже, правовими актами було врегульоване питання загальновійськового обов’язку та військової служби, альтернативної (невійськової) служби, законодавчо затверджені статuti Збройних Сил. Це позитивно вплинуло на процес наступного реформування Збройних Сил.

Прийняття 28 червня 1996р. Конституції України, що законодавчо визначила статус України як суверенної, незалежної, демократичної, правової держави, зумовило необхідність розробки обґрунтованої державної програми розвитку Збройних Сил, яка б не лише визначила напрями та пріоритети їх реформування, а й збалансувала б завдання, структуру, чисельність Збройних Сил та інших військових формувань відповідно до реальних і потенційних загроз і викликів національній безпеці України у воєнній сфері, а також економічних можливостей держави.

У січні 1997р. Указом Президента України була затверджена Державна програма будівництва та розвитку Збройних Сил України на період до 2005р., з прийняттям якої розпочався **другий етап воєнної реформи**.

Характерною рисою цього етапу стало **вдосконалення законодавства в напрямі детальної регламентації всіх аспектів діяльності в секторі безпеки і оборони**. Так, протягом 1997-2000рр. були прийняті 25 законів, які

врегулювали питання організації оборони держави, мобілізації та мобілізаційної підготовки, правового режиму воєнного та надзвичайного станів, встановили порядок допуску та умов перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України, а також процедуру відрядження підрозділів Збройних Сил до інших держав, визначили порядок державного оборонного замовлення, правового режиму майна та господарської діяльності у Збройних Силах.

З огляду на зміни, що сталися наприкінці ХХ століття в Україні та світі загалом, Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України було прийняте рішення про внесення коректив до зазначеної Програми. Указом Президента України №927 від 28 липня 2000р. була затверджена друга Державна програма реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2005р., що набула чинності 1 січня 2001р. та започаткувала **третій етап** військового будівництва в Україні.

Для третього етапу характерним є **вдосконалення законодавства, що стосується всієї Воєнної організації держави**. Були законодавчо уточнені та розподілені функції і повноваження військових формувань, визначені функції невійськових і воєнізованих формувань. З цією метою прийняті закони України: “Про розвідувальні органи України” (березень 2001р.), “Про основи національної безпеки України” (червень 2003р.), “Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави” (червень 2003р.), “Про Державну прикордонну службу України” (квітень 2003р.), “Про Державну спеціальну службу транспорту” (лютий 2004р.), “Про правові засади цивільного захисту” (червень 2004р.) та ін.

Питання військового будівництва в Україні на цьому етапі дістали нормативне закріплення у **Стратегічному оборонному бюлетені України на період до 2015р.**, опублікованому після затвердження Указом Президента України №670 від 22 червня 2004р. У Стратегічному оборонному бюлетені наведені результати глибокого аналізу поточного стану військових формувань України та його відповідності сучасній воєнно-стратегічній ситуації, а також визначені шляхи перебудови оборонної сфери держави відповідно до її стратегічних національних інтересів. Особливе місце у Стратегічному оборонному бюлетені відводиться реформуванню Збройних Сил на період до 2015р. У ньому поставлене завдання – на базі існуючих військ і сил створити армію нового типу.

Згідно зі Стратегічним оборонним бюлетенем, передбачається, що головним шляхом нормативно-правового забезпечення загальних параметрів перспективної моделі Збройних Сил стане уточнення змісту існуючих і розробка нових внутрішньодержавних правових актів, які сприятимуть вступу України до НАТО.

Протягом 2004р. з метою удосконалення нормативно-правової бази з питань оборони, забезпечення боєготовності Збройних Сил прийняті такі важливі закони та інші нормативно-правові акти у воєнній сфері:

- Закон України “Про внесення зміни до статті 3 Закону України “Про Збройні Сили України” (червень), з набуттям чинності якого почався практичний етап структурної перебудови Збройних Сил із чотиривидової до тривидової структури;
- Закон України “Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби в зв’язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їх сімей” (червень), що визначає правові засади соціального захисту звільнених під час реформування військовослужбовців;
- Закон України “Про внесення змін до статті 12 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” (червень), яким регламентується порядок забезпечення житлом військовослужбовців;
- Закон України “Про внесення змін до статті 43 Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб” (червень), положення якого спрямовані на ліквідацію диспропорції в розмірах пенсії, залежно від часу звільнення зі служби, та посилення соціального захисту

військовослужбовців; з цією ж метою Кабінетом Міністрів України була видана Постанова “Про підвищення рівня пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб” №895 від 13 липня;

- Закон України “Про організацію оборонного планування” (листопад), яким визначаються завдання, принципи, зміст і порядок планування в галузі оборони та координації дій органів державної влади в цій сфері;
- Указ Президента України №648 від 15 червня, яким затверджена Воєнна доктрина, що є основою для підготовки та прийняття воєнно-політичних і воєнно-стратегічних рішень, розробки програм у воєнній сфері; положення Воєнної доктрини обов’язкові для виконання всіма органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених Конституцією і законами України.

У 2005р. з метою подальшого розвитку нормативно-правової бази та впорядкування відносин у Воєнній організації держави розроблені та прийняті такі основні документи:

- Закон України “Про чисельність Збройних Сил України на 2005р.” (березень), яким затверджена чисельність Збройних Сил станом на 30 грудня 2005р. до 245 тис. осіб, у т.ч. 180 тис. військовослужбовців;
- Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про загальний військовий обов’язок і військову службу”” (березень), яким скорочені терміни строкової військової служби;
- Закон України “Про схвалення рішення Президента України про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2005р. для участі у багатонаціональних військових навчаннях” (червень);
- Закон України “Про чисельність Збройних Сил України на 2006р.” (грудень); станом на 30 грудня 2006р. визначена чисельність: 221 тис. осіб, у т.ч. 165 тис. військовослужбовців;
- Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 грудня 2005р. “Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.” від 27 грудня;
- Постанова Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо оптимізації мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів” №381 від 26 травня;
- Постанова Кабінету Міністрів України “Про деякі питання Генерального штабу Збройних Сил” №586 від 14 липня; про граничну чисельність Генерального штабу Збройних Сил України;
- Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил України на період до 2009р.” №932 від 19 вересня.

Головними напрямками розвитку нормативно-правової бази у сфері оборони на 2006р. визначені вдосконалення системи управління Збройних Сил, правове врегулювання питань військової служби та служби в резерві, покращання соціального захисту звільнених військовослужбовців і регламентація питань, що виникають під час скорочення Збройних Сил. З цією метою розробляються, опрацьовуються або проходять експертизу та обговорюються наступні проекти:

- Закону України “Про внесення змін до деяких законів України” (уточнення функцій і завдань Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України у зв’язку з розмежуванням їх повноважень);
- Закону України “Про службу в резерві” (врегулювання питань проходження служби в резерві);
- Закону України “Про внесення змін до статті 6 Закону України “Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ та

- їх соціальний захист” (врегулювання питань дотримання соціальної справедливості стосовно ветеранів військової служби, яким виповнилося 60 і більше років і які незабезпечені житлом);
- Закону України “Про Загальнодержавну програму утилізації звичайних видів боєприпасів, непридатних для подальшого використання та зберігання” (врегулювання питань утилізації надлишкової військової техніки, озброєння та боєприпасів із залученням суб’єктів усіх форм власності та іноземних компаній);
 - Закону України “Про конверсію колишніх військових об’єктів” (врегулювання питань вилучення військових об’єктів із Збройних Сил, інших військових формувань і наступного їх використання);
 - Указу Президента України “Про воєнно-адміністративний поділ України” (врегулювання діяльності органів військового управління Збройних Сил та інших військових формувань на виконання завдань оборони);
 - Указу Президента України “Про Положення про проходження військової служби особами офіцерського складу, прапорщиками (мічманами) Збройних Сил України” (врегулювання проходження служби зазначеними категоріями військовослужбовців під час переходу Збройних Сил на контрактний принцип комплектування);
 - Указу Президента України “Про структуру резерву людських ресурсів” (врегулювання питань створення належних умов для скорочення чисельності військ мирного часу).

УЧАСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ НАВЧАННЯХ У 2005р.

Навчання	Термін проведення	Район проведення	Завдання, що вирішувалися	Озброєння, військова техніка та загальна чисельність сил
CMX-2005 Навчання НАТО стратегічного рівня	31 січня - 9 лютого	Брюссель, Бельгія	Відпрацювання процедур урегулювання кризових ситуацій	Від України – два офіцери військової Місії України при НАТО. Усі країни НАТО
BLACKSEAFOR Activation Тактичне навчання військово-морських сил (друга фаза четвертого та перша фаза п'ятого етапів формування Чорноморської групи військово-морського співробітництва)	Четвертий етап 1-27 квітня П'ятий етап 8-27 серпня	Акваторія Чорного моря (Болгарія, Грузія, Румунія, Туреччина, Україна)	Бойове злагодження підрозділів BLACKSEAFOR з метою підготовки до виконання завдань за призначенням	Від України – корабель управління "Славутич", рятувально-буксирне судно "Кременець", три штабні офіцери Військово-Морських Сил. Понад 12 кораблів і суден від Болгарії, Грузії, Росії, Румунії та Туреччини
Black Sea Partnership 2005 Тактичне навчання військово-морських сил	7-9 квітня	Стамбул, Туреччина	Відпрацювання питань взаємосумісності підрозділів військово-морських сил країн чорноморського басейну під час миротворчої операції	Від України – два штабні офіцери Військово-Морських Сил. Всіма кораблів від Болгарії, Румунії та Туреччини
Loyal Mariner Навчання Військово-Морських Сил НАТО оперативного рівня, відкрите для країн-партнерів	8-29 квітня	Північне море	Відпрацювання спільних дій та організація взаємодії між кораблями та тактичними групами країн-членів НАТО та партнерів під час морської антитерористичної операції	Від України – три штабні офіцери Військово-Морських Сил. Представники 18 країн: Бельгії, Великої Британії, Данії, Естонії, Ісландії, Іспанії, Канади, Латвії, Литви, Люксембургу, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, США, Франції, Фінляндії, Швеції
Centrifugal Force Навчання підрозділів зв'язку	3-26 травня	Ауленбах, Німеччина	Відпрацювання питань взаємосумісності засобів (техніки) зв'язку та управління військами під час миротворчої операції; розвиток власних сучасних систем зв'язку та управління військами	Від України – підрозділ зв'язку (20 військовослужбовців) зі штатним оснащенням. Представники 43 країн, у т.ч.: Австрії, Азербайджану, Ірландії, Казахстану, Македонії, Молдови, Німеччини, США, Узбекистану, Хорватії; Швейцарії, Швеції
Cooperative Merlin Командно-штабне навчання військово-морських сил з пошуку та рятування підводних човнів	23 травня - 2 червня	Севастополь, Україна	Відпрацювання питань взаємосумісності та адаптації загальних процедур із запобігання аваріям з підводними човнами	Від України – 15 штабних офіцерів Військово-Морських Сил. Представники дев'яти країн: Греції, Італії, Йорданії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, США, Туреччини; 17 представників – від штабів НАТО

Навчання	Термін проведення	Район проведення	Завдання, що вирішувалися	Озброєння, військова техніка та загальна чисельність сил
Steadfast Jackpot Командно-штабне навчання Сил реагування НАТО	Друга фаза 25 травня - 5 червня (перша фаза відбулася на початку 2005р. без залучення представників України)	Валенсія, Іспанія	Відпрацювання питань створення, розгортання та тренування штабу Сил реагування НАТО з наступною трансформацією його у штаб багатонаціональних загальновійськових оперативно-тактичних сил	Від України – один штабний офіцер Генерального штабу; один штабний офіцер Сухопутних військ; один штабний офіцер Військово-Морських Сил. 525 представників країн-членів НАТО та країн-партнерів
Bold Monarch Тактичне навчання військово-морських сил	17 червня - 2 липня	Затока Таранто, Італія	Відпрацювання спільних процедур і досягнення взаємосумісності у виконанні завдань пошуку та рятування підводних човнів	Від України – рятувально-буксирне судно "Кременець"; корабель управління "Славутич" з рятувальною парашутно-десантною групою (сім осіб) морської авіаційної бригади; команда водолазів (12 осіб), чотири штабні офіцери. Представники 16 країн: Бельгії, Болгарії, Великої Британії, Греції, Данії, Іспанії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Португалії, Туреччини, Франції, США
Cooperative Best Effort Тактичне навчання батальйонного рівня	19-30 червня	Яворівський полігон, Україна	Практичне виконання завдань за стандартними процедурами НАТО під час миротворчої (антитерористичної) операції	Від України – 540 військовослужбовців Збройних Сил. Представники 25 країн: Азербайджану, Білорусі, Болгарії, Боснії і Герцеговини; Вірменії, Великої Британії, Греції, Грузії, Єгипту, Ізраїлю, Іспанії, Казахстану, Канади, Катару, Кувейту, Литви, Македонії, Молдови, Польщі, Сербії і Чорногорії, США, Туреччини, Угорщини, Хорватії, Швейцарії
Commonwealth 2005 Командно-штабне навчання батальйонного рівня	20-24 червня	Перша фаза – полігон Нова Демба, Польща Друга фаза – Яворівський полігон, Україна	Підготовка підрозділів та штабу батальйону Західного оперативного командування Збройних Сил України до виконання завдань у складі сил <i>KFOR</i>	Від України – 13 штабних офіцерів УКРПОЛБАТУ. 13 офіцерів польської частини УКРПОЛБАТУ
Peace Shield 2005 Командно-штабне навчання рівня дивізії (комп'ютерне) із залученням військ (тактичне навчання батальйонного рівня)	Перша фаза 11-25 липня Друга фаза 3-17 серпня	Національна академія оборони України, м.Київ, Україна Старокримський полігон, балка Пісчана, м.Феодосія, Україна, Південна військово-морська база Військово-Морських Сил Збройних Сил України	Відпрацювання спільних дій під час планування та проведення багатонаціональної миротворчої операції. Організація взаємодії між сухопутними та військово-морськими силами	Близько 350 військовослужбовців, у т.ч. від України – 100. Близько 400 військовослужбовців зі штатним оснащенням, у т.ч. від України — 220 військовослужбовців, а також чотири кораблі, чотири вертольоти та чотири літаки Су-27
Breeze 2005 Тактичне навчання військово-морських сил Болгарії	4-16 липня	Західна частина Чорного моря, порти Бургас, Атія, Болгарія	Опрацювання питань взаємосумісності між підрозділами збройних сил держав-членів НАТО та країн-партнерів під час морської фази миротворчої операції	Від України – один офіцер Військово-Морських Сил. 45 представників країн Чорноморського басейну
South 2005 Тактичне навчання ротного рівня	13-17 серпня	Бельці, Молдова	Підготовка механізованих підрозділів до участі в миротворчих операціях	Від України – 30 військовослужбовців. Близько 50 військовослужбовців Збройних Сил Молдови
Cossack Steppe 2005 Тактичне навчання батальйонного рівня	21 серпня - 7 вересня	Полігон Веджин, Польща	Відпрацювання спільних дій загальновійськових підрозділів у миротворчих, пошуково-рятувальних і гуманітарних операціях	Від України – літак Іл-76 Повітряних Сил, 110 військовослужбовців Західного оперативного командування. Близько 200 військовослужбовців Війська Польського

Навчання	Термін проведення	Район проведення	Завдання, що вирішувалися	Озброєння, військова техніка та загальна чисельність сил
Cooperative Key Тактичне навчання повітряних і наземних сил	24 серпня - 5 вересня	Пловдив, Болгарія	Удосконалення взаємосумісності між підрозділами держав-членів НАТО та країн-партнерів під час повітряної операції з пошуку, рятування, медичної евакуації та висадки десанту на підтримку миротворчої операції	Від України – літак Іл-76 Повітряних Сил; дев'ять штабних офіцерів; зведений парашутно-десантний взвод Сухопутних військ (33 особи); група забезпечення десантування (п'ять осіб). Представники 29 країн: Азербайджану, Албанії, Алжиру, Болгарії, Боснії і Герцеговини, Греції, Естонії, Йорданії, Канади, Латвії, Литви, Мавританії, Македонії, Марокко, Молдови, Нідерландів, Польщі, Росії, Румунії, Сербії і Чорногорії, Словаччини, Словенії, США, Туреччини, Угорщини, Франції, Хорватії, Швейцарії, Швеції
Rescuer - Medcuer 2005 Навчання з ліквідації наслідків стихійного лиха	9-23 вересня	Територіальні води Грузії, порт Батумі, Грузія	Опрацювання питань організації і проведення операції з урегулювання кризової ситуації, пов'язаної з наслідками стихійного лиха	Від України – один бойовий корабель Військово-Морських Сил, рятувально-буксирне судно "Кременець", команда водолазів (12 осіб). Представники Грузії, Естонії, Латвії, Румунії та США
Light Avalanche 2005 Командно-штабне навчання із залученням військ з питань ліквідації наслідків стихійного лиха	19-23 вересня	Земплінська Ширава, Словаччина	Тренування штабу спільного україно-румунно-угорсько-словацького інженерного батальйону "Тиса" з питань проведення операції з ліквідації наслідків стихійного лиха	Офіцери батальйону "Тиса", в т.ч. від України – 20 штабних офіцерів Сухопутних військ
Bold Movie Командно-штабне комп'ютерне протимінне навчання військово-морських сил	4-14 жовтня	Остенде, Бельгія	Опрацювання процесу планування протимінних операцій за стандартами НАТО	Від України – два штабні офіцери Військово-Морських Сил. Представники 11 країн: Великої Британії, Греції, Канади, Латвії, Литви, Німеччини, Норвегії, Польщі, США, Туреччини, Фінляндії
ASSISTEX - 2 Командно-штабне навчання із залученням військ (підрозділів)	10-15 жовтня	Яворівський полігон, Україна	Вивчення принципів планування, підготовки та проведення протидиверсійних та антитерористичних операцій за стандартами НАТО	Від України – 17 одиниць техніки, підрозділ Військової служби правопорядку, рота радіаційного, хімічного та бактеріологічного захисту Західного оперативного командування. Близько 500 військових іноземних підрозділів із штатним оснащенням
Cooperative Associated Командно-штабне навчання сухопутних військ з використанням комп'ютерів	14-26 листопада	Скоп'є, Македонія	Удосконалення взаємосумісності між сухопутним та повітряним компонентами під час планування операцій з урегулювання криз	Від України – п'ять штабних офіцерів Сухопутних військ. 230 представників від 12 країн НАТО та партнерів
Viking 2005 Командно-штабне комп'ютерне навчання бригадного рівня	5-16 грудня	Кунсенген, Швеція, Київ, Україна	Підготовка офіцерів управління до дій у складі штабів багатонаціональних бригад	Від України – 52 штабні офіцери Сухопутних військ. Близько 50 офіцерів з 16 країн НАТО

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБОРОННИХ ЗАВДАНЬ, ВИЗНАЧЕНИХ У ПОПЕРЕДНІЙ ТА НОВІЙ ПРОГРАМАХ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ

ЗАВДАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ	
у Державній програмі реформування та розвитку Збройних Сил України до 2005р.	у Державній програмі розвитку Збройних Сил України на 2006-2011рр.*
<p>Збройні Сили повинні мати можливості для ефективного реагування на ризики та загрози невоєнного характеру, якими є: міжнародний тероризм, незаконна торгівля зброєю, розповсюдження ракетних технологій, ядерної та іншої зброї масового ураження, неконтрольована міграція, релігійний та етнічний екстремізм.</p> <p>Сили, які залучаються до боротьби з тероризмом, повинні бути спроможні як до антитерористичних (оборонних), так і до контртерористичних (упереджувальних, наступальних) операцій і дій.</p>	<p>1. При виникненні загроз міжнародного тероризму та поширенні їх дії на територію України, Збройні Сили повинні мати можливість спільно з іншими силовими відомствами держави захистити від терористичних посягань визначені важливі державні об'єкти та ефективно протидіяти можливим терористичним актам у повітряному просторі та територіальних водах України.</p> <p>Крім цього, вони мають бути готові до участі в антитерористичних операціях спільно з підрозділами інших країн за межами держави, відповідно до законів України.</p> <p>Для виконання цього завдання залучатимуться визначені частини та підрозділи Об'єднаних сил швидкого реагування із залученням органів військового управління та чергових сил з протиповітряної оборони.</p>
<p>Завдання в рамках міжнародних миротворчих операцій:</p> <ul style="list-style-type: none"> запобігання виникненню міжнародних або внутрішніх конфліктів; урегулювання чи створення умов для їх вирішення за згодою сторін або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН; надання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок конфліктів; виконання функцій із забезпечення безпеки, дотримання прав людини; надання допомоги в подоланні наслідків конфліктів; усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії. 	<p>2. Для підвищення стабільності в регіонах навколо України та запобігання виникненню міжнародних або внутрішніх конфліктів Збройні Сили повинні бути готові до участі в міжнародних миротворчих операціях, надання військової допомоги іншим державам на підставі міжнародних договорів та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.</p> <p>Для виконання цього завдання Збройні Сили мають бути готові у строк до 60 діб сформувати та підготувати миротворчі контингенти на основі військових частин Об'єднаних сил швидкого реагування для участі одночасно або послідовно у двох-трьох міжнародних миротворчих операціях спільно з коаліційними силами інших держав.</p> <p>Ведення спеціальних (бойових) дій миротворчих контингентів повинно забезпечуватися протягом шести місяців, з наступною ротацією.</p> <p>З урахуванням ротації миротворчих контингентів, для виконання цього завдання передбачено мати до трьох тактичних груп загальною чисельністю до 8 000 осіб та до 400 одиниць бойових броньованих машин.</p>
<p>Збройні Сили повинні бути готові надавати підтримку відповідним органам державної влади, а також здійснювати свій внесок у справі ліквідації наслідків стихійних лих, техногенних катастроф.</p>	<p>3. У разі виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру на території держави Збройні Сили повинні бути готові надати допомогу центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування в проведенні пошукових та аварійно-рятувальних робіт під час ліквідації наслідків природних і техногенних катастроф.</p> <p>Для виконання завдання у районах надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, в т.ч. в умовах правового режиму надзвичайного стану, від Збройних Сил можуть залучатися органи управління, військові частини Об'єднаних сил швидкого реагування. У разі значних масштабів надзвичайних ситуацій передбачається залучення резерву сил і засобів.</p>

* Програма містить визначений перелік конкретних частин і з'єднань, а також конкретні терміни їх готовності та тривалість виконання кожного конкретного завдання. Ця інформація не наводиться в Білій книзі з міркувань таємності.

Завдання у збройному конфлікті:

- забезпечення недоторканності державного кордону;
- ліквідація збройного конфлікту і створення умов для стабілізації ситуації відповідно до норм міжнародного права та національного законодавства України.

4. У разі виникнення кризової ситуації на території суміжної держави, що створює загрозу масового переходу державного кордону України, Збройні Сили повинні бути спроможні здійснити посилення охорони державного кордону та, за необхідності, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу України.

Для виконання цього завдання Збройні Сили мають бути готові постійним складом Об'єднаних сил швидкого реагування **посилити охорону послідовно або одночасно кількох ділянок державного кордону у кризових районах**. **Строк ведення спеціальних дій** цим складом військ (сил) в умовах правового режиму надзвичайного стану – **протягом одного місяця і більше**.

5. У разі виникнення загрози переростання кризових ситуацій на території суміжних з Україною держав у прикордонний збройний конфлікт, Збройні Сили повинні бути спроможні здійснити посилення і захист державного кордону та її повітряного простору для недопущення можливого збройного нападу на територію України.

Для цього Збройні Сили мають бути готові **прикрити державний кордон одночасно або послідовно на кількох ділянках у кризових районах** складом Об'єднаних сил швидкого реагування та, за необхідності, з доукомплектуванням і підсиленням за рахунок Основних сил оборони. Цим складом Збройні Сили мають бути готові **вести спеціальні та бойові дії протягом одного місяця** в умовах правового режиму воєнного стану.

Завдання в регіональній (локальній) війні:

- захист суверенітету і територіальної цілісності України;
- відбиття збройної агресії і створення вигідних умов для укладання миру.

6. За умов переростання кризової ситуації на території суміжних держав у прикордонний збройний конфлікт Збройні Сили повинні мати можливості для його ліквідації (локалізації, нейтралізації) на ранній стадії виникнення та створення умов для стабілізації обстановки у прикордонних районах України.

Для виконання цього завдання Збройні Сили мають бути готові складом Об'єднаних сил швидкого реагування з доукомплектуванням та, за необхідності, проведенням часткової мобілізації **Основних сил оборони тривалістю до 30 діб** до недопущення поширення збройних конфліктів на територію України, їх **стримування та ліквідації послідовно або одночасно у двох кризових районах**.

Збройні Сили мають бути готові до **ведення бойових і спеціальних дій протягом одного місяця і більше** в умовах правового режиму воєнного стану.

7. У разі ескалації збройного конфлікту в суміжних з Україною державах, який, за певних умов, може перерости в міждержавний збройний конфлікт, а внаслідок його поширення – може призвести і до втягування в нього України, Збройні Сили повинні бути спроможні до відбиття можливого збройного вторгнення або нападу з повітря, суші та моря для захисту суверенітету і територіальної цілісності України. При цьому не виключається отримання військової допомоги від інших держав та міжнародних організацій.

Для виконання завдання Збройні Сили мають бути готові після мобілізації усім бойовим складом до стримування збройного конфлікту, відбиття нападу та участі у територіальній обороні у визначених місцевостях України. З огляду на це, вони повинні **мати мобілізаційні можливості для розгортання додаткових військ і сил**, необхідних для посилення Об'єднаних сил швидкого реагування та ведення територіальної оборони України. Після проведення мобілізаційного розгортання і приведення Збройних Сил у бойову готовність, вони мають бути готові до **ведення воєнних (бойових) дій протягом двох місяців і більше**.

ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Таблиця 1. Оклади за військове звання та посадові оклади офіцерського складу

Посада, військове звання	Вислуга, років	Посадовий оклад, грн.	Оклад за військове звання, грн.	Надбавки					Всього, грн.
				за вислугу років, грн.	щомісячна 100%, грн.	за роботу з тасмними документами, грн.	за безперервну службу, грн.	премія, грн.	
Командир полку, полковник	понад 25	185	135	128,00	448,00	37,00	839,70	590,31	2 363,01
Начальник штабу, підполковник	20-25	180	130	108,50	418,50	27,00	604,80	489,11	1 957,91
Командир батальйону, майор	15-20	165	125	87,00	377,00	24,75	700,88	492,72	1 972,35
Начальник служби, капітан	10-15	160	120	70,00	350,00	16,00	214,80	309,96	1 240,76
Молодший офіцер	5-10	140	115	51,00	306,00	14,00	62,60	229,30	917,90

Таблиця 2. Оклади за військове звання та посадові оклади військовослужбовців за контрактом

Посада	Військове звання	Оклад за військове звання, грн.	Посадовий оклад, грн.	Щомісячна винагорода (військово- службовцям за контрактом та прапорщикам), грн.	Всього, грн.
Старшина	старший прапорщик	65	140	100	305
Розвідник	прапорщик	60	125	100	285
Командир відділення	старший сержант	50	110	250	410
Старший водій	молодший сержант	40	105	250	395
Водій	рядовий	30	100	250	380

Таблиця 3. Посадові оклади за тарифними розрядами військовослужбовців строкової служби

Тарифний розряд	Розмір посадового окладу, грн.
1	51
2	57
3	63
4	69
5	75
6	81

ДОДАТКОВІ ВИДИ
ГРОШОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової служби та курсантів військових навчальних закладів), згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №452 від 6 квітня 1998р., за вислугу років виплачується відсоткова надбавка до місячних окладів за військовим званням і займаною посадою в розмірах, наведених у таблиці 4.

Таблиця 4. Надбавка за вислугу років

Вислуга, років	Розмір надбавки
1-2	5%
2-5	10%
5-10	20%
10-15	25%
15-20	30%
20-25	35%
25 і більше	40%

Таблиця 5. Надбавка за безперервну службу

Стаж служби, років	Розмір надбавки
понад 5	до 10%
понад 10	до 30%
понад 15	до 50%
понад 20	до 70%
понад 25	до 90%

2. Щомісячна надбавка в розмірі 100% грошового забезпечення виплачується згідно з Указом Президента України №173 від 23 лютого 2002р.

3. Надбавку за роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, виплачується щомісячно згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №414 від 15 червня 1994р. у розмірі 10-20% посадового окладу.

4. Надбавка за безперервну службу, згідно з Указом Президента України №389 від 5 травня 2003р., встановлена у відсотках до грошового забезпечення військовослужбовцям, які мають високі результати у службовій діяльності, залежно від стажу служби в розмірах, наведених у таблиці 5.

5. Преміювання військовослужбовців, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №829 від 22 травня 2000р., здійснюється в розмірі 33,3% місячного грошового забезпечення.

6. Надбавка за класну кваліфікацію, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №452 від 6 квітня 1998р., виплачується за високу професійну

майстерність за спеціальністю, залежно від класу, в розмірі 3-10% посадового окладу.

7. Надбавка за особливі умови служби, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №452 від 6 квітня 1998р., виплачується в розмірі 15-40% посадового окладу військовослужбовцям строкової служби постійного складу дисциплінарних військових частин, військовослужбовцям, які проходять службу в екіпажах танків, в аеромобільних військах, екіпажах кораблів, на посадах льотного складу.

НОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬСТВОМ ВІЙСЬКОВО- СЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Таблиця 1. Загальновійськова норма №1

Найменування продукту	Кількість на одну особу на добу, г
Хліб із суміші борошна житнього обдирного і пшеничного першого сорту	350
Хліб із борошна пшеничного першого сорту	400
Борошно пшеничне першого сорту	50
Борошно пшеничне другого сорту	15
Крупи різні	120
Макаронні вироби	40
М'ясо	200
Риба	150
Жири тваринні топлені, маргарин	15
Олія	25
Сир сичужний твердий	15
Масло коров'яче	30
Яйця курячі, штук (на тиждень)	2 (на вихідні та святкові дні)
Цукор	70
Сіль, сіль йодована	25
Чай	1,2
Лавровий лист	0,2
Перець	0,3
Гірчичний порошок	0,3
Оцет	1
Томат-паста	6
Дріжджі хлібопекарські сухі або пресовані	0,5
Овочі, всього в т.ч.:	900
картопля	600
капуста	130
буряки	30
морква	50
цибуля	50
огірки, помідори, коріння, зелень	40
Сухофрукти	20
або соки фруктові (плодово-ягідні)	100
Полівітамінний препарат типу "Гексавіт", драже (з 15 березня по 15 червня)	1

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №193 від 18 лютого 1998р., військовослужбовці строкової служби, призначені для несення служби у варті, забезпечуються додатковим пайком до норми №1 (загальновійськової), який призначений для приготування повноцінного четвертого приймання їжі (другої вечері).

1 Див.: Витрати і ресурси домогосподарств України у 2004р.: За даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України. – Державний комітет статистики України, Київ, 2005, с.146-147.

Постановою Кабінету Міністрів України №426 від 29 березня 2002р. затверджена загальновійськова норма №1. Станом на вересень 2005р., грошовий еквівалент норми №1 – 8 грн. – що, за даними Державного комітету статистики України, відповідає середній сумі витрат на харчування однієї особи середньої української сім'ї¹. Конкретні суми грошового еквіваленту норми №1 періодично уточнюються Кабінетом Міністрів України.

За цією нормою харчуванням забезпечуються:

- військовослужбовці строкової військової служби;
- курсанти вищих військових навчальних закладів;
- військовослужбовці, які відбувають покарання в дисциплінарних військових частинах;
- звільнені у запас військовослужбовці строкової служби під час проїзду до місця проживання;
- військовозобов'язані, призвані на збори, студенти, які проходять військову підготовку за програмою офіцерів запасу, під час навчальних зборів, а також під час проїзду зазначених осіб на збори й назад;
- громадяни, призвані на строкову військову службу, з дня явки до військових комісаріатів (на збірні пункти) для відправлення у військові частини;
- військовослужбовці, які проходять службу за контрактом, призначені до складу добового наряду і для несення варті.

Таблиця 2. Додатковий пайок до норми №1

Найменування продукту	Кількість на одну особу на добу, г
Хліб із суміші борошна житнього обдирного і пшеничного першого сорту	50
Хліб із борошна пшеничного першого сорту	100
Крупа різна	70
М'ясо	50
Жири тваринні топлені, маргарин	5
Масло коров'яче	15
Цукор	20
Чай	1
Овочі, всього в т.ч.:	10
морква	5
цибуля	5

ОСНОВНІ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ

1. СУХОПУТНІ ВІЙСЬКА

Таблиця 1.1. Танки, бронетранспортери, бойові розвідувально-дозорні машини

Найменування		Бойова вага, тонн	Екіпаж, осіб	Швидкість руху, км/год.			Озброєння
				по ґрунту	по шосе	на плаву	
Танк Т-64Б		39	3	35-45	60,5	—	<ul style="list-style-type: none"> • 125 мм гладкоствольна гармата • 12,7 мм зенітний кулемет • 7,62 мм спарений кулемет • протитанковий ракетний комплекс
Танк Т-64 БМ "Булат"		45	3	60	60	—	<ul style="list-style-type: none"> • 125 мм гладкоствольна гармата • 12,7 мм зенітний кулемет • 7,62 мм спарений кулемет • протитанковий ракетний комплекс
Бронетранспортер БТР-70		11,5	2+8	20-40	80	9-10	<ul style="list-style-type: none"> • 14,5 мм крупнокаліберний кулемет • 7,62 мм спарений кулемет
Бронетранспортер БТР-80		13,6	2+8	20-40	80	9-10	<ul style="list-style-type: none"> • 14,5 мм крупнокаліберний кулемет • 7,62 мм спарений кулемет
Бойова розвідувально- дозорна машина БРДМ-2		7	2+6	20-40	80	9-10	<ul style="list-style-type: none"> • 14,5 мм крупнокаліберний кулемет • 7,62 мм спарений кулемет
Бойова машина піхоти БМП-2		14	3+7	40-50	65	7	<ul style="list-style-type: none"> • 30 мм автоматична гармата • 7,62 мм спарений кулемет

Таблиця 1.2. Реактивні системи залпового вогню (РСЗВ)

Найменування		Бойова вага, кг	Калібр, мм	Дальність стрільби, км		Обслуга, осіб
				мінімальна	максимальна	
РСЗО БМ-21 "Град"		13 700	122,4	1,6	20,4	6
РСЗО 9К57 "Ураган"		20 000	220	8	35,8	4
РСЗО 9К58 "Смерч"		43 700	300	20	70	6

Таблиця 1.3. Артилерійські системи

Найменування		Бойова вага, кг	Максимальна дальність стрільби (уламково-фугасним снарядом), м	Практична швидкострільність, пострілів/хвилину	Обслуга, осіб
122 мм самохідна гаубиця "Гвоздика"		15 700	15 200	4-6	4
152 мм самохідна гаубиця "Акація"		27 500	17 300	3-5	4-6
152 мм самохідна гаубиця "МСТА-С"		42 000	24 000	7-8	4-6

Найменування		Бойова вага, кг	Максимальна дальність стрільби (уламково-фугасним снарядом), м	Практична швидкострільність, пострілів/хвилину	Обслуга, осіб
152 мм гармата-гаубиця Д-20		5 650	17 410	5-6	8
122 мм гаубиця Д-30		3 200	15 300	6-8	6
Протитанкова гармата "Рапіра"		3 100	2 200	12	6

Таблиця 1.4. Протитанкові ракетні комплекси (ПТРК)

Найменування		Дальність ураження цілі, м		Бронепробиваємість, мм
		мінімальна	максимальна	
ПТРК "Штурм-С"		400	5 000	до 600
ПТРК "Конкурс"		70	4 000	до 500
ПТРК "Фагот"		70	2 000	до 500

Таблиця 1.5. Автомобільна техніка

Найменування		Колісна формула	Повна маса, кг	Вантажо-підйомність, кг	Максимальна швидкість, км/год.	Потужність двигуна, к.с.
ГАЗ-66		4x4	4 100	2 000	85	115
УРАЛ-4320		6x6	8 325	5 000	85	210
КАМАЗ-4310		6x6	8 600	7 000	85	210
КРАЗ		6x6	12 600	9 000	80	260

Таблиця 1.6. Вертольоти

Найменування		Максимальна швидкість, км/год.	Максимальна висота польоту, м	Максимальна дальність польоту, км	Максимальна взльотна вага, кг	Озброєння
Мі-24		315	4 500	450	11 200	<ul style="list-style-type: none"> • бомби ФАБ 100, 250, 500 • 12,7 мм кулемет
Мі-8		250	4 500	475	12 000	<ul style="list-style-type: none"> • некерована авіаційна ракета (НАР) • 7,62 мм кулемет
Мі-26		200	6 500	490	56 000	—

Таблиця 1.7. Засоби протиповітряної оборони

Найменування		Максимальна висота ураження цілі, м	Мінімальна висота ураження цілі, м	Швидкість цілі назустріч, м/сек.	Швидкість цілі навздогін, м/сек.
Зенітний ракетний комплекс "Оса-АК"		5 000	15	500	300
Зенітний гарматний ракетний комплекс "Тунгуска"		3 500/3 000	15	500	500
Переносний зенітний ракетний комплекс "Ігла"		3 000	10	360	320

2. ПОВІТРЯНІ СИЛИ

Таблиця 2.1. Бомбардувальна, винищувальна, штурмова та розвідувальна авіація

Найменування		Максимальна швидкість, км/год.	Практична стеля, м	Дальність польоту, км	Максимальна взльотна вага, тонн	Озброєння
Су-24М		2 240	17 100	3 800	26	<ul style="list-style-type: none"> ракети Р-60М, Х-23, Х-25, Х-58 бомби – 8 тонн гармати ГШ-30
Су-24МР		1 800	11 500	1 300	39	<ul style="list-style-type: none"> ракети 6хР-60 гармати ГШ-6-23 (500) розвідувальна апаратура
МіГ-29		2 450	18 000	1 430	18	<ul style="list-style-type: none"> ракети 2хР-27, 4хР-73 бомби – 2 тонн гармати ГШ-30/150

Найменування		Максимальна швидкість, км/год.	Практична стеля, м	Дальність польоту, км	Максимальна взльотна вага, тонн	Озброєння
Су-27		2 500	19 000	4 000	28	<ul style="list-style-type: none"> ракети 6хР-27, 6хР-73 бомби – 4-8 тонн гармати ГШ-30/150СН
Су-25		1 000	7 000	480	17	<ul style="list-style-type: none"> ракети У-29, У-25, Р-60 НАР С-25, С-24, С-8, С-5 бомби ФАБ-100, 250, 500 гармати 2хГШ-30

Таблиця 2.2. Зенітні ракетні комплекси (ЗРК)

Найменування		Максимальна висота ураження цілі, м	Мінімальна висота ураження цілі, м	Швидкість цілі назустріч, м/сек.	Швидкість цілі навздогін, м/сек.
ЗРК С-300ПТ		25 000	25	4 200	420
ЗРК С-300ПС		30 000	30/100	1 400	420
ЗРК С-200В		40 000	300	1 200	300
ЗРК "Бук-М1"		22 000	15	830	380

3. ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКІ СИЛИ

Найменування		Водо- тоннажність, ТОНН	Розміри, довжина/ ширина, м	Швидкість повного ходу, вузлів	Дальність ходу, миль	Екіпаж, усього осіб (офіцерів)	Озброєння
Великий десантний корабель "К.Ольшанський" (десантовмісткість: танків – 13, десанту – 150 осіб)		3 900	112,5 / 15,0	18	3 500	87 (8)	<i>Ракетне:</i> Некероване ракетне озброєння – 2х20 122-мм БМ-21 ПЗРК – 2х4 "Стріла-3" <i>Артилерійське:</i> 2х2 57-мм АК-725
Середній десантний корабель "Кіровоград" (десантовмісткість: танків – 5, десанту – 160 осіб)		1 192	112,5 / 9,3	16	3 000	49 (8)	<i>Ракетне:</i> Некероване ракетне озброєння – 2х18 140-мм WM-18 ПЗРК – 2х4 "Стріла-3" <i>Артилерійське:</i> 2х2 30-мм АК-230
Корабель управління "Славутич"		5 403	106 / 16,01	14,8	13 800	149 (18)	<i>Артилерійське:</i> 2х1 АК-306, 2х1 зенітна кулеметна установка 2М7
Ракетний катер "Каховка"		257	38,6 / 12,5	43	2 000	29 (5)	<i>Ракетне:</i> Керована ракетна зброя – 2 пускові установки проти-корабельних ракет П-15М (2); ПЗРК – 1х4 "Стріла-3М" <i>Артилерійське:</i> 1х1 76-мм АК-176 2х6 АК-630-мм
Морський тральщик "Черкаси"		790	61,0 / 10,2	16,5	2 770	72 (6)	<i>Ракетне:</i> ПЗРК – 2х4 "Стріла-3" <i>Артилерійське:</i> 2х2 30-мм АК-230 2х2 25-мм 2М-3М <i>Протимінне:</i> Буксований контактний трал Трал електромагнітний ТЕМ-3 Акустичний трал АТ-3 Шнуровий заряд 2 реактивні бомбові установки РБУ-1200

Найменування		Водо- тоннажність, ТОНН	Розміри, довжина/ ширина, м	Швидкість повного ходу, вузлів	Дальність ходу, миль	Екіпаж, усього осіб (офіцерів)	Озброєння
Фрегат "Гетьман Сагайдачний"		3 545	123,0 / 14,2	32	3 900	192 (31)	<p><i>Ракетне:</i> ЗРК "Оса-М" Протичовнове озброєння і проти-торпедний захист – 2хРБУ-6000.</p> <p><i>Артилерійське:</i> 1х1 100-мм АК-100 2х6 30-мм АК-630</p> <p><i>Торпедне:</i> 2х4 533-мм торпедні апарати</p>
Корвет "Придніпров'я"		790	56,1 / 10,2	41	1 600	40 (5)	<p><i>Ракетне:</i> керована ракетна зброя – 4хП-15М ПЗРК – 1х4 "Стріла-3"</p> <p><i>Артилерійське:</i> 1х1 76-мм АК-176 1х6 30-мм АК-630</p>
Рятувально-буксирне судно "Кременець"		2 152	62,8 / 14,3	14,1	40	38	—

ЗМІСТ

Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України про майбутнє армії.....	3
Вступне слово Міністра оборони України	5
Розділ 1	
Загальні підсумки реформування і розвитку Збройних Сил України у 2001-2005рр.	7
Розділ 2	
Оновлення політики реформування Збройних Сил.....	15
Розділ 3	
Збройні Сили України: структура, чисельність, система управління.....	25
Розділ 4	
Підготовка військ (сил).....	41
Розділ 5	
Кадрова політика та військова освіта	49
Розділ 6	
Матеріально-технічне забезпечення, інфраструктура Збройних Сил та економічна діяльність Міністерства оборони.....	59
Розділ 7	
Військово-технічна політика і воєнна наука.....	67
Розділ 8	
Гуманітарна діяльність і соціальні гарантії	75
Розділ 9	
Міжнародне співробітництво, миротворча діяльність і контроль над озброєннями	85
Розділ 10	
Фінансування потреб Збройних Сил	97
Заключна частина	103
Відомості про керівний склад Міністерства оборони та Генерального Штабу Збройних Сил України	104

Додатки

Нормативно-правове забезпечення діяльності Збройних Сил і завдання Міністерства оборони на 2006р.	113
Участь підрозділів Збройних Сил України в міжнародних навчаннях у 2005р.	117
Порівняльний аналіз оборонних завдань, визначених у попередній та новій програмах розвитку Збройних Сил.....	120
Грошове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил.....	122
Норми забезпечення продовольством військовослужбовців Збройних Сил.....	124
Основні тактико-технічні характеристики озброєння та військової техніки Збройних Сил	125

**БІЛА КНИГА
2005
ОБОРОННА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ**

Видавництво “Заповіт”, 2006

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК №128 від 21.07.2000р.

Дизайн і макет СПД Москаленко О.М., 2006

Підписано до друку 10.02.2006р. Формат 60x84/8.
Папір крейдований 130 г/м². Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 18,28. Обл.-вид. арк. 17,29.
Наклад 1500 прим. Зам. № 6-254.